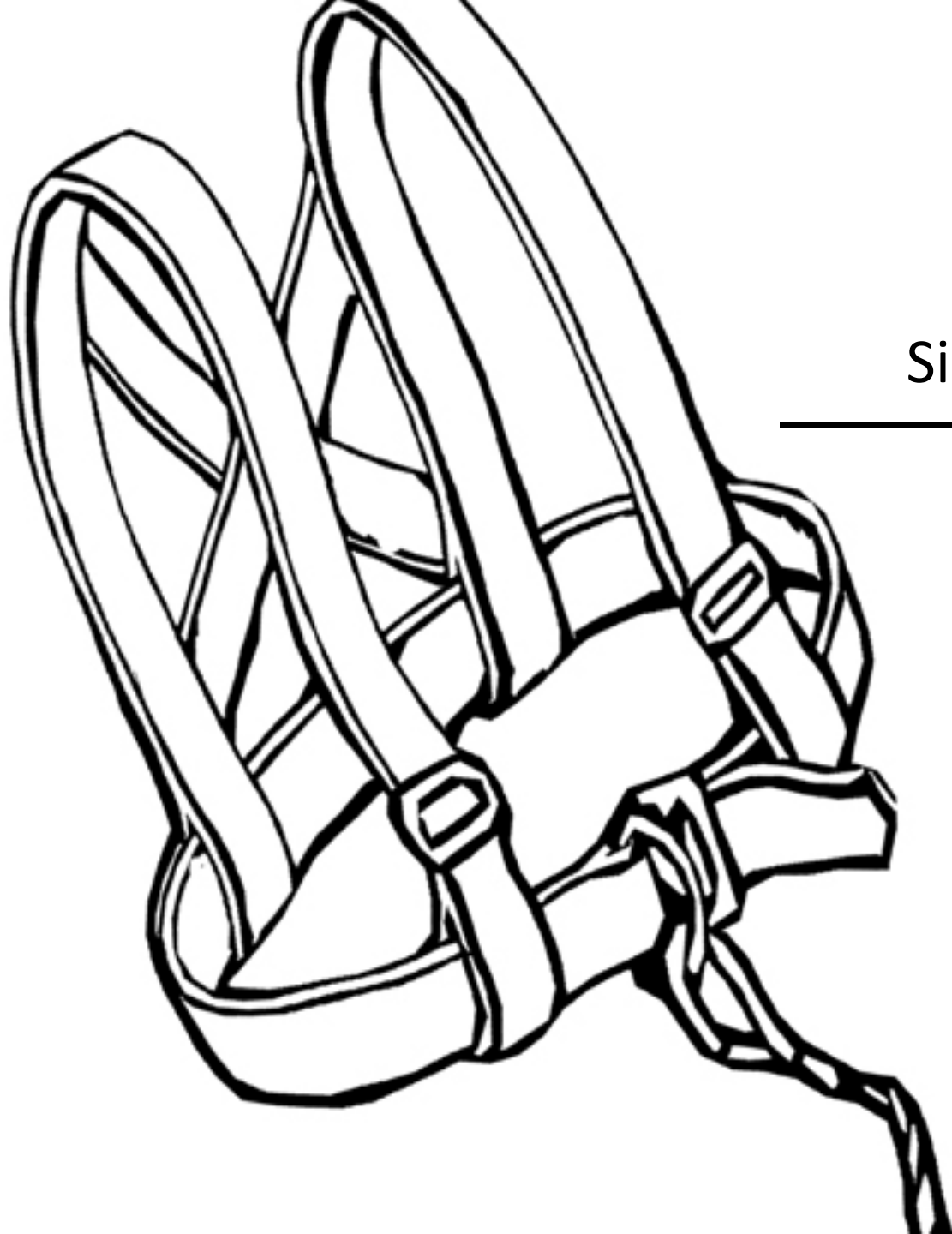

Lær å seile!

Sikkerhet

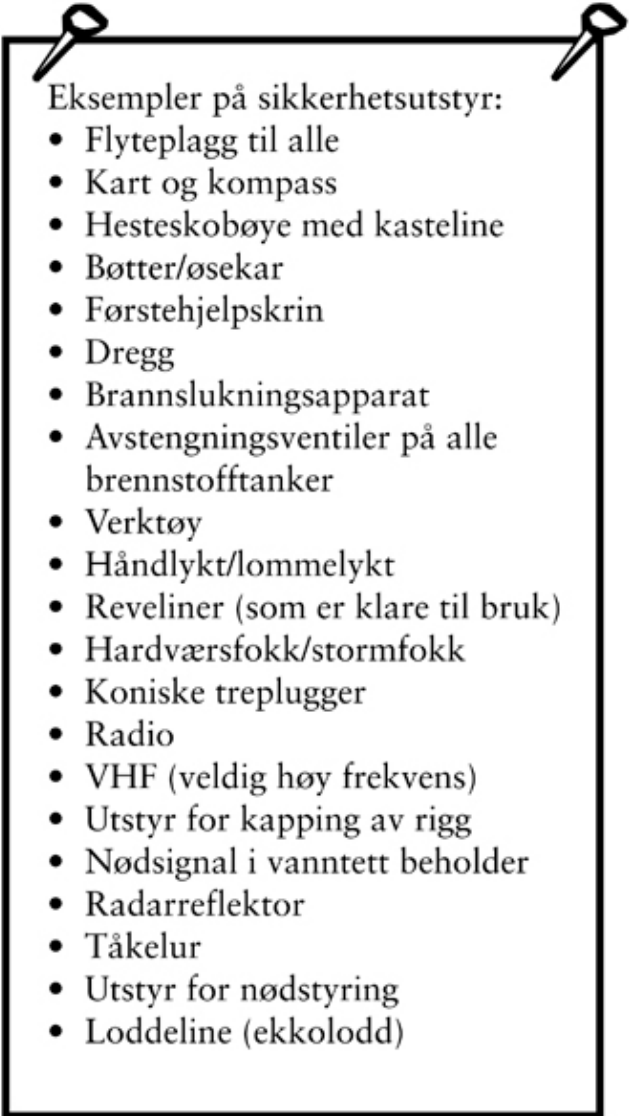

Sikkerhetsliste:

- Tenk sikkerhet. Kunnskap og planlegging reduserer risikoen og øker trivselen.
- Ta med nødvendig utstyr. Utstyret må holdes i orden og være lett tilgjengelig.
- Vær sikker på at alle ombord vet hvor sikkerhetsutstyret befinner seg og hvordan dette skal brukes.
- Respekter vær og farvann, bruk kart og kompass.
- Følg sjøveisreglene.
- Bruk redningsvest eller flyteplagg.
- Vær utvilt og edru.
- Kle deg etter forholdene.

Sikkerhet ombord

- Det er flere måter å forebygge ulykker på. Noe av det viktigste er planlegging, gode rutiner og godkjent sikkerhetsutstyr ombord. Sørg for at sikkerhetsutstyret er tilpasset de farvann du skal seile i, og at utstyret er testet.

Eksempler på sikkerhetsutstyr:

- Flyteplagg til alle
- Kart og kompass
- Hesteskobøye med kasteline
- Bøtter/øsekar
- Førstehjelpskrin
- Dregg
- Brannslukningsapparat
- Avstengningsventiler på alle brennstofftanker
- Verktøy
- Håndlykt/lommelykt
- Reveliner (som er klare til bruk)
- Hardværsfokk/stormfokk
- Koniske treplugger
- Radio
- VHF (veldig høy frekvens)
- Utstyr for kapping av rigg
- Nødsignal i vanntett beholder
- Radarreflektor
- Tåkelur
- Utstyr for nødstyring
- Loddeline (ekkolodd)

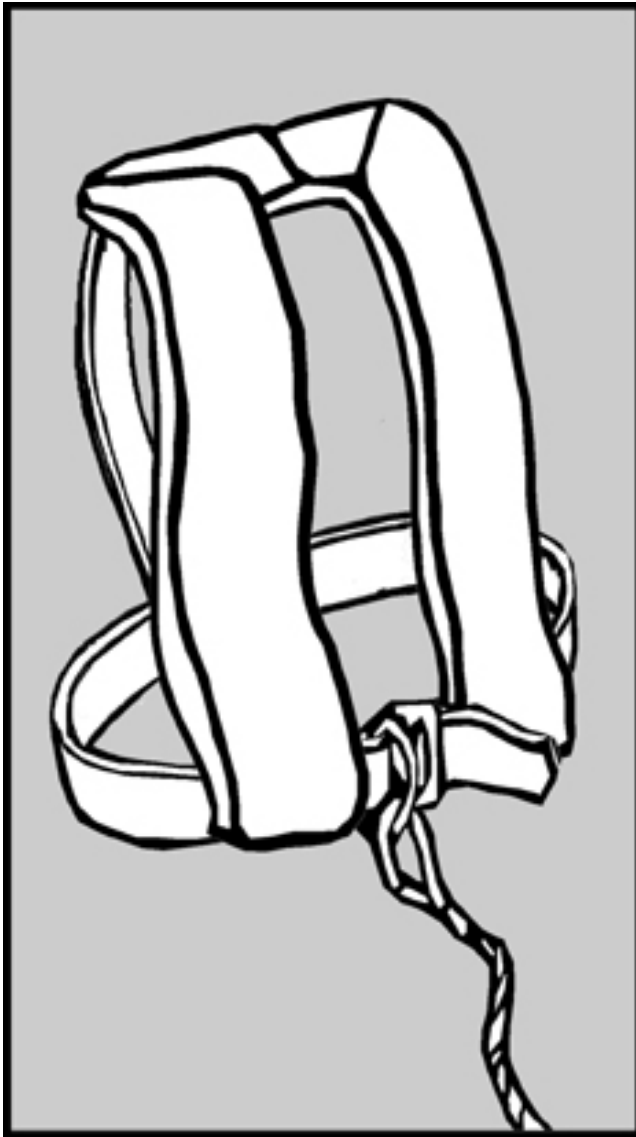
Båten og utstyret ombord

- Nødvendig sikkerhetsutstyr avhenger av båttype, farvannet og turens lengde. Her er eksempel på utstyr som bør være ombord, på dagstur eller overnattingstur.

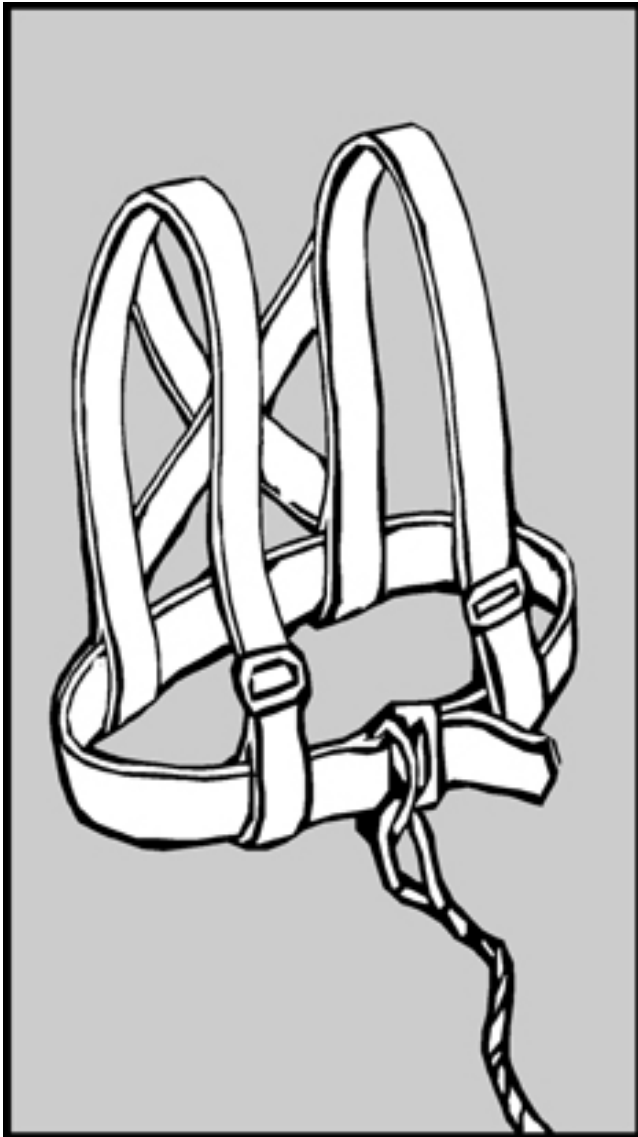
Seilervest

- Seilervest har flytestoff både foran og bak, men vender ikke en bevisstløs person rundt på ryggen slik at hodet holdes over vann.

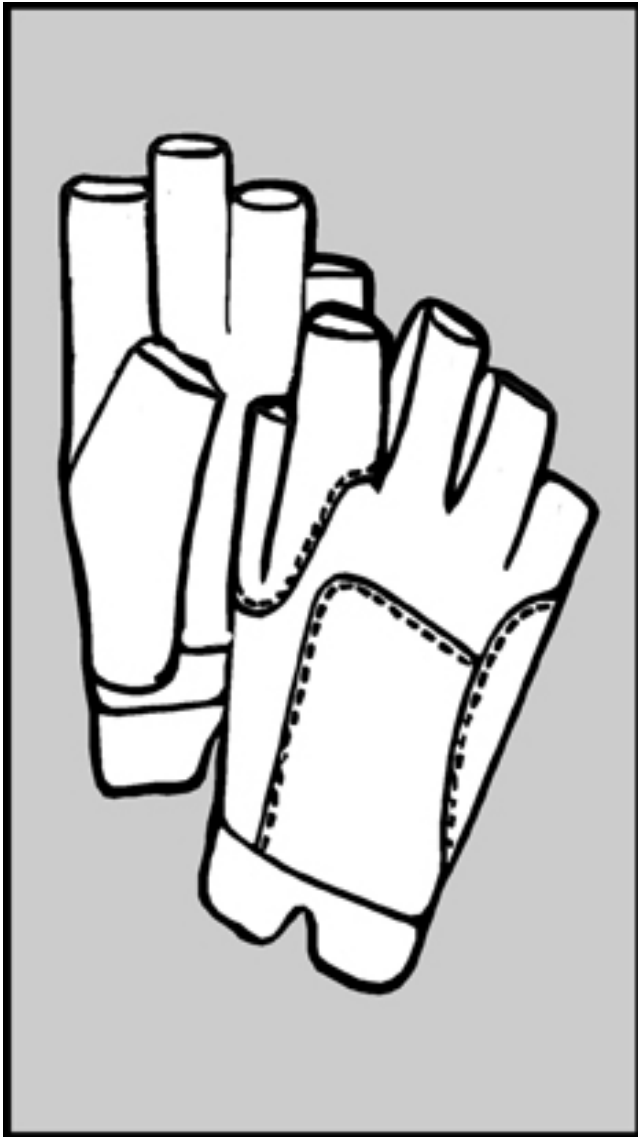
Redningsvest

- Redningsvest har flytestoff foran og i kraven, eller et luftkammer som blåses opp automatisk når den kommer i kontakt med vann (oppblåsbar vest). Disse vestene snur personen rundt på ryggen.

Sikkerhetssele og løpeline

- Sikkerhetssele skal sitte godt festet på overkroppen. Oppblåsbare vester med ordentlig festemalje kan fungere som sikkerhetssele. Noen av de mer tekniske seiljakkene som finnes på markedet, har innsydd sikkerhetssele.

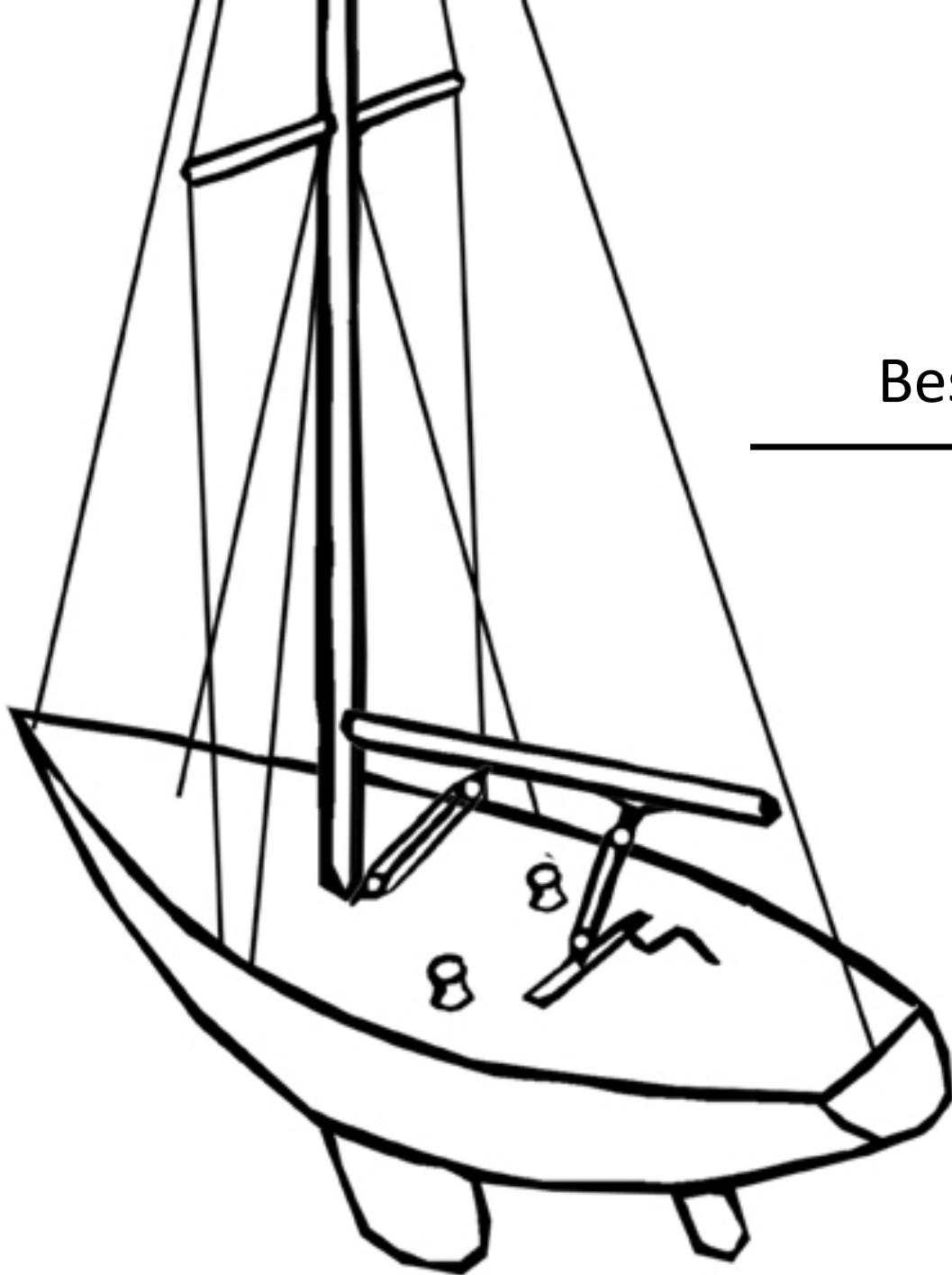
Klær

- Når du er på sjøen er det viktig at du holder deg varm. Ta på varmt tøy og ha med klesskift. Et godt tips er lue og gode varme sko, ellers gjelder trelagsprinsippet (dvs et pustende-, et isolerende og et vindtett/vanntett plagg).

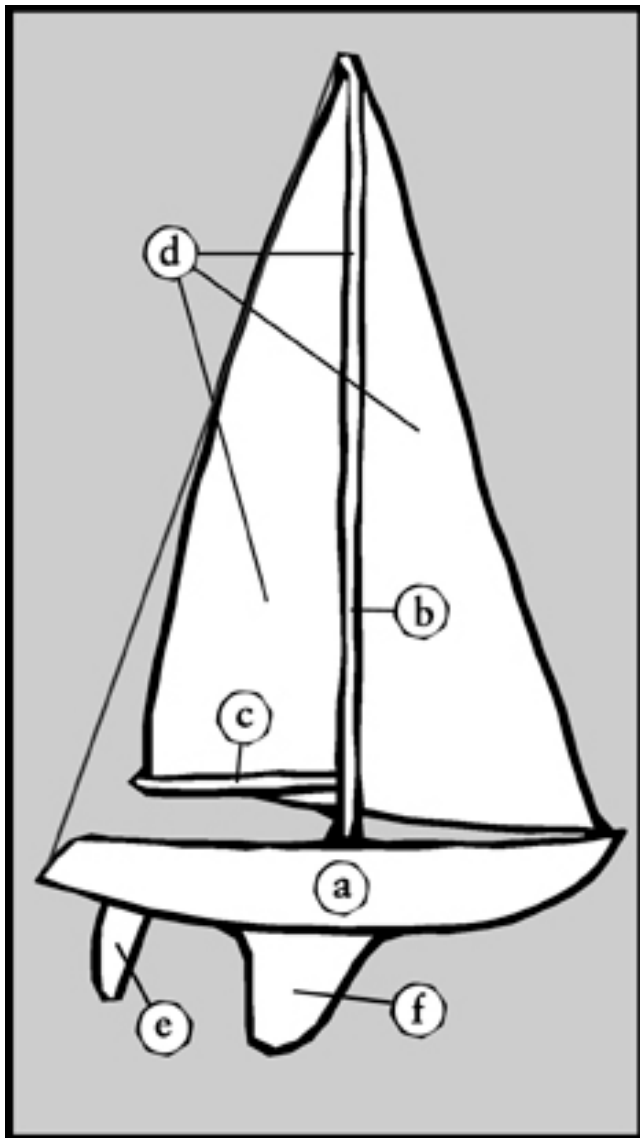
Sko

- De fleste idretter har sko tilpasset idretten, slik er det også i seiling.
Nybegynnere kan starte med de skoene de har for eksempel joggesko, fritidssko eller støvler.
Pass på at skoene gir et godt grep på vått dekk og at de ikke setter merker.

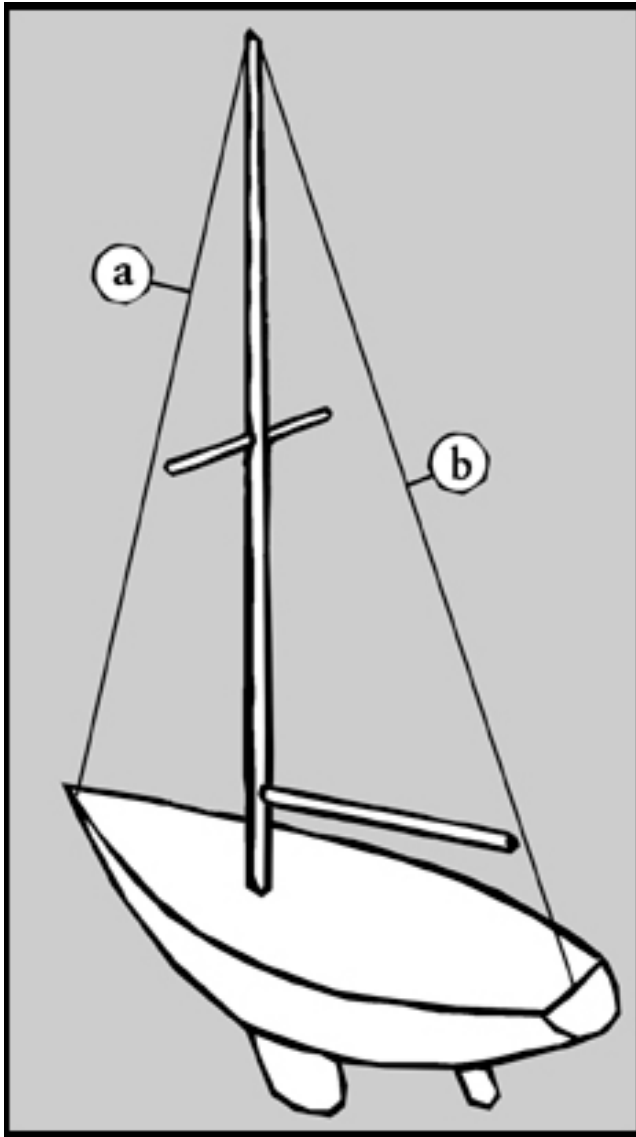

Beskrivelse av båten

Beskrivelse av båten

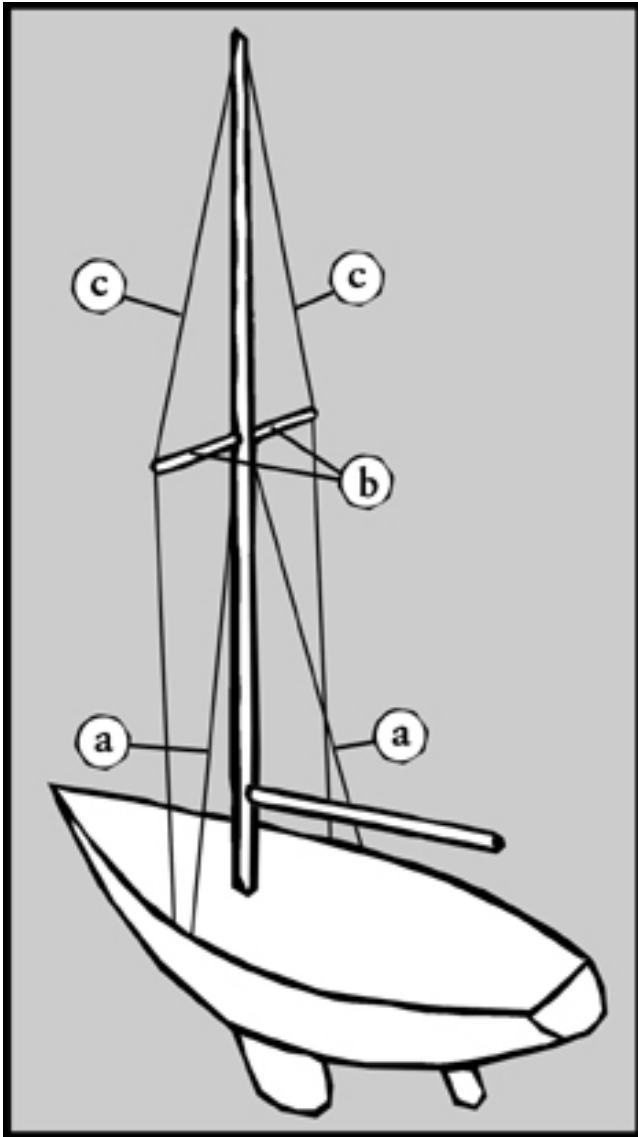

- Ⓐ Skrog
- Ⓑ Mast
- Ⓒ Bommen
- Ⓓ Rigg
- Ⓔ Ror
- Ⓕ Kjøl

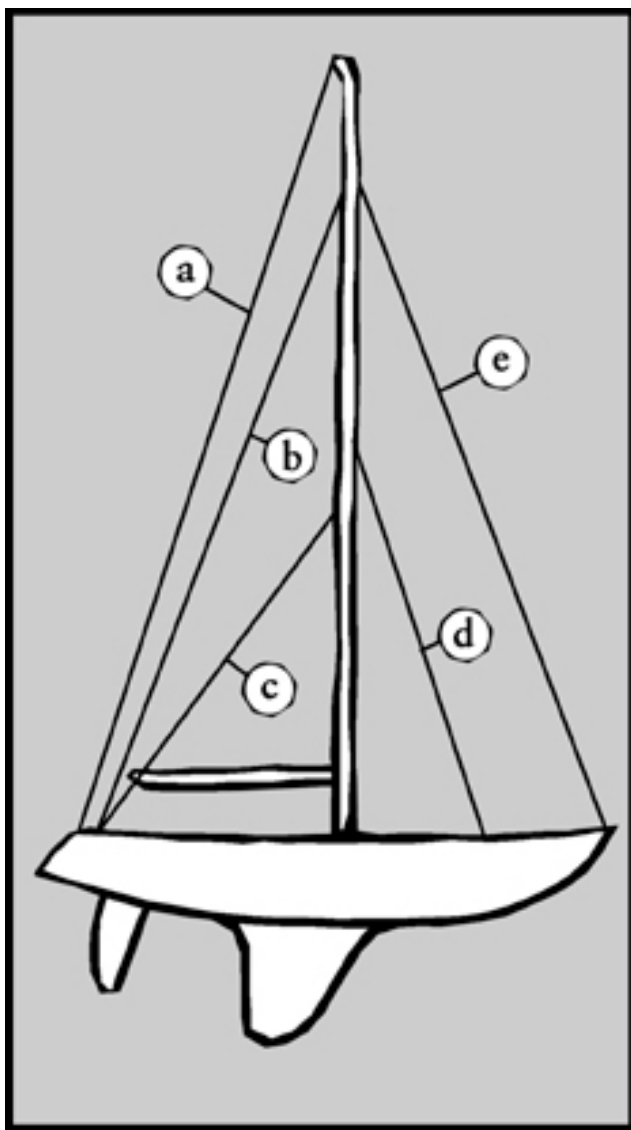
Stag

- Ⓐ Forstag
- Ⓑ Akterstag

Vant

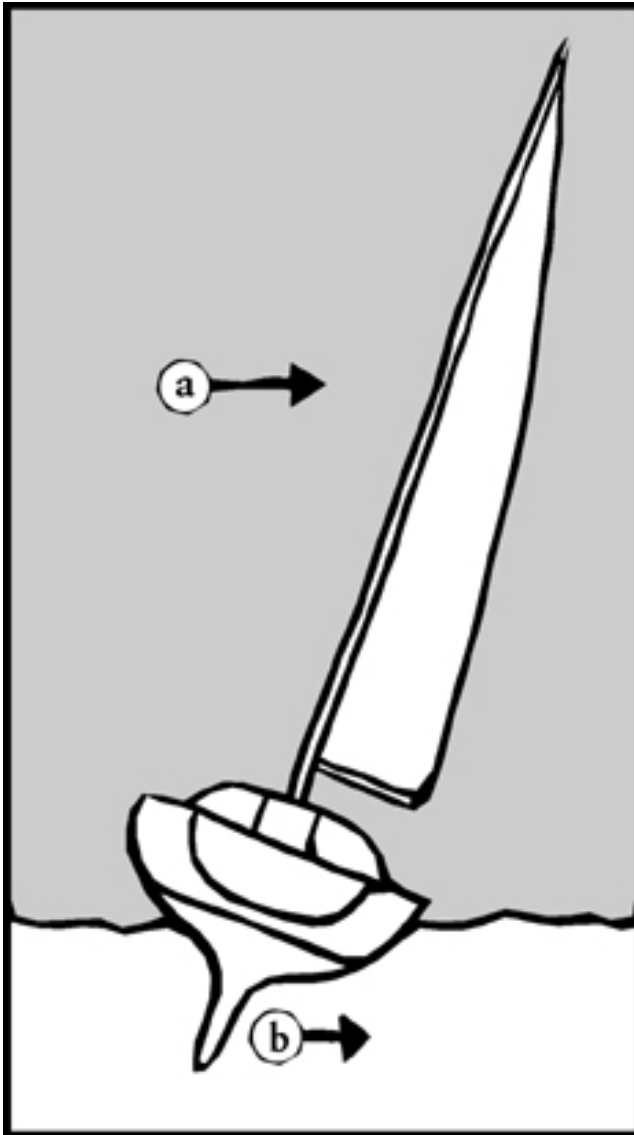
- ① a Undervant
- ① b Salingshorn
- ① c Overvant

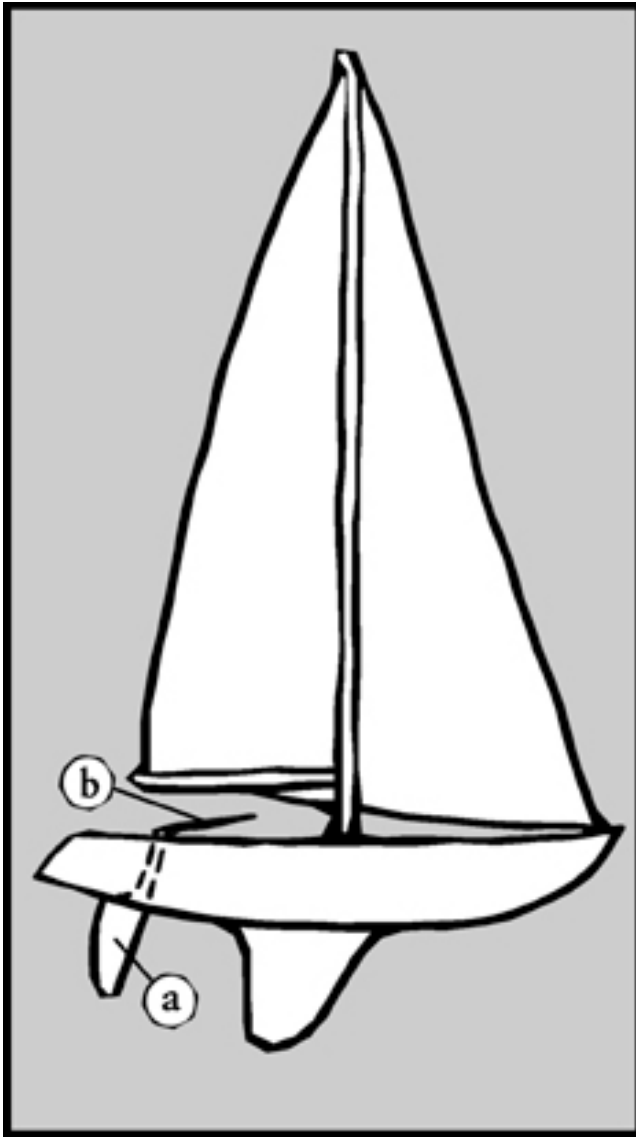
Store båter

- Ⓐ Akterstag
- Ⓑ Lensetakler
- Ⓒ Sjøkkstag
- Ⓓ Babystag
- Ⓔ Forstag

Kjølen

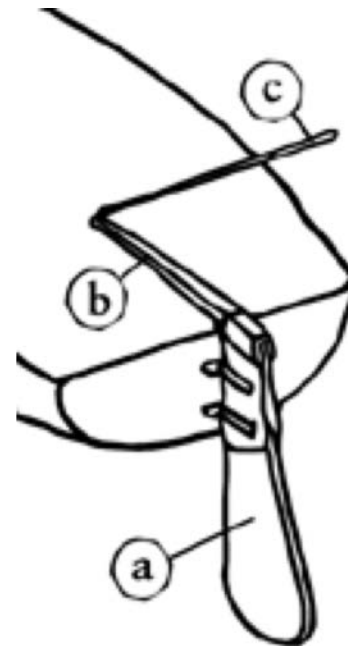

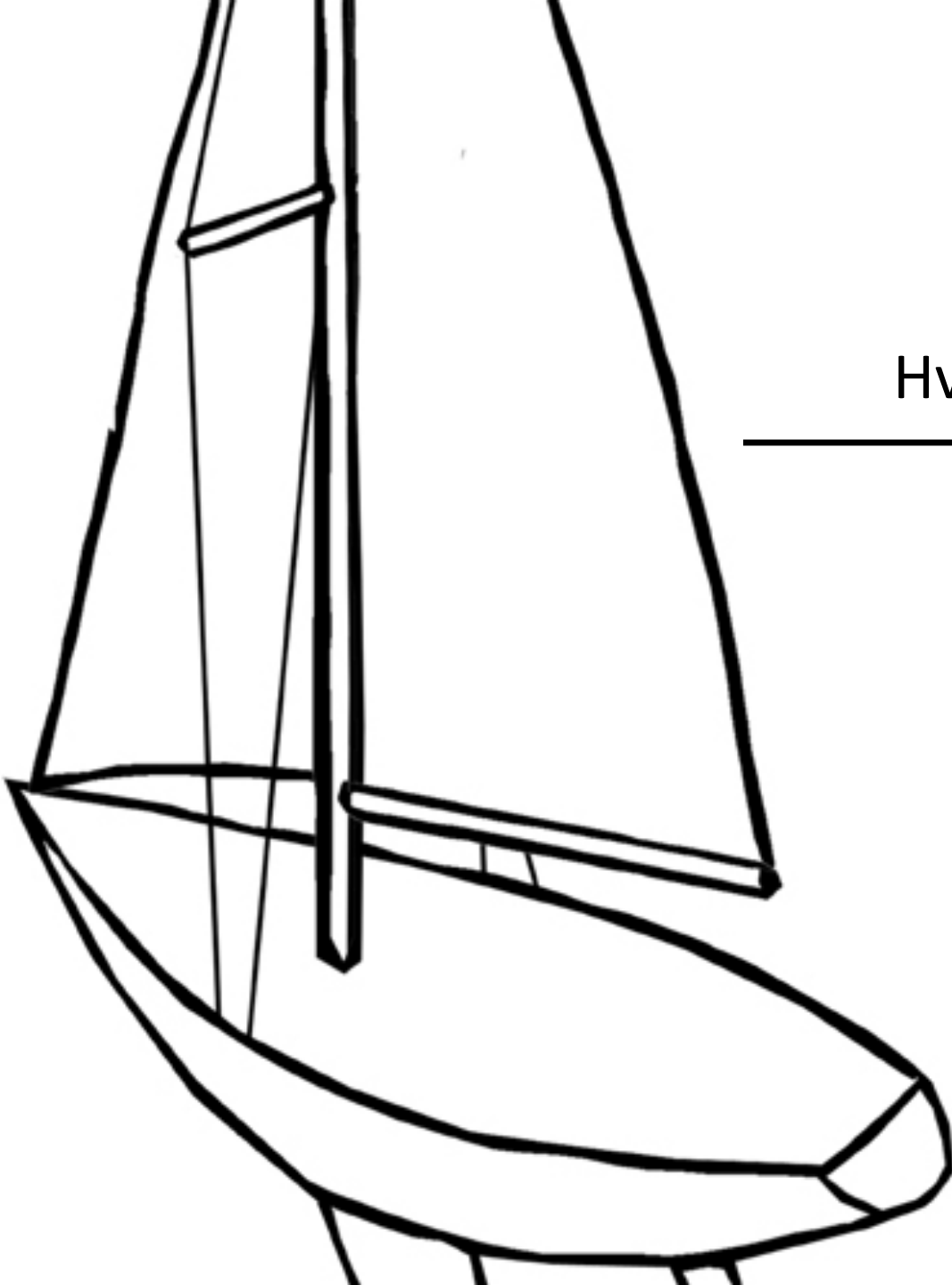
- Ⓐ Vindpress i riggen
- Ⓑ Motvekt i kjølen

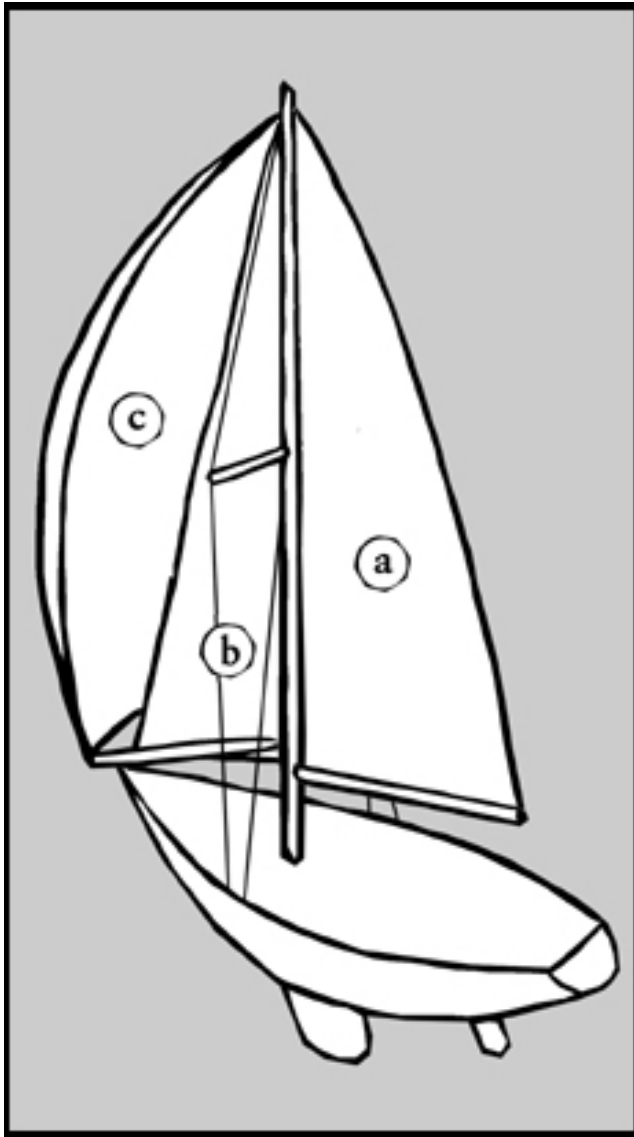
Roret

- Ⓐ Ror
- Ⓑ Rorkult
- Ⓒ Rorkultforlenger

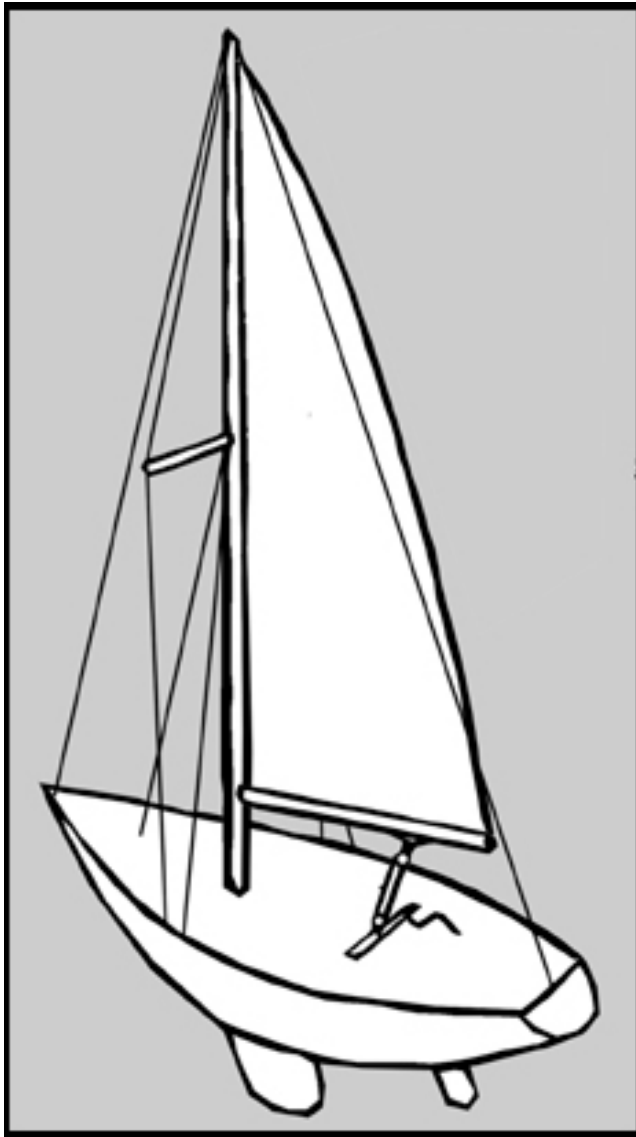

Hva heter seilene?

Seilene

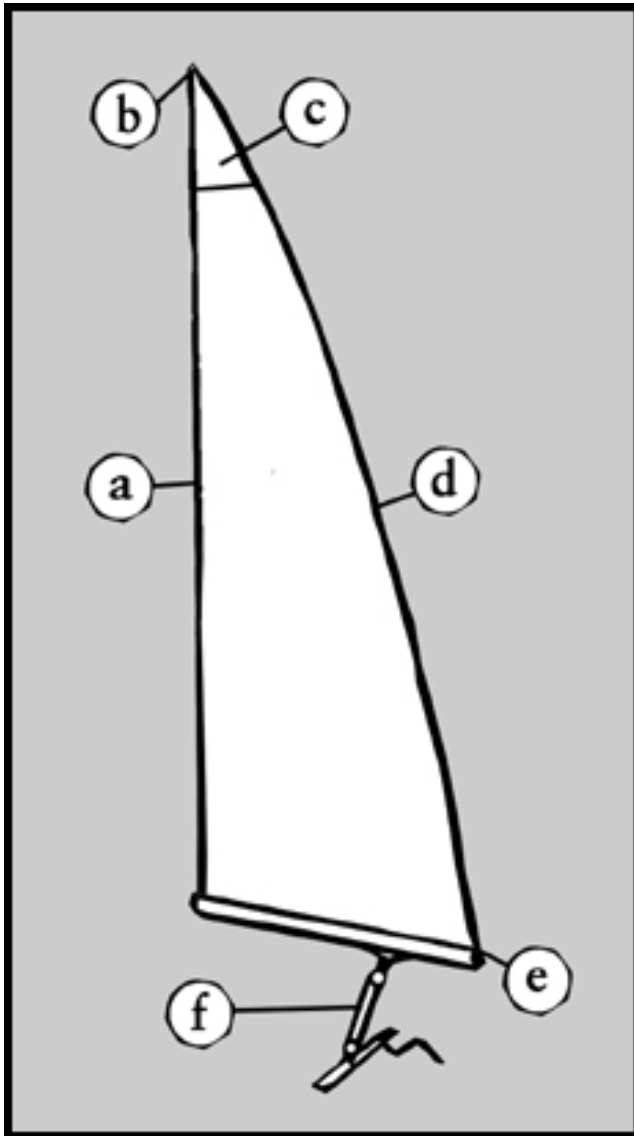
- Ⓐ Storseil
- Ⓑ Fokk eller genoa
- Ⓒ Spinnaker/genakker

Storseilet

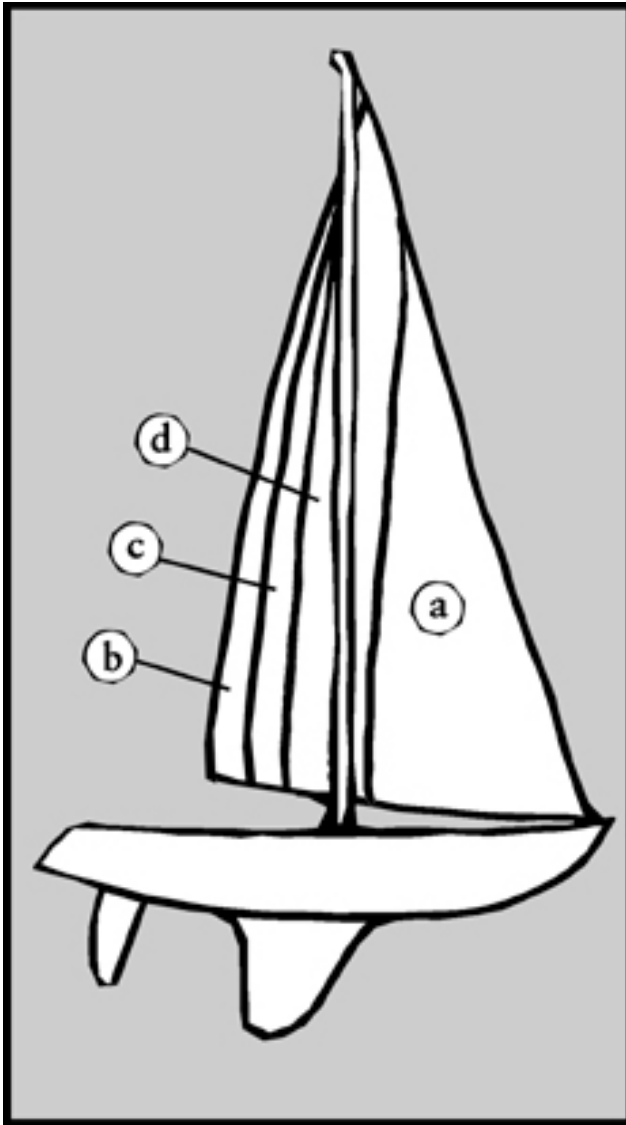
- Storseilet er det seilet som er festet på masten og til bommen. Storseilets form er bestemt av seilmakeren når seilet ble sydd, men du kan justere formen på seilet slik at det trimmes og tilpasses til ulike vindforhold.

Storseilet

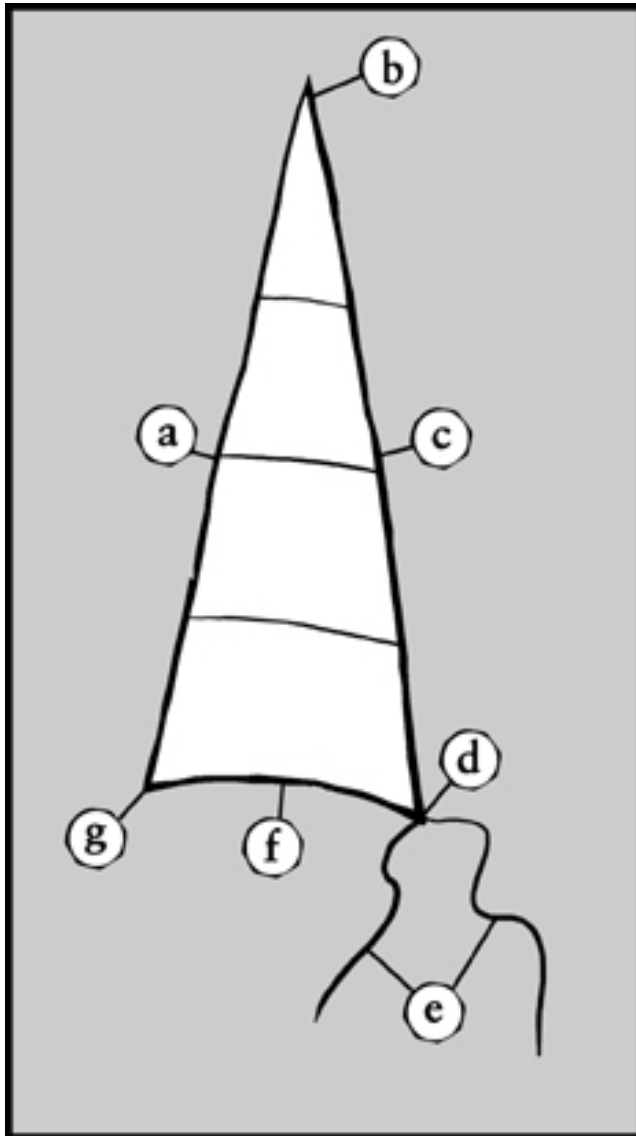

- Ⓐ Mastelik
- Ⓑ Fallhjørne
- Ⓒ Flyndre
- Ⓓ Akterlik
- Ⓔ Skjøtehjørne
- Ⓕ Skjøte

Fokk/genoa

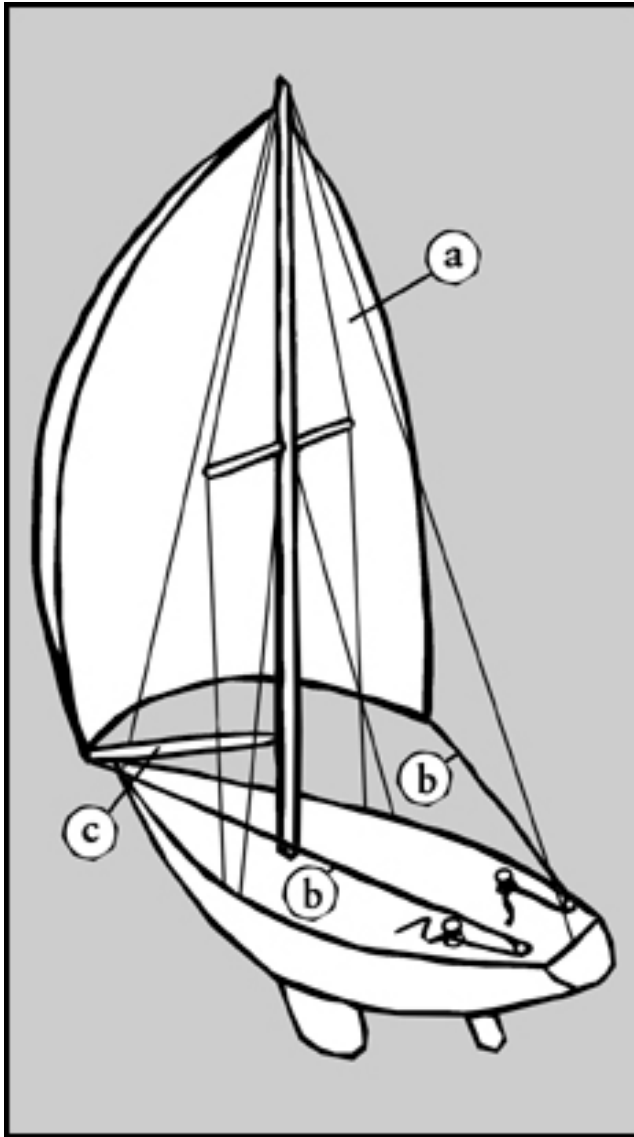
- Ⓐ Fokk
- Ⓑ Genoa 1
- Ⓒ Genoa 2
- Ⓓ Genoa 3

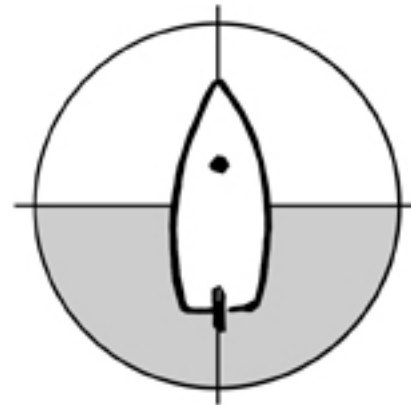
Fokk/genoa

- Ⓐ Forlik
- Ⓑ Fallhjørne
- Ⓒ Akterlik
- Ⓓ Skjøtehjørne
- Ⓔ Fokkeskjøte
- Ⓕ Underlik
- Ⓖ Halshjørne

Spinnaker

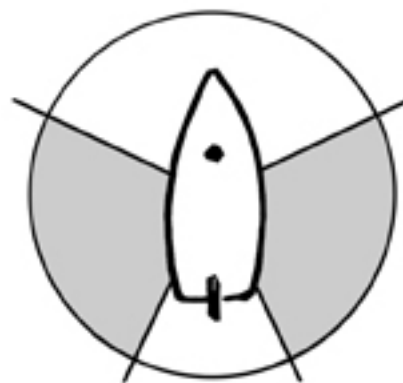
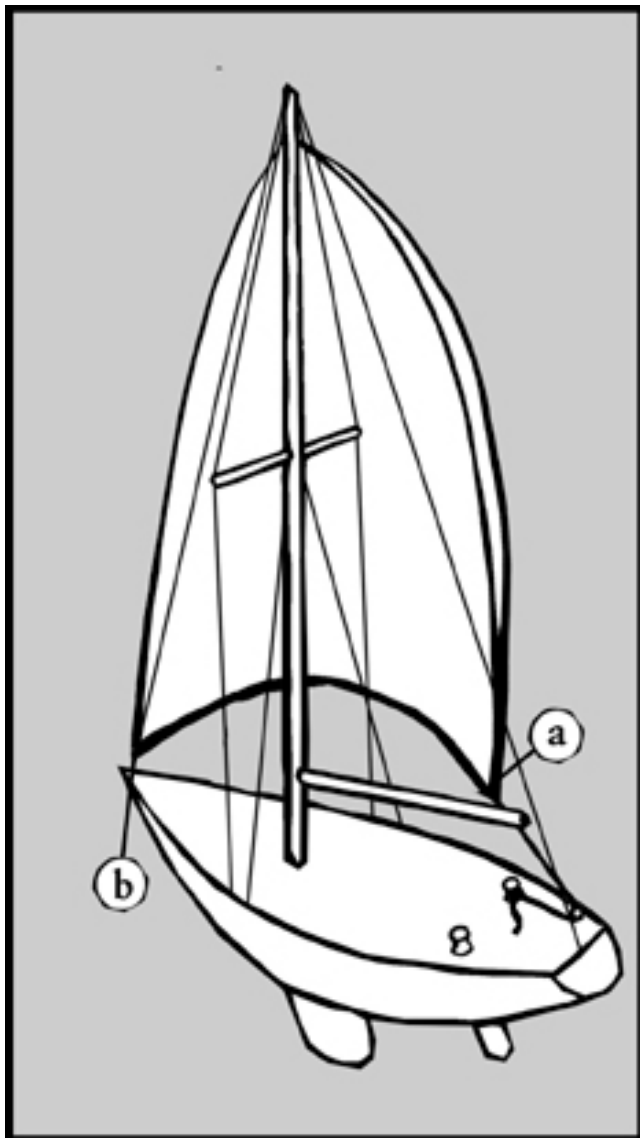

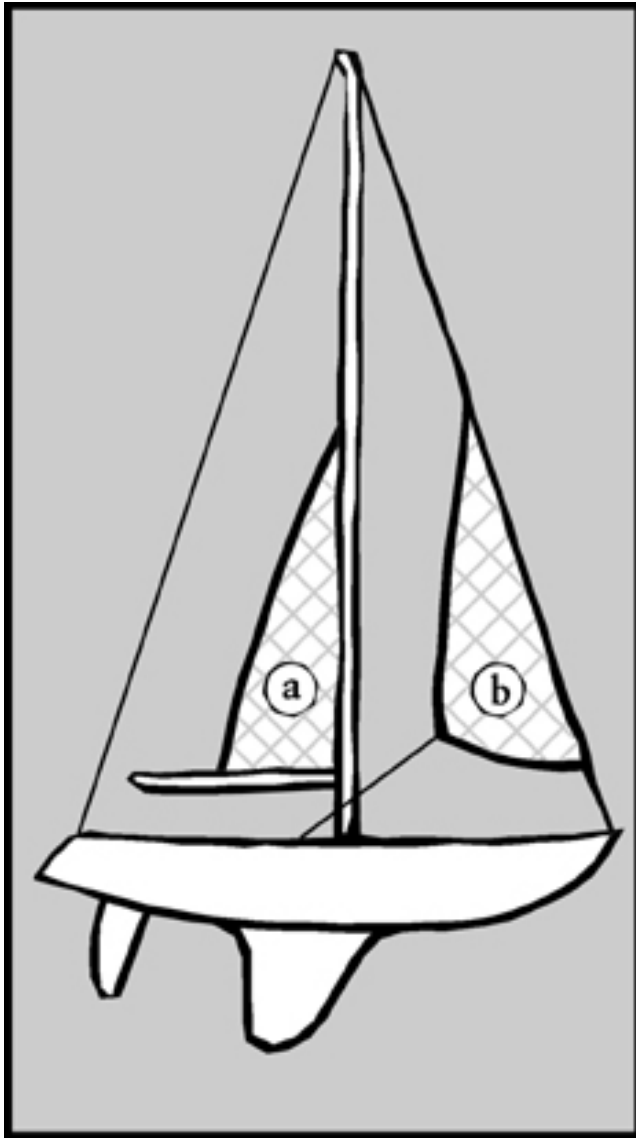
- Ⓐ Spinnaker
- Ⓑ Spinnakerskjøte
- Ⓒ Spinnakerbom

Genaker

- Ⓐ Løst skjøtepunkt
- Ⓑ Fast skjøtepunkt

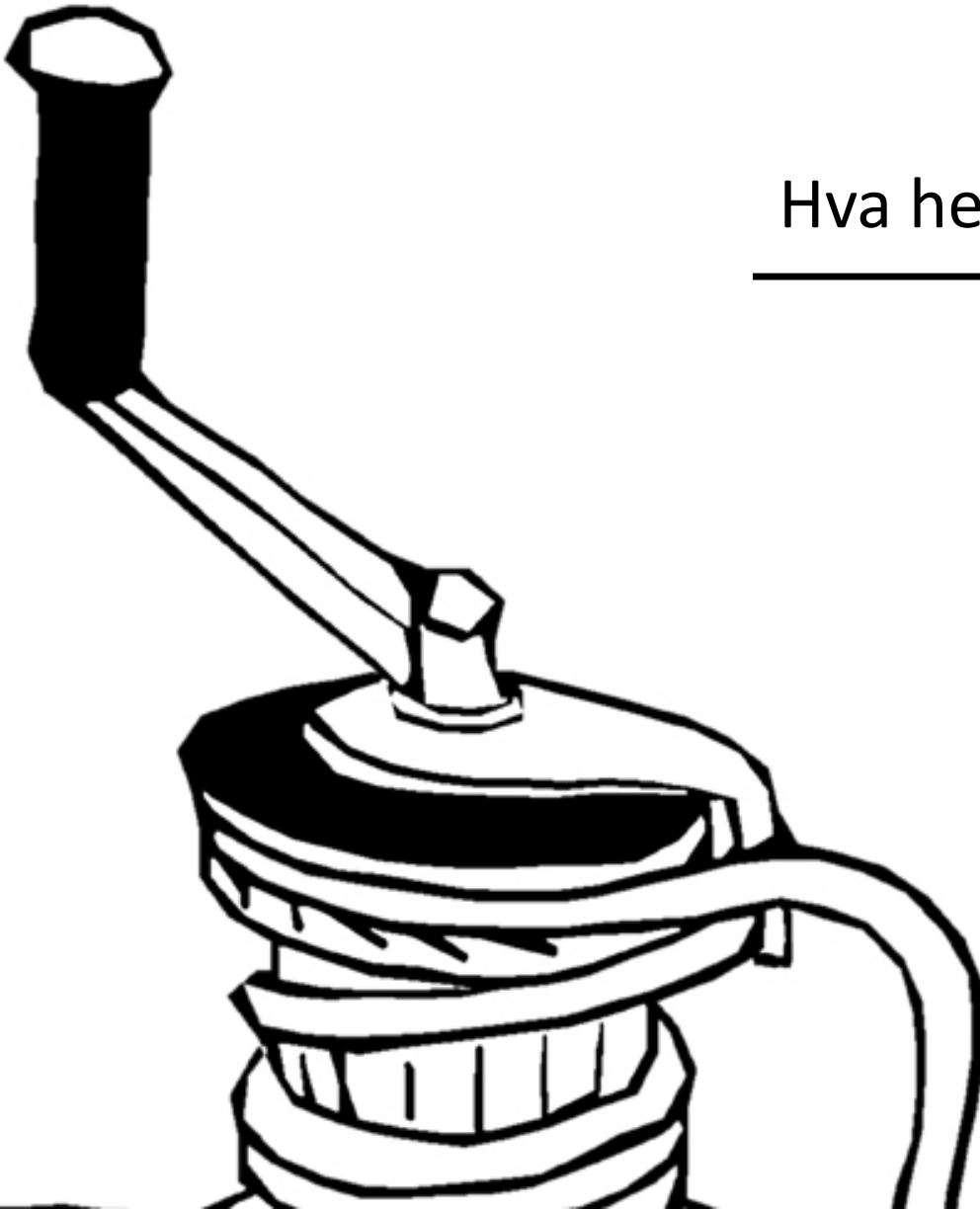

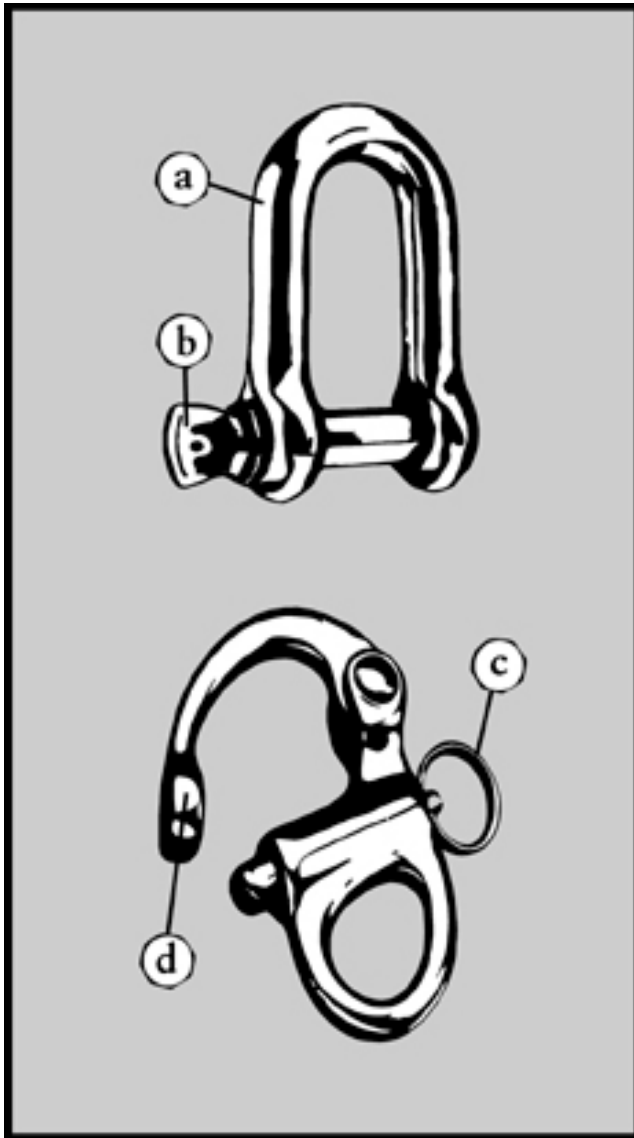
Stormseil

- Ⓐ Tryseil
- Ⓑ Stormfokk

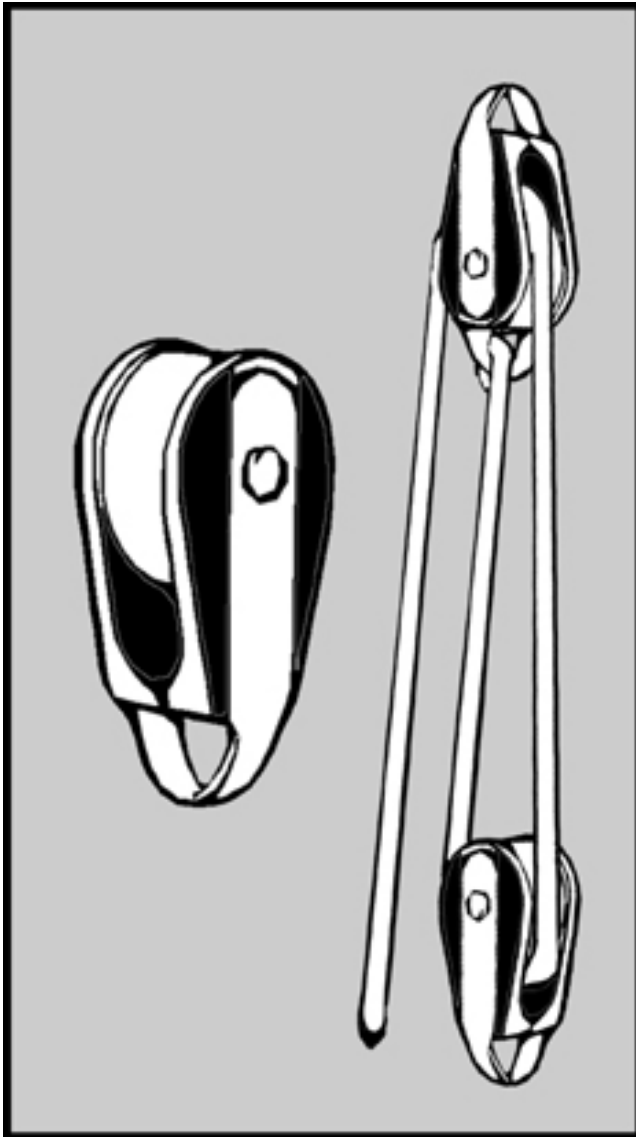
Hva heter utstyret ombord?

Sjakler og kroker

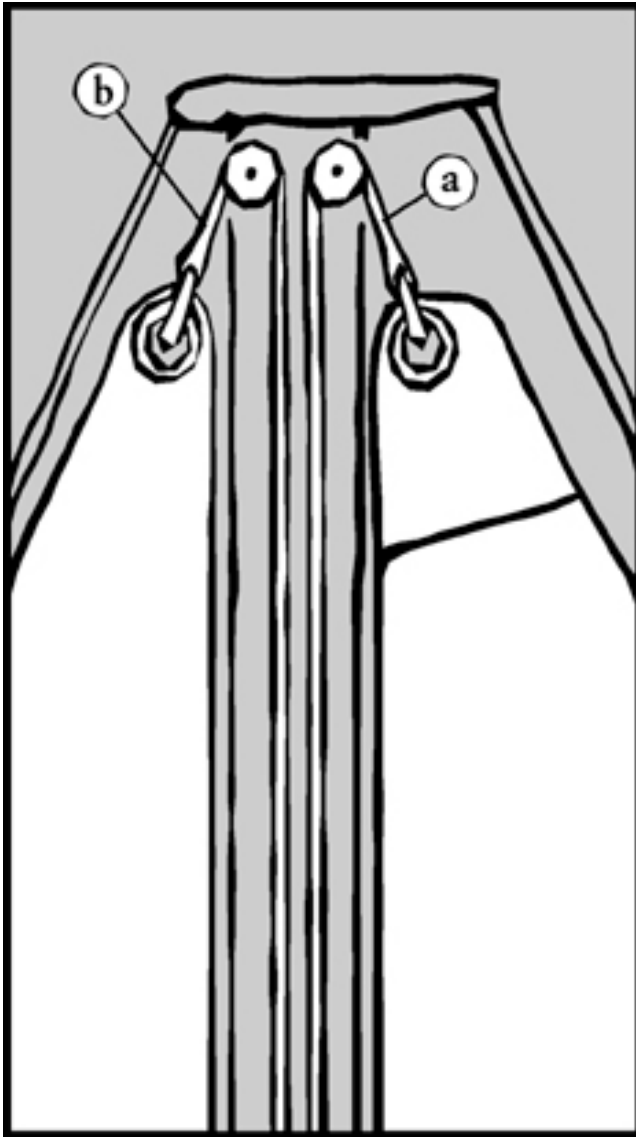

- Ⓐ Bøyle
- Ⓑ Låsebolt
- Ⓒ Utløsermekanisme
- Ⓓ Bøyle

Blokker

- Blokker bruker vi til å lede et tau i den retningen vi vil ha det. Vi har dekkblokker, fallblokker, kateblokker, etc. Når et tau går gjennom flere blokker får vi en utveksling. Flere tårner gir mere utveksling og gjør det lettere å trekke inn tauet.

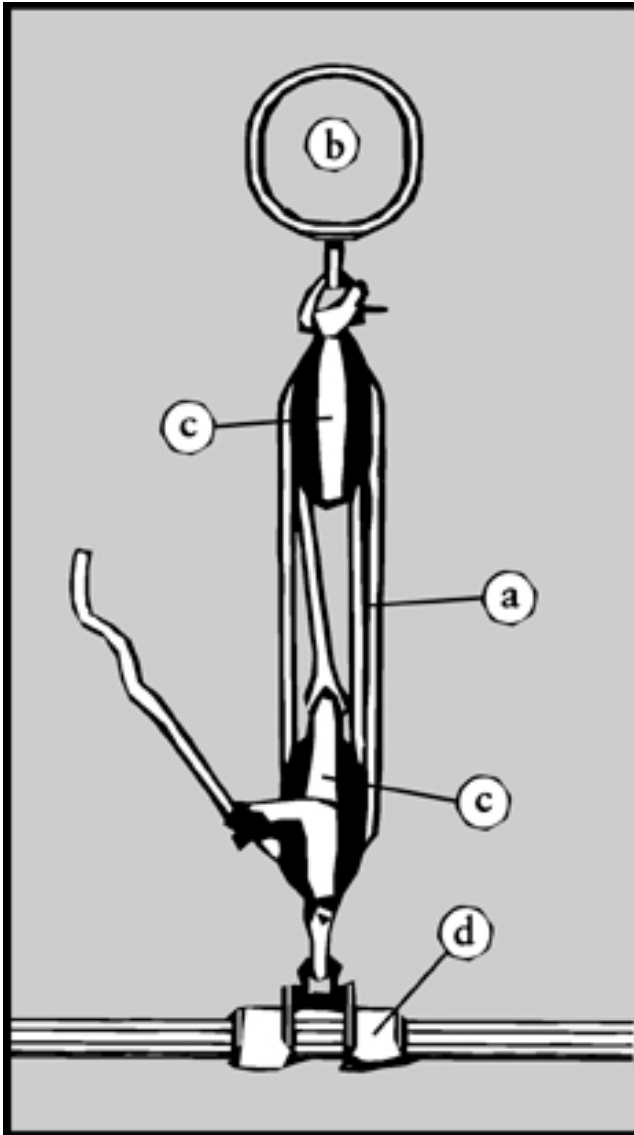

Fall

- Ⓐ Storseilfall
- Ⓑ Fokkefall

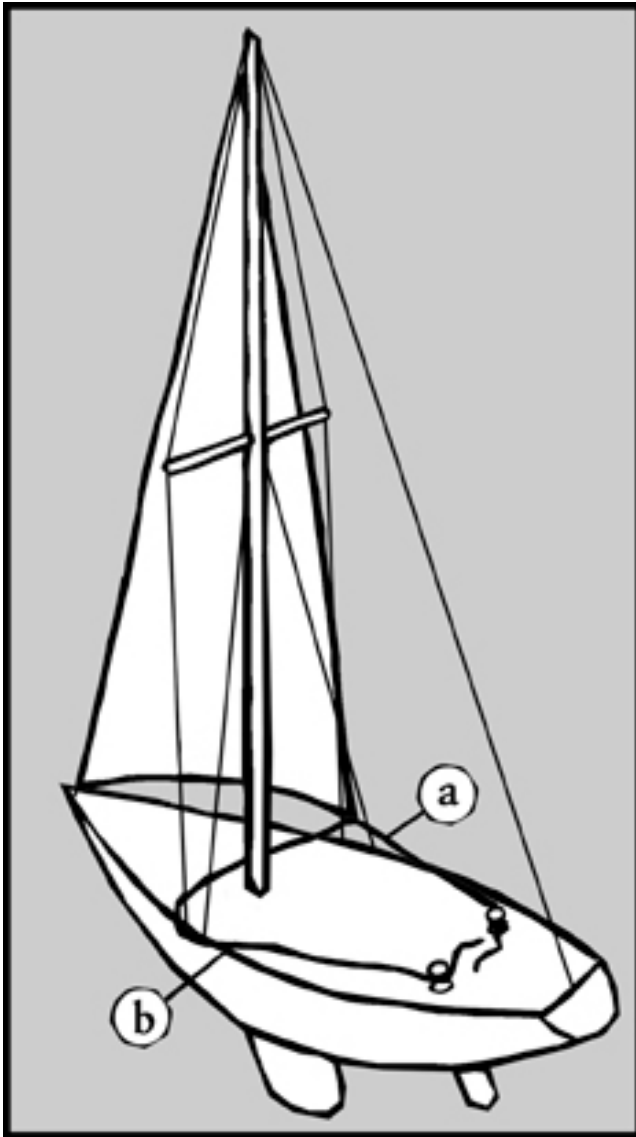

Skjøter

- Ⓐ Storseilskjøte
- Ⓑ Bommen
- Ⓒ Blokker
- Ⓓ Skjøtevogn

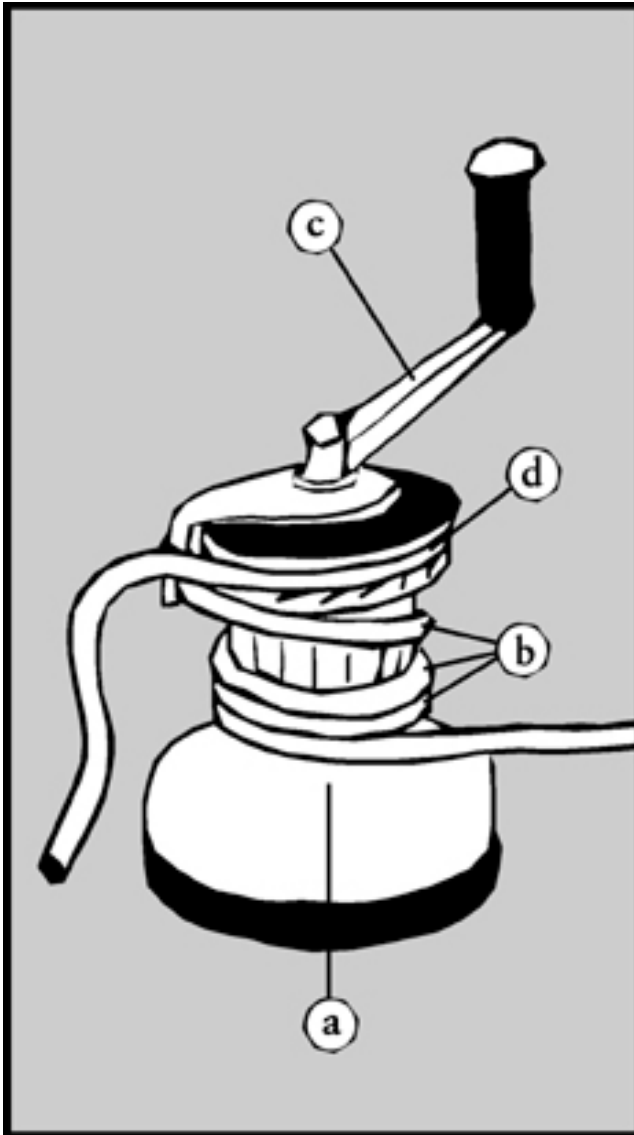
Fokkeskjøte

Ⓐ Le skjøte

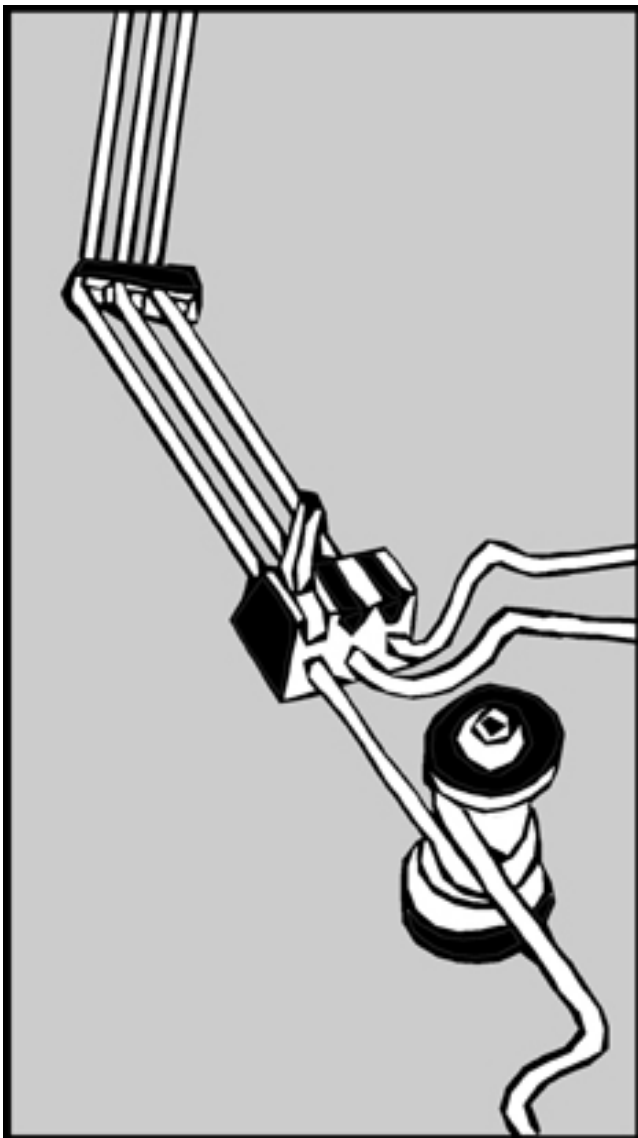
Ⓑ Lo skjøte

Vinsjer

- Ⓐ Vinsj
- Ⓑ Tauet i 3 tørn
- Ⓒ Håndtak
- Ⓓ Selftailing

Avlastere og Cleats

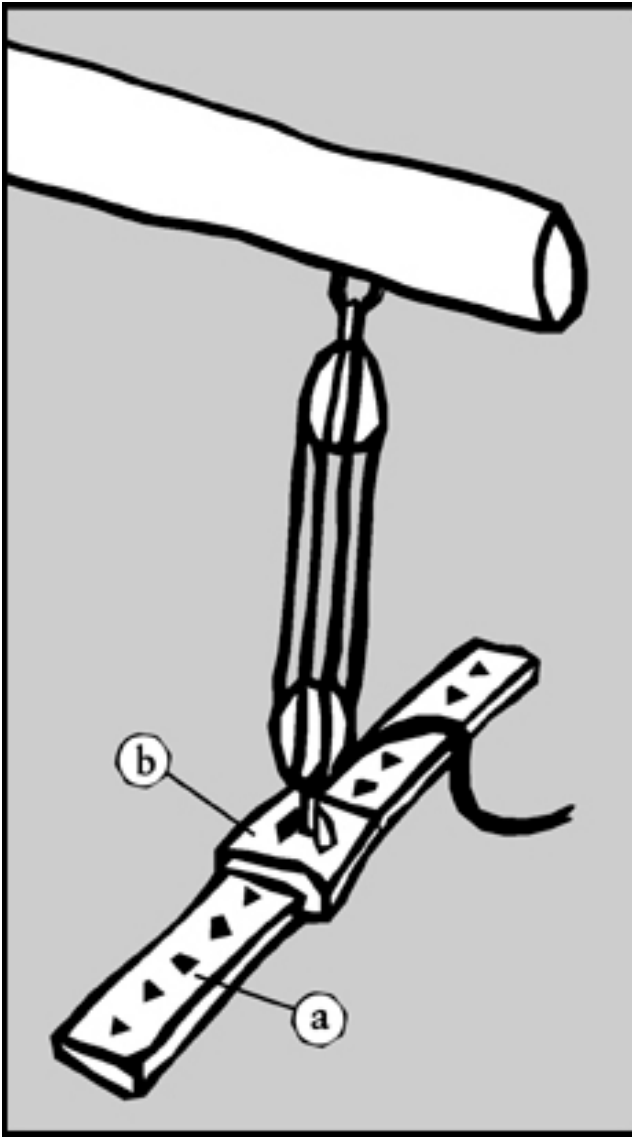

- Ⓐ Clamcleat
- Ⓑ Avlaster

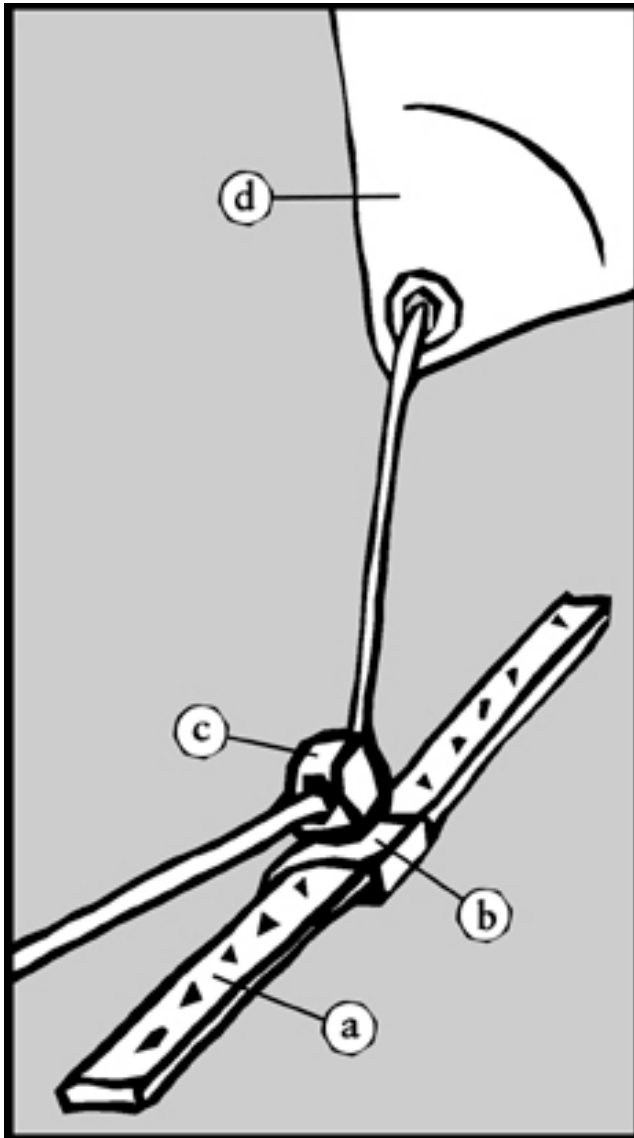

Løygang

- Ⓐ Skinne
- Ⓑ Skjøtevogn

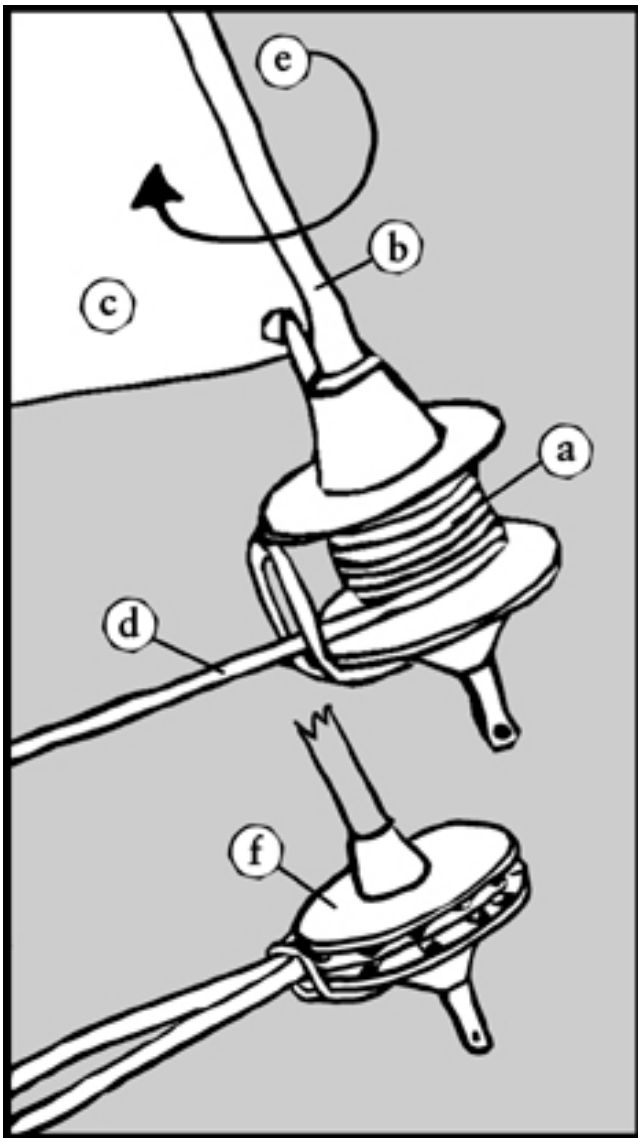
Skjøteløper

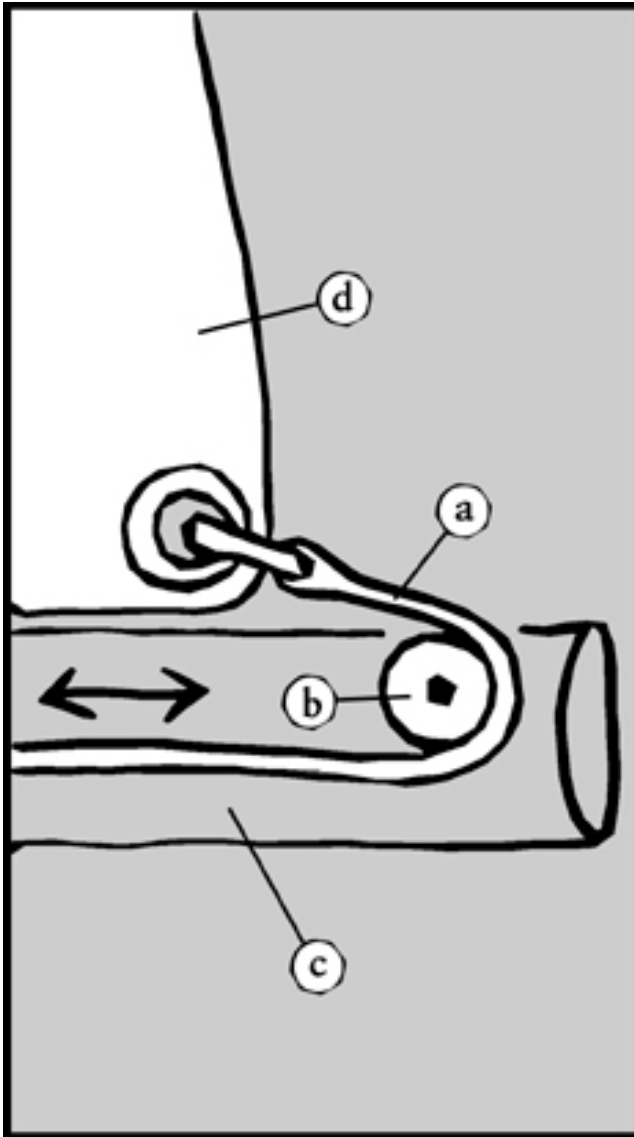
- Ⓐ Skinne
- Ⓑ Skjøtevogn
- Ⓒ Skjøtepunktet
- Ⓓ Fokk eller genoa

Rullesystemer

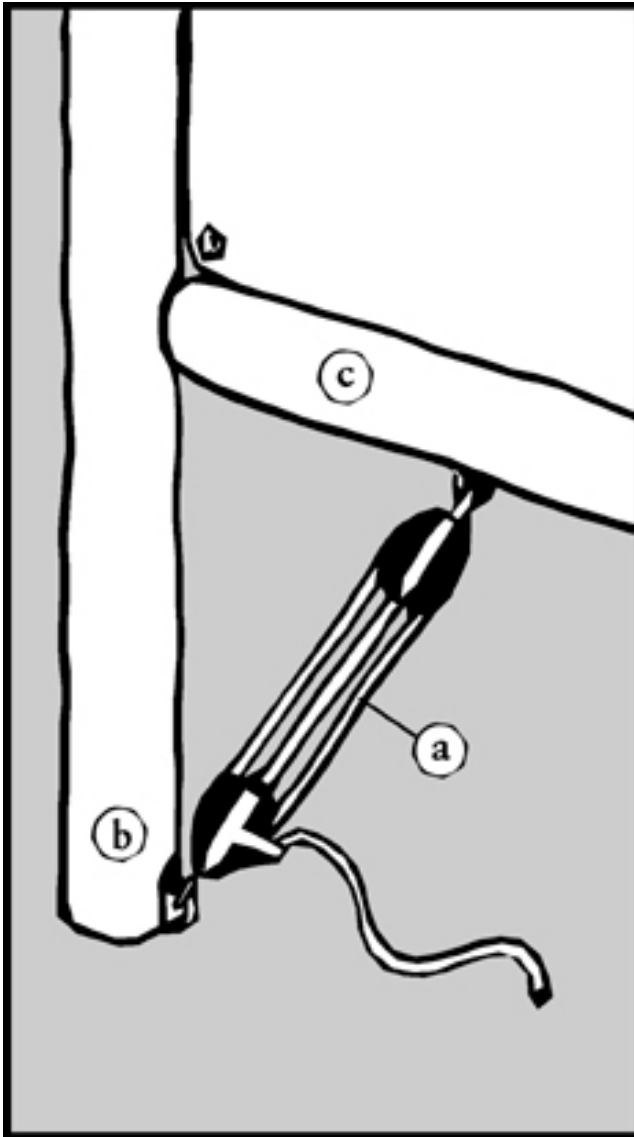
- Ⓐ Trommel
- Ⓑ Skinne
- Ⓒ Seilet
- Ⓓ Tau
- Ⓔ Rulle inn
- Ⓕ En variant der tauet løper i en løkke.

Bomuthal

- Ⓐ Tau
- Ⓑ Blokk
- Ⓒ Bommen
- Ⓓ Storseilet

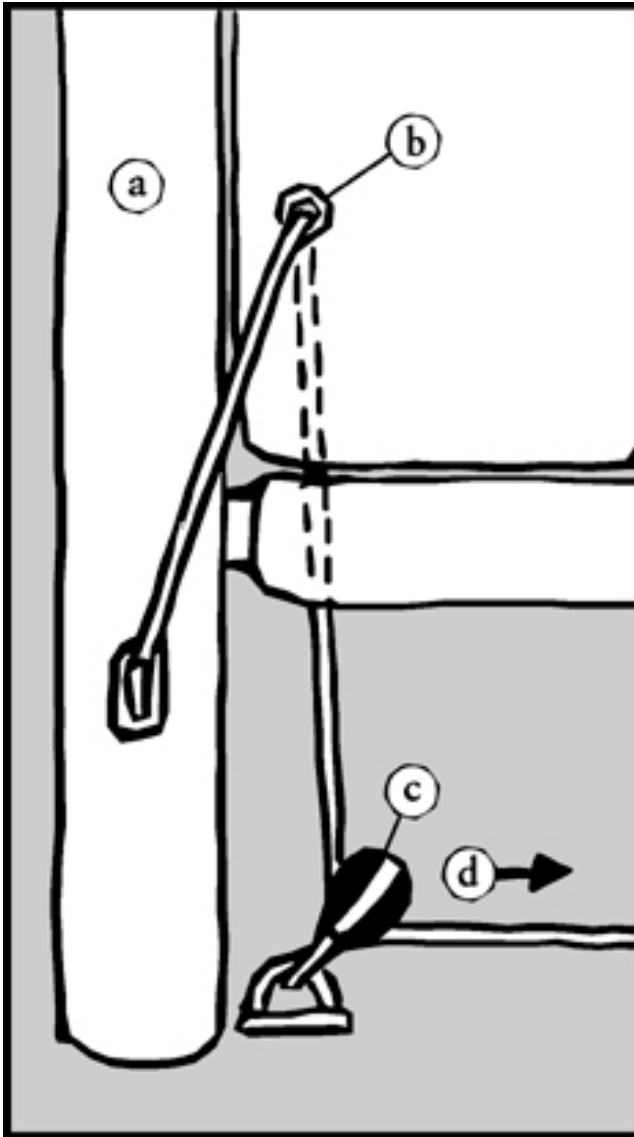

Kick (bomvang)

- Ⓐ Strammemulighet
- Ⓑ Mastefot
- Ⓒ Bommen

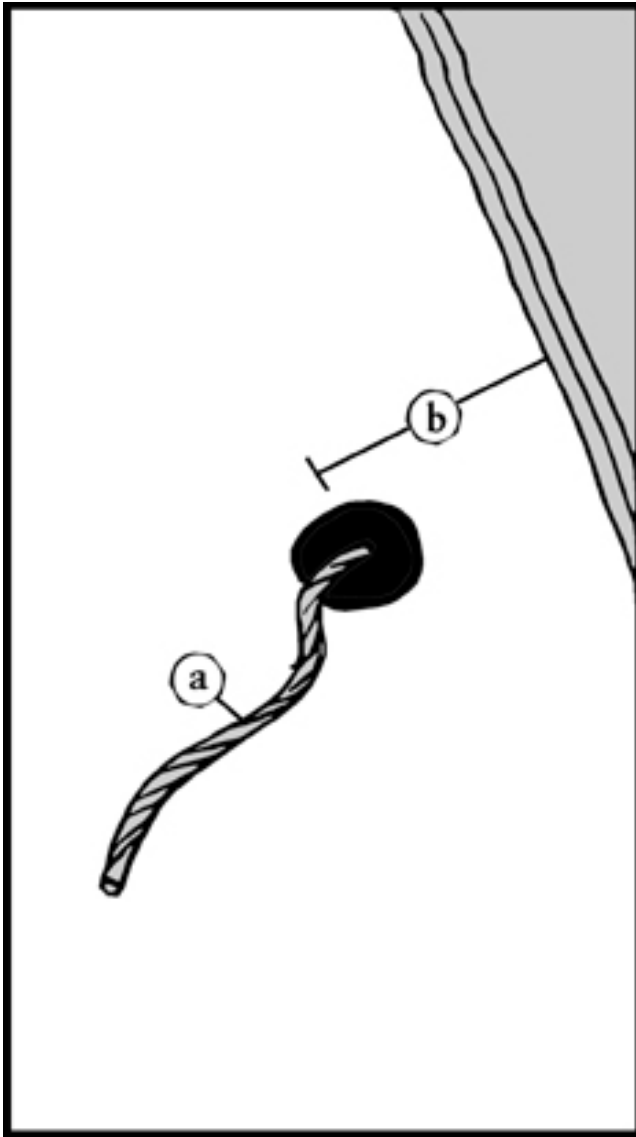
Cunningham

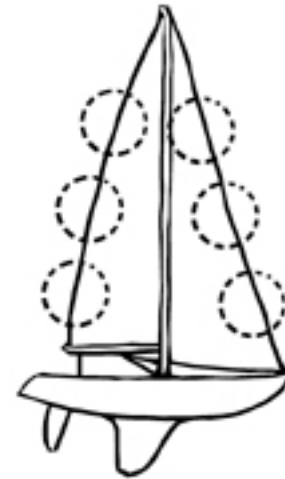
- Ⓐ Mast
- Ⓑ Malje i seilet
- Ⓒ Blokk i dekk
- Ⓓ Til avlaster

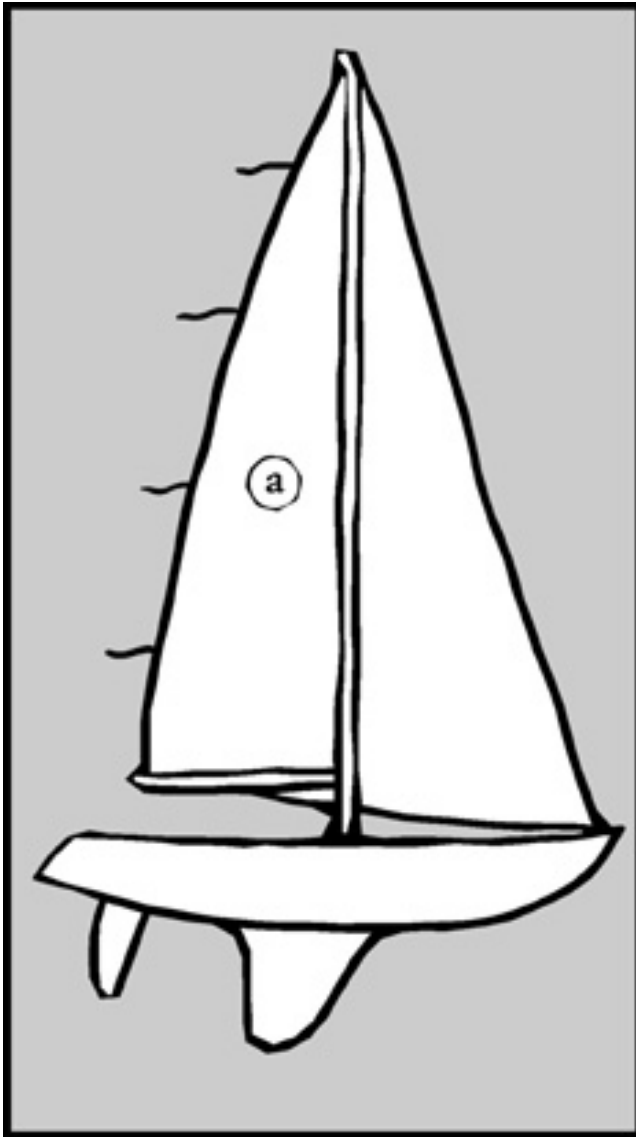

Lus

- Ⓐ Tynn ulltråd
- Ⓑ Plassering

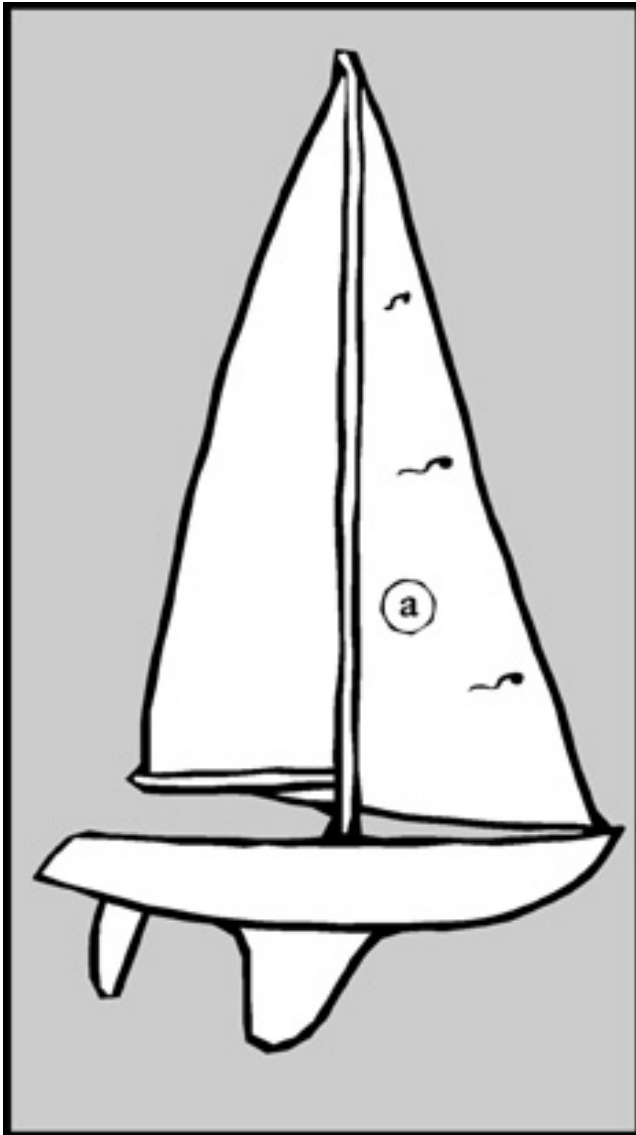

Lus i storseilet

Ⓐ Storseilet

Lusene i storseilet sys inn i akterliket nær spileposene. Når seilet er trimmet riktig vil alle lusene strømme rett akterover.

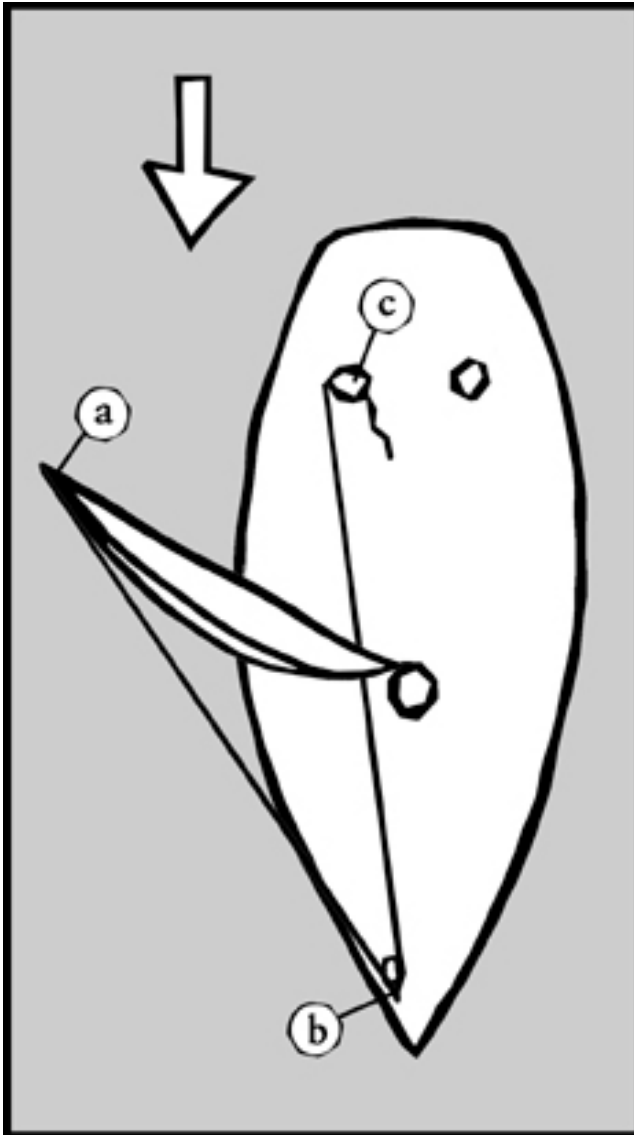

Lus i fokk/genoa

Ⓐ Fokk/genoa

Når forseilet er riktig trimmet vil lusene på begge sider av seilet, både le og lo lus, ligge parallelt, rett akterover.

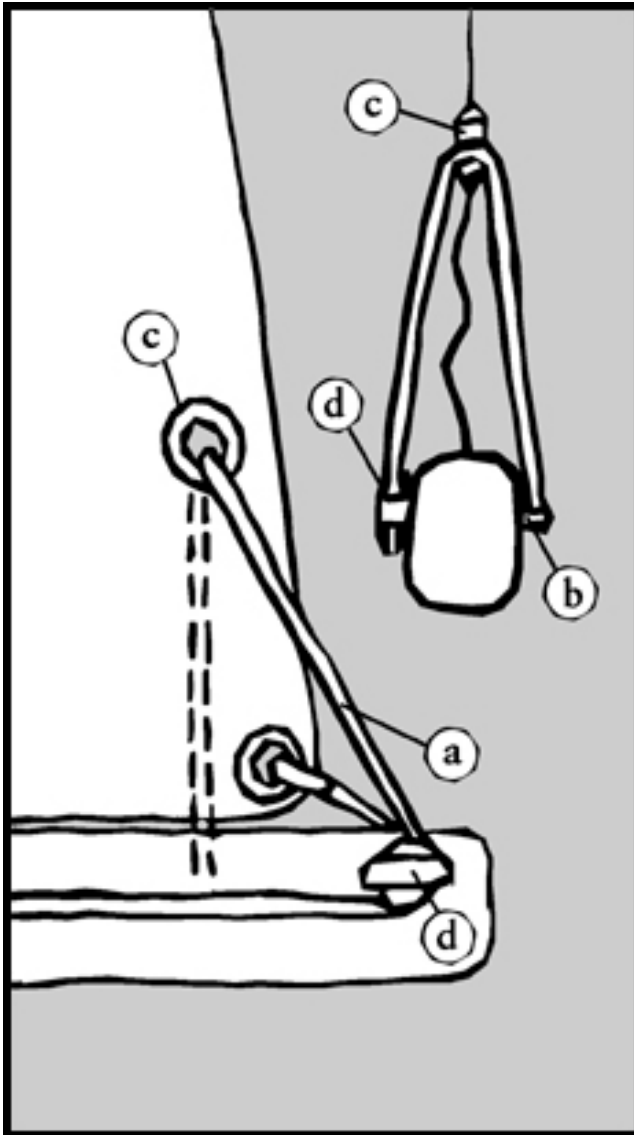
Preventer

- Ⓐ Enden av bommen
- Ⓑ Blokk forut
- Ⓒ Avlaster

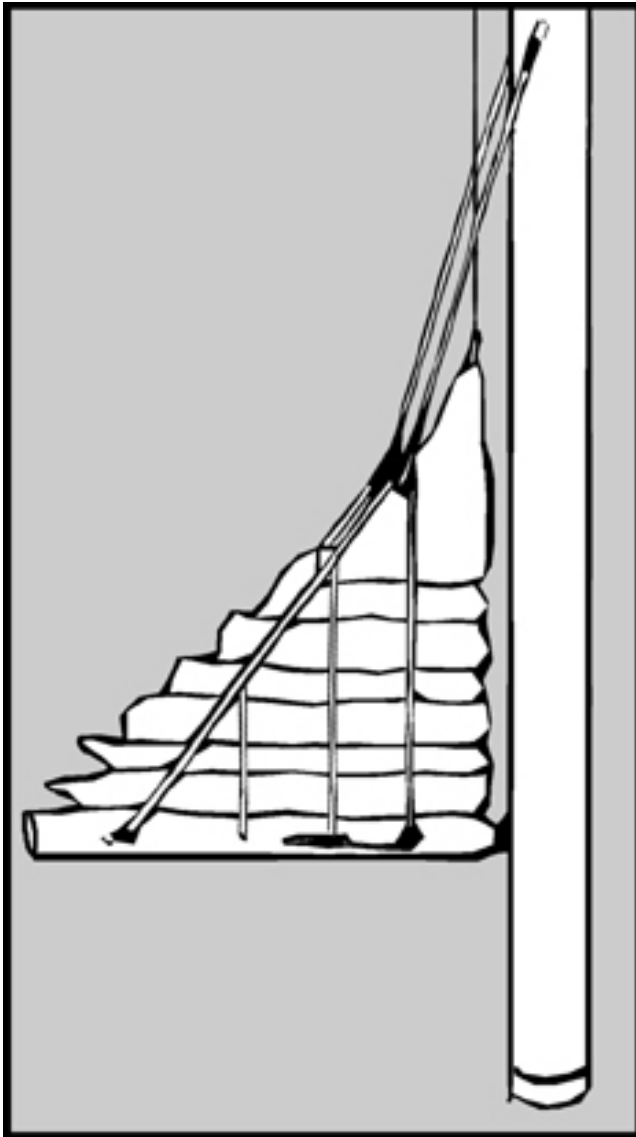

Reveline

- Ⓐ Reveline
- Ⓑ Festet på bommen
- Ⓒ Malje i seilet
- Ⓓ Blokk på bommen

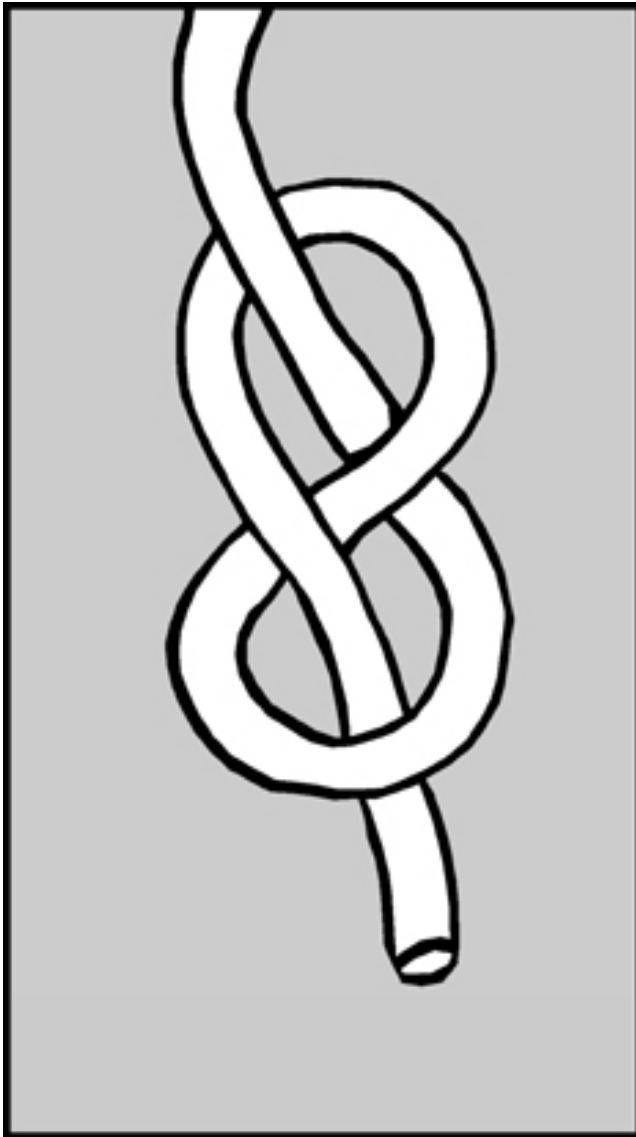
Lazy Jacks

- Lazy Jacks er liner som føre storseilet pent ned på bommen når det slippes ned.

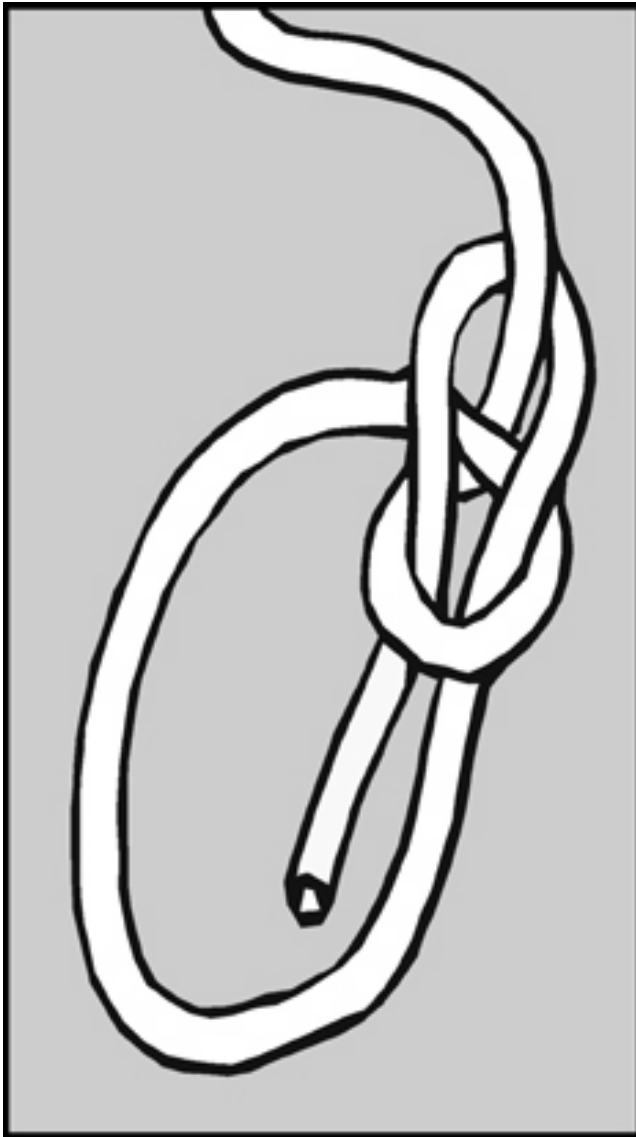

Knoper og stikk

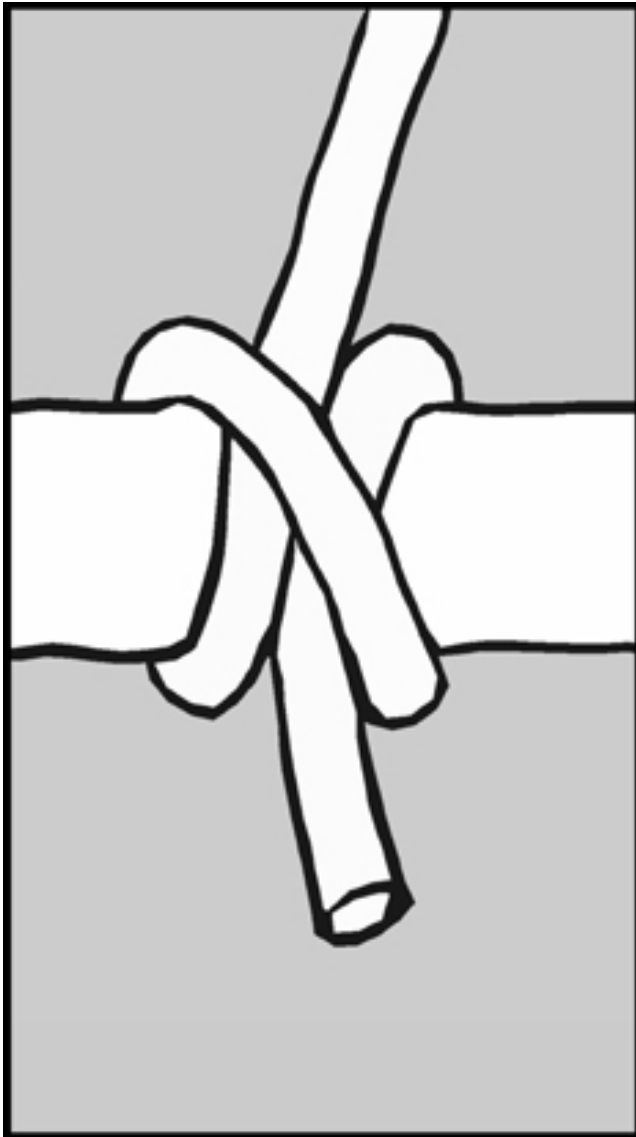
Åttetallsknop

- Stoppknoper brukes på enden av skjøter og fall for å hindre at tauet løper ut gjennom blokka eller forsvinner opp i masten.
- Åttetallsknop er lett å få opp selv etter stor belastning.

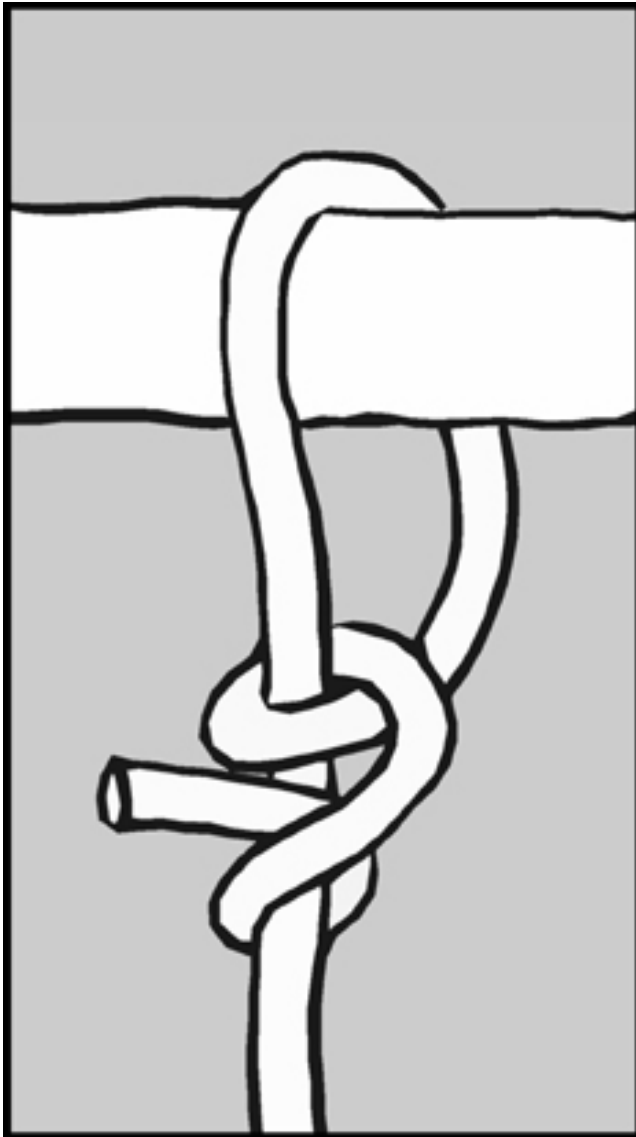
Pålestikk

- Pålestikken brukes når du vil ha en løkke på enden av et tau. Dette er en av de viktigste knutene å lære seg. Den kan brukes til det meste. En annen fordel med pålestikken er at den er lett å få opp igjen. Uansett hvor mye belastning den har fått.

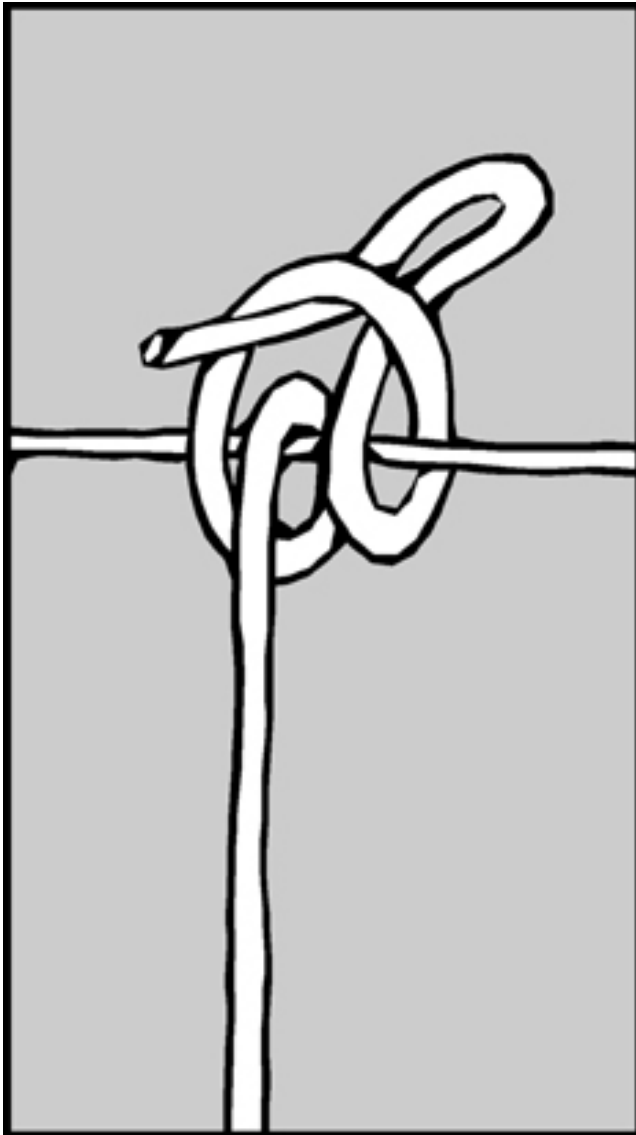
Dobbelt halvstikk

- Dobbelt halvstikk kan brukes på en fortøyningsstolpe eller en ring. For å hindre det doble halvstikket fra å gå opp kan du sikre det ved å bruke den løse enden og legge et enkelt halvstikk rundt den faste enden.

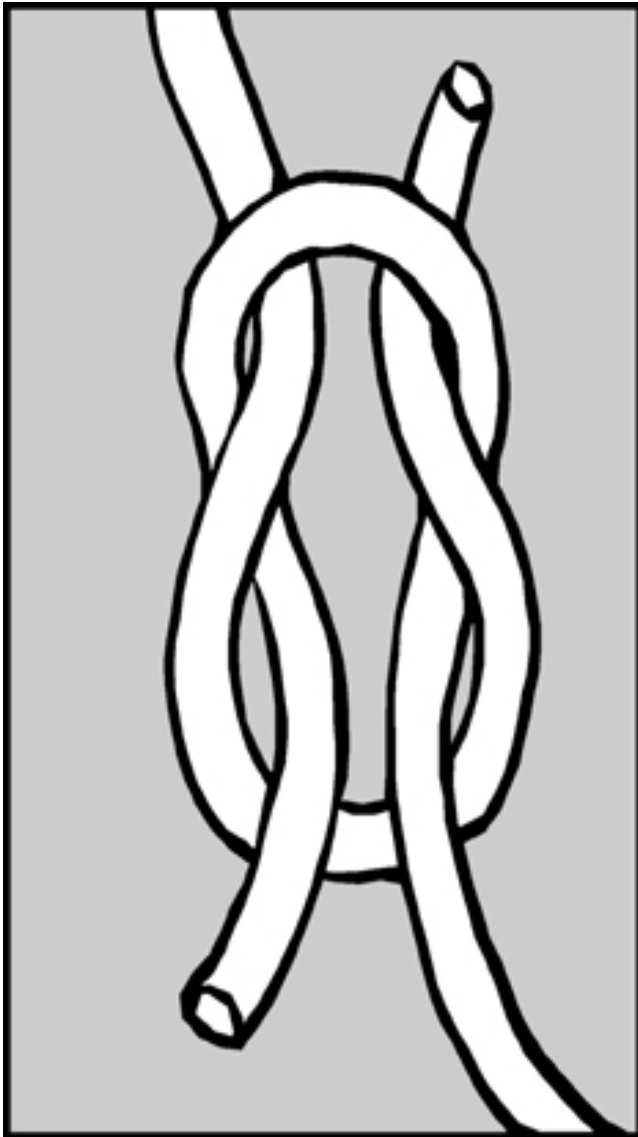
Dobbelt halvstikk om tauet

- Når du skal gjøre fast i en fortøyningsring eller vil lage en løkke i enden av et tau kan du lage et dobbelt halvstikk om tauet. Denne knuten er ikke like lett å få opp igjen som pålestikket.

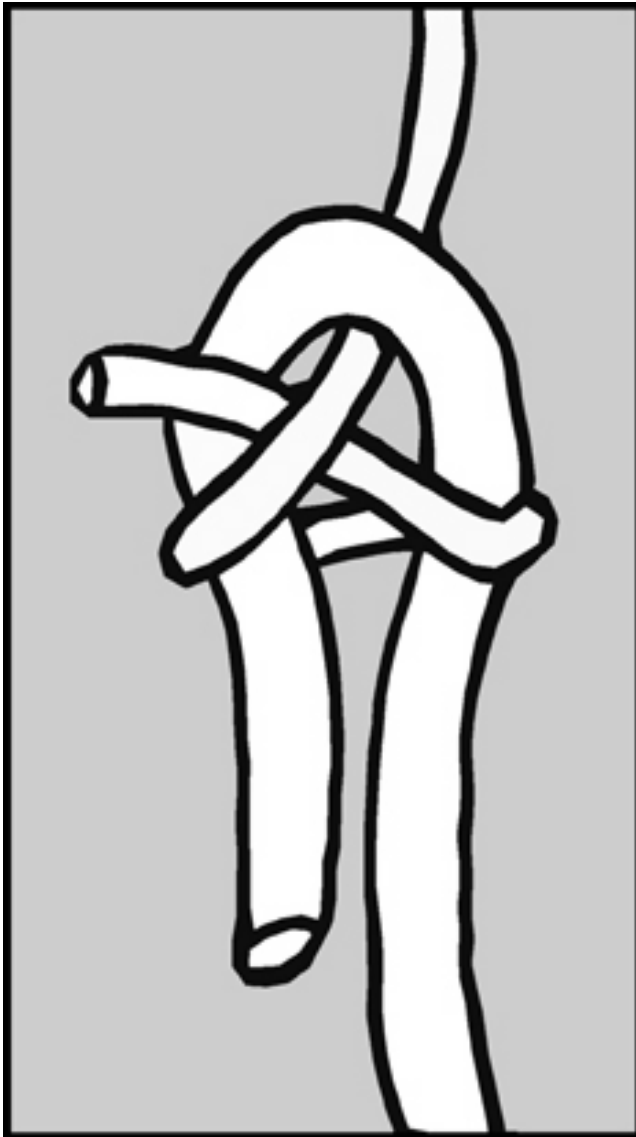
Fenderknop

- Fenderknopet bruker du når du skal feste tauet til en fender i manntausrekka. Det er i prinsippet et dobbelt halvstikk, men det siste halvstikket er gjort som et slippstikk. Den er rask å løsne i en fart.

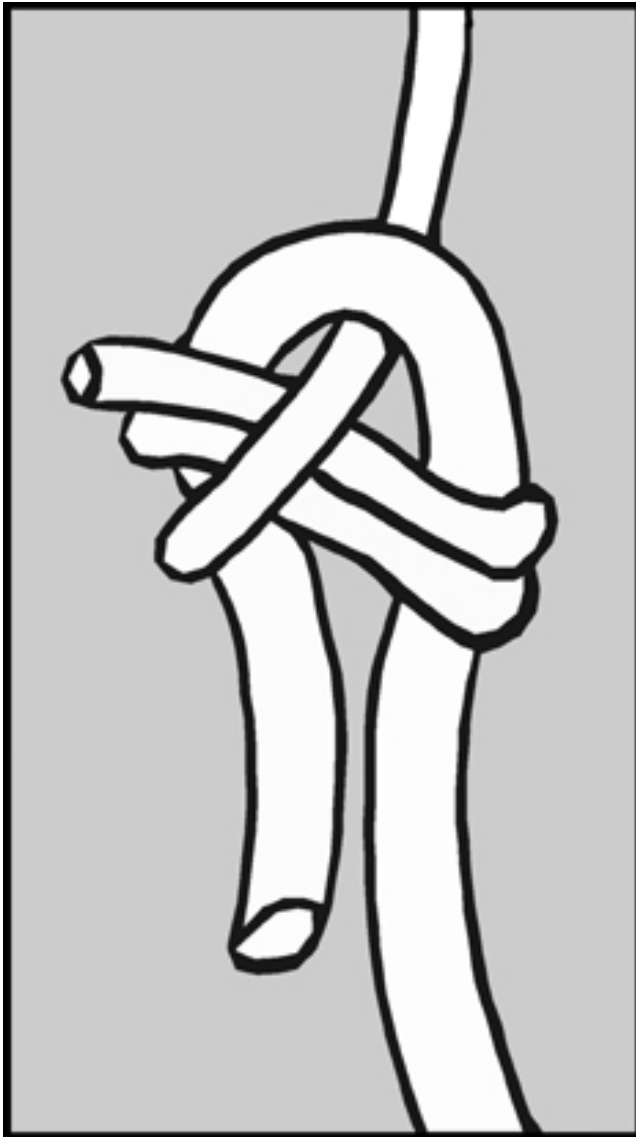
Båtmannsknop

- Båtmannsknop brukes når du skal skjøte to tau med samme tykkelse. Dette er en enkel og god knute. Den eneste ulempen er at den kan være vanskelig å løsne hvis den har fått stor belastning.

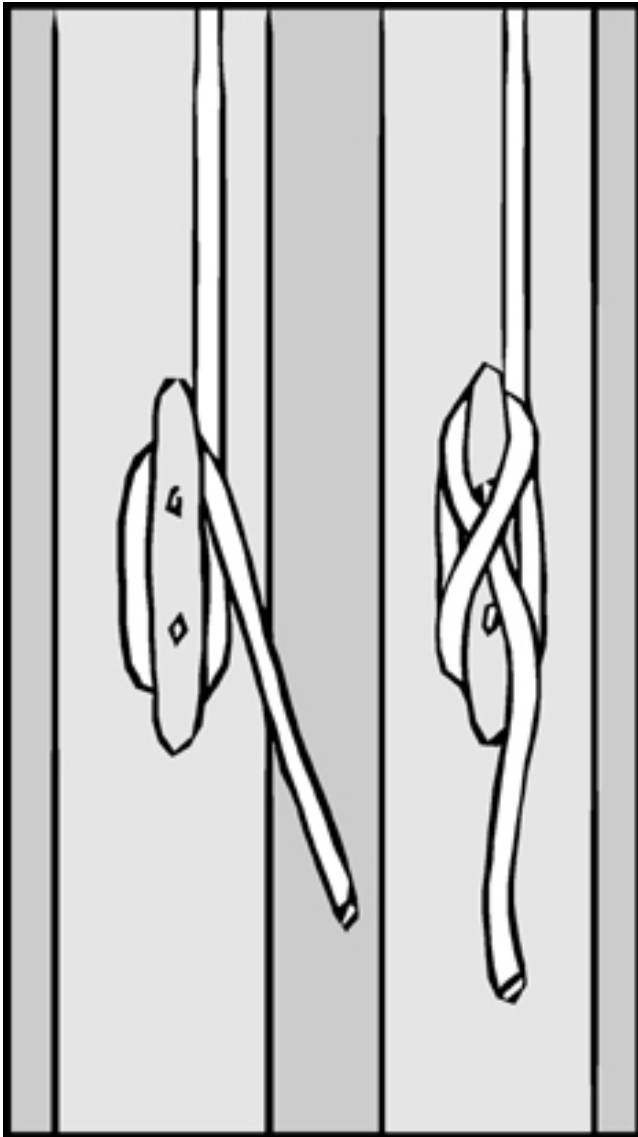
Flaggstikk

- Flaggstikk er riktig knute å bruke hvis du skal knyte sammen to tau av forskjellig tykkelse. Lag alltid bukten på det tykkeste tauet og stikk det tynneste tauet inn i løkken.

Dobbelt flaggstikk

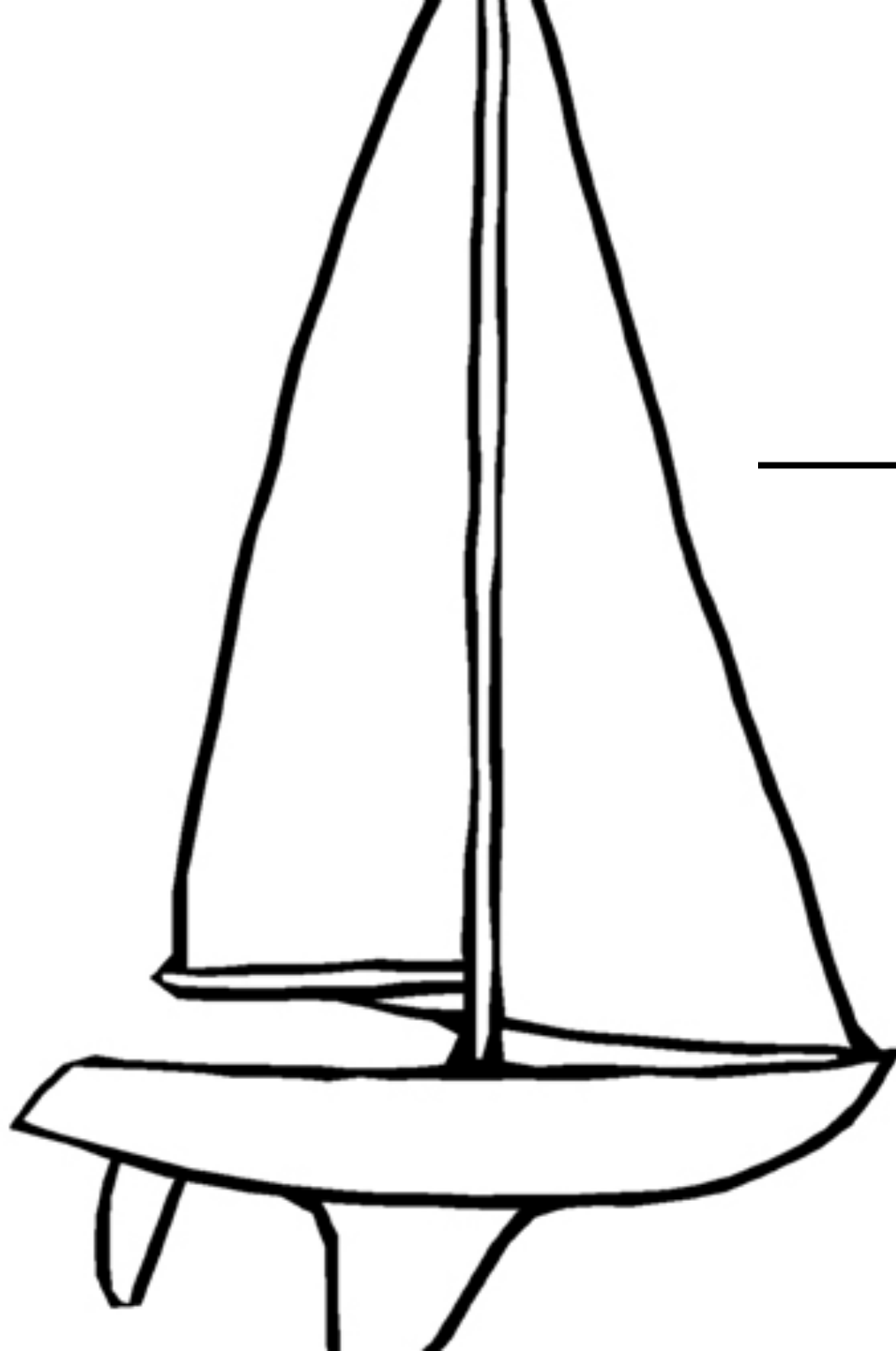
- Dobbelt flaggstikk har samme funksjon som enkel flaggstikk, men den er sikrere fordi den er dobbelt tredd. Dette brukes når tauene er glatte. Vil du være helt sikker så slå ett trippelt flaggstikk.

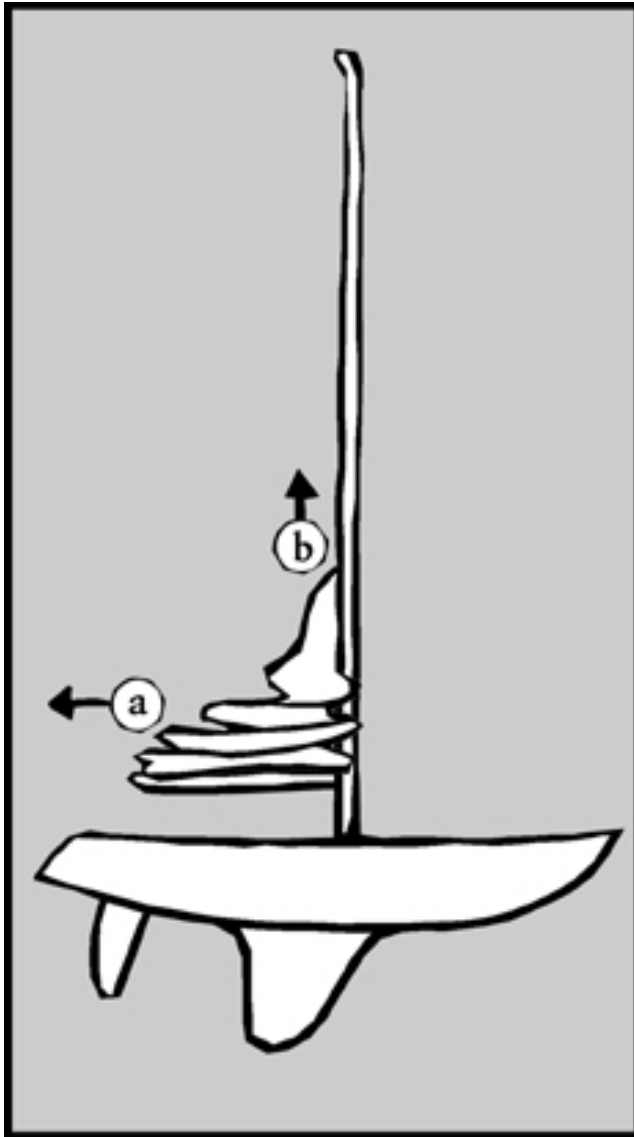
Feste på kryssholt

- Legg en tøm rundt kryssholtet, før du legger krysstøm et par runder og avslutter med et enkelt halvstikk som lås.

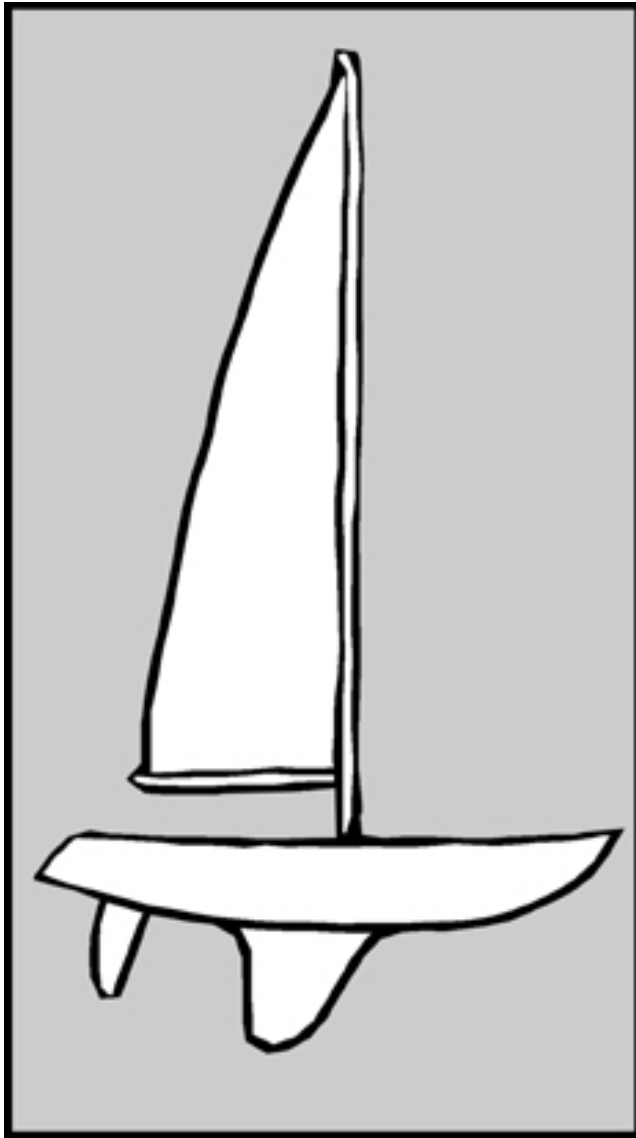

Hvordan rigge seil

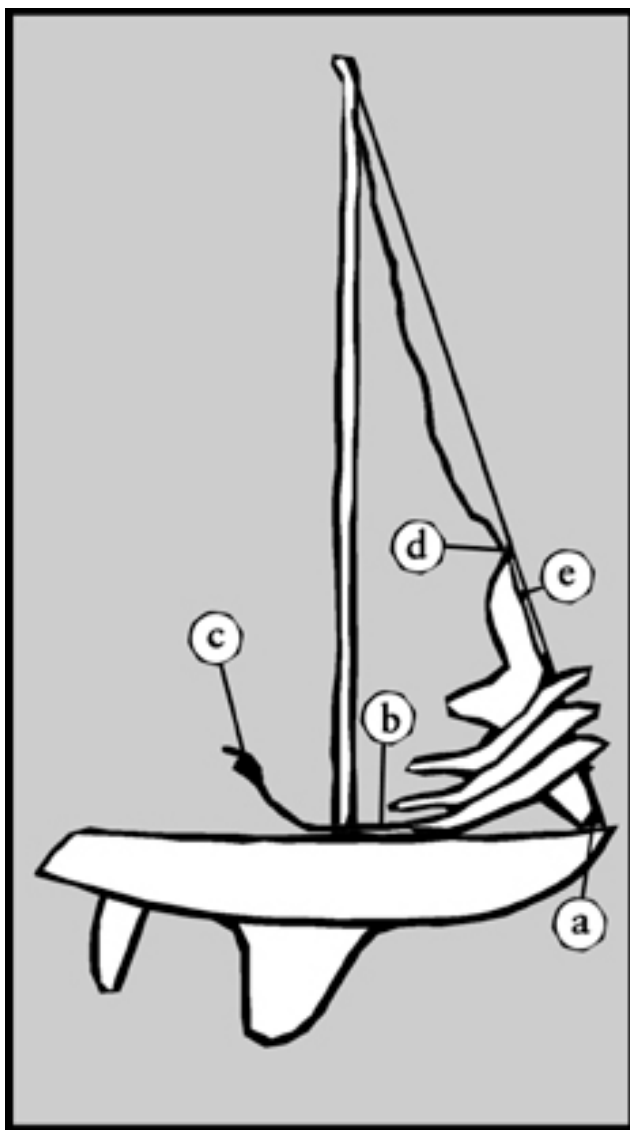
Rigge storseil

- Ⓐ Fest seilet til bommen
- Ⓑ Før seilet inn i sporet på masten

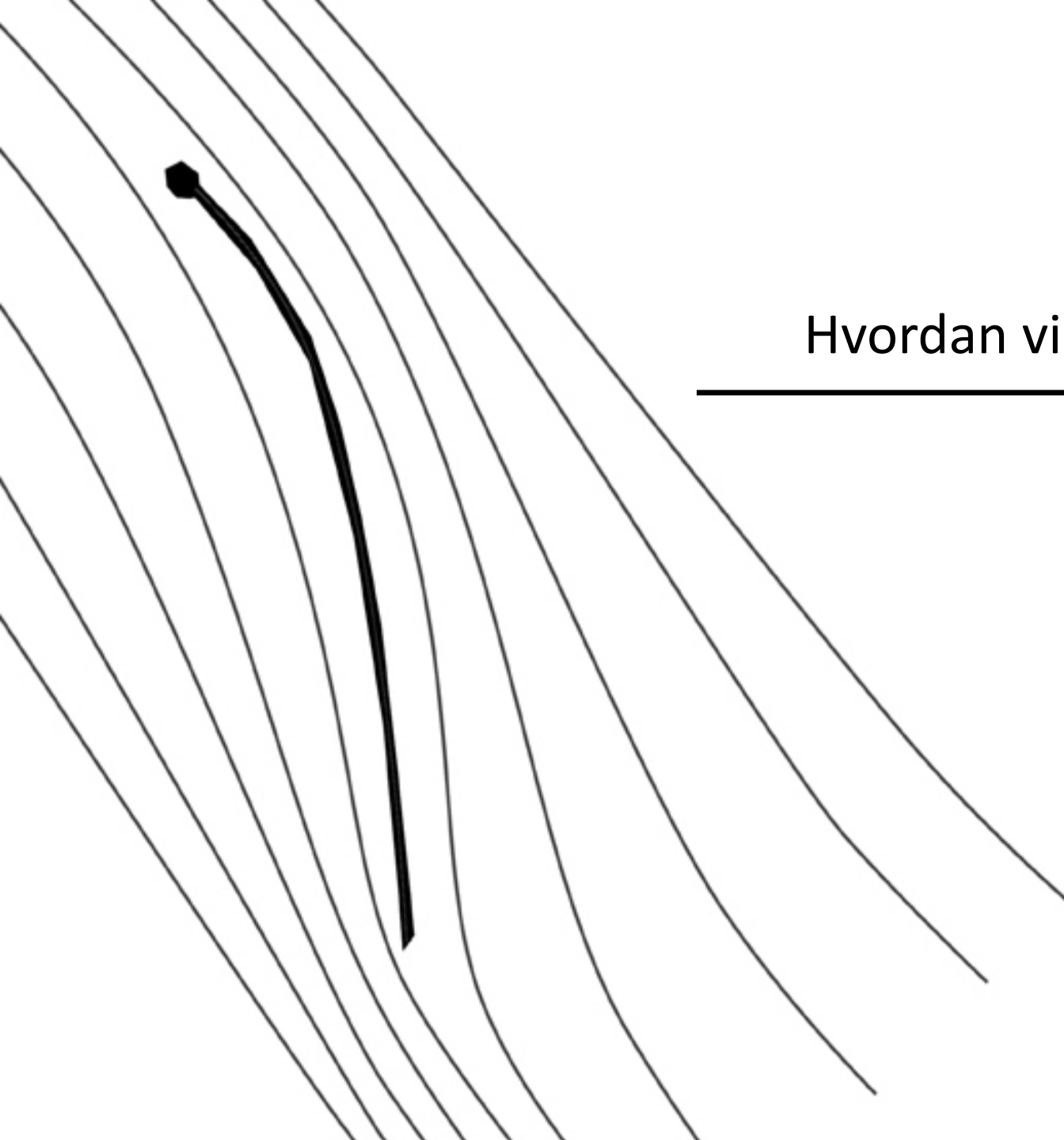
Rigge storseil

- Fallene må strammes ordenlig ellers seiler båten dårlig.

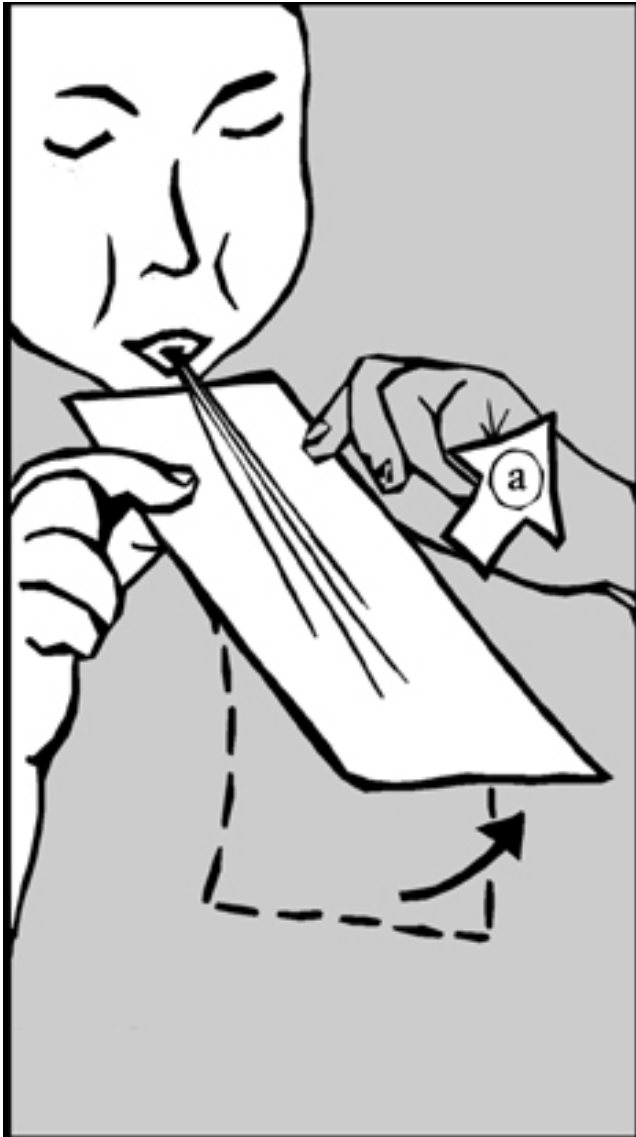

Rigge fokken

- Ⓐ Fest i baugen
- Ⓑ Tre i skjøtene
- Ⓒ Husk stoppknop
- Ⓓ Sjekk at fallet løper fritt

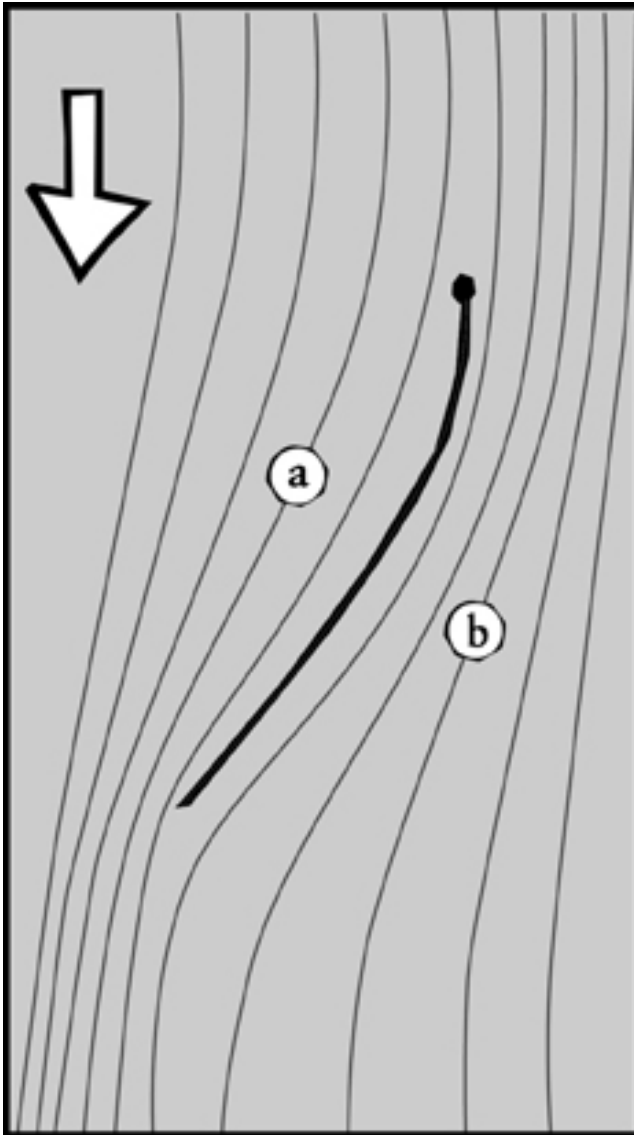

Hvordan virker seilet

Prinsippet

- Hold papiret som vist på tegningen og blås luft langs den ene siden av arket. Papiret løfter seg. Dette er fordi luftstrømmen på oversiden av arket går raskere enn luftstrømmen på undersiden av arket.

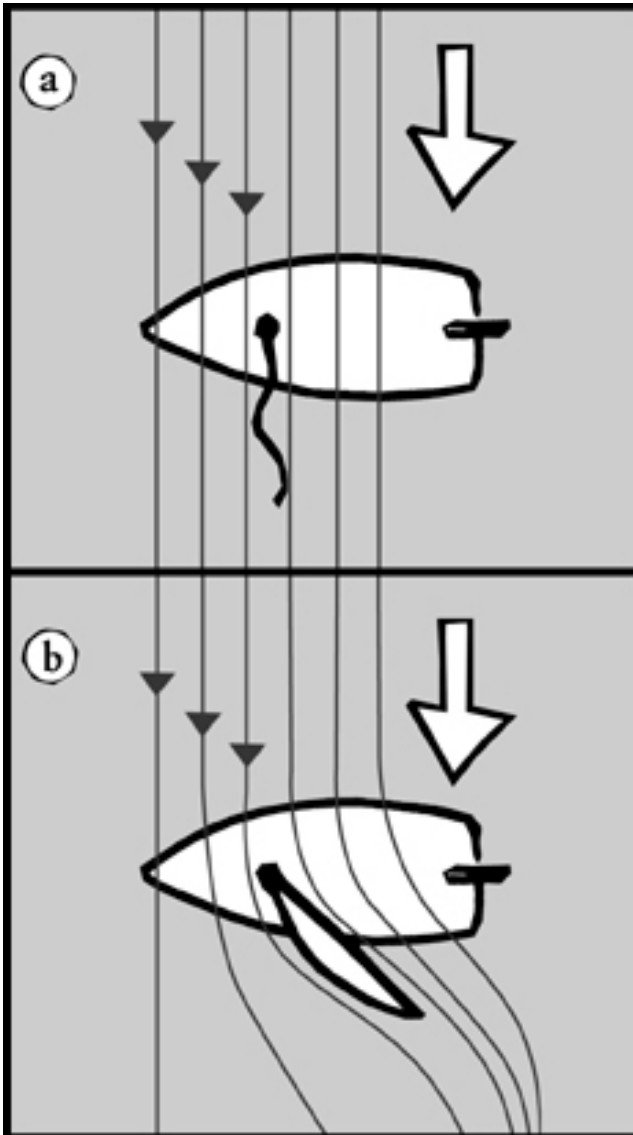

Vindens virkning på seilene

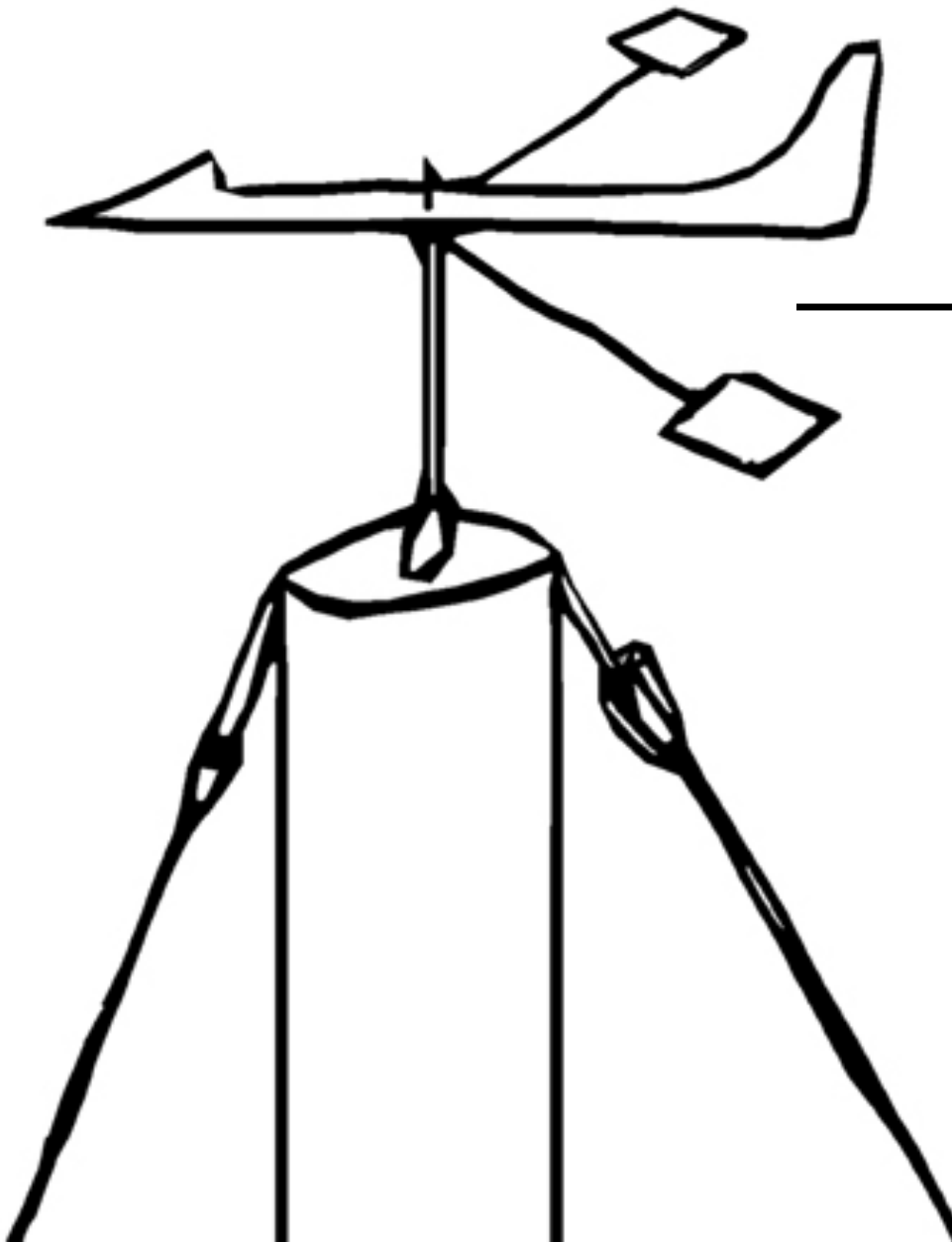
- Ⓐ Lo side
- Ⓑ Le side

Luftmassene som møter seilet deler seg når den møter motstand. Noe av vinden følger lo side og noe le side. Vinden som passerer i le har lengre vei å gå før den møter vinden som har passert i lo.

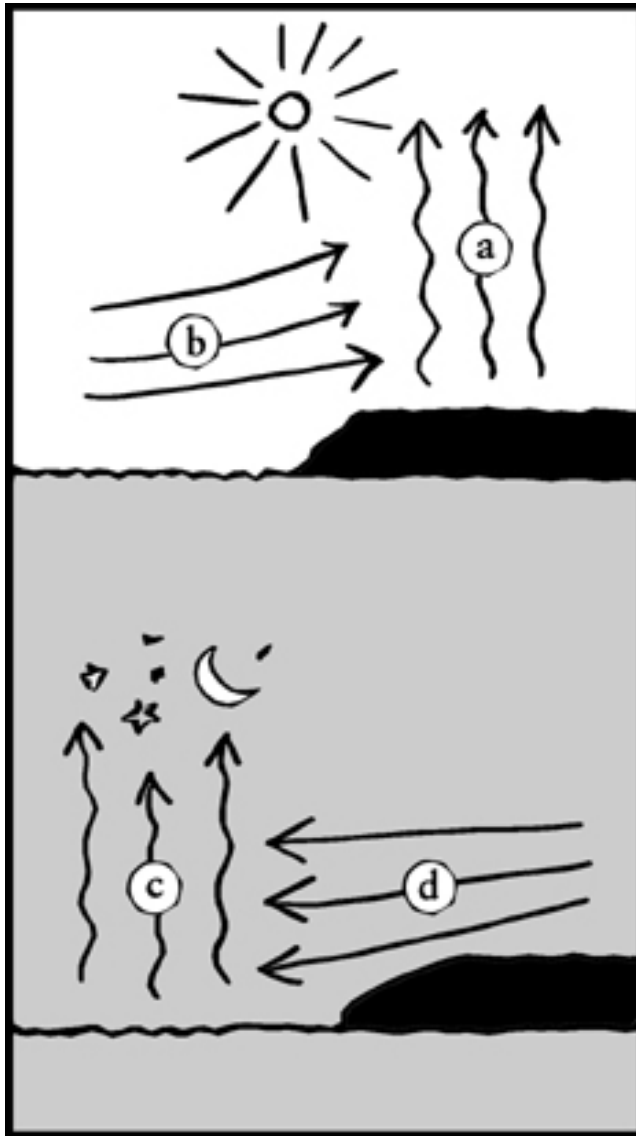
Fremdrift i båten

- Ⓐ Løse skjøter
- Ⓑ Stram forsiktig inn

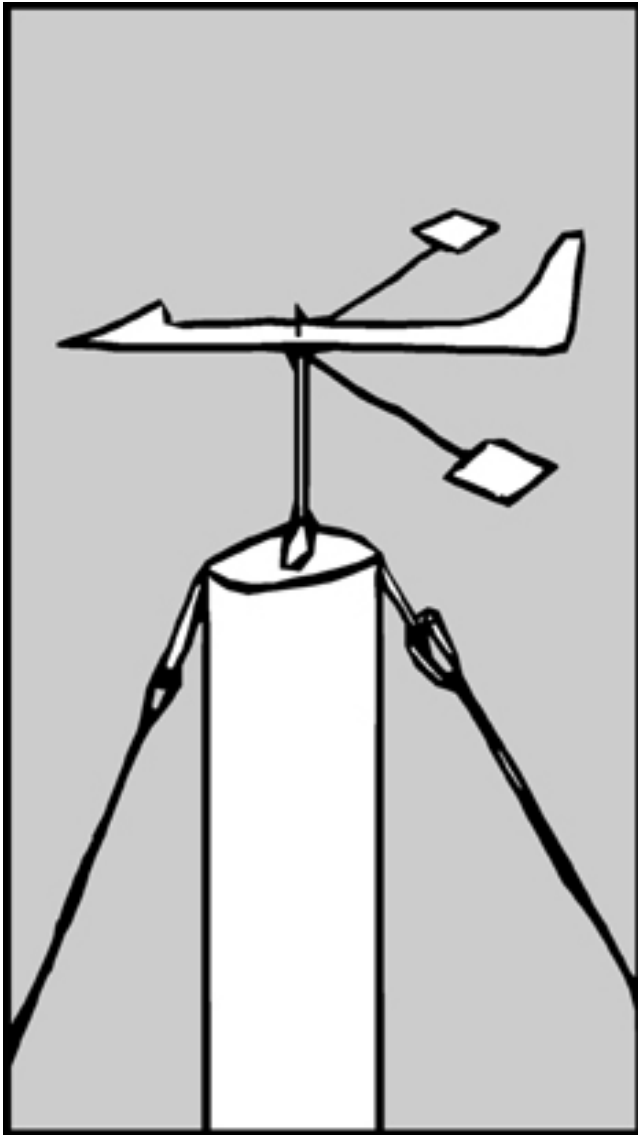
Før du legger utpå

Vær og vind

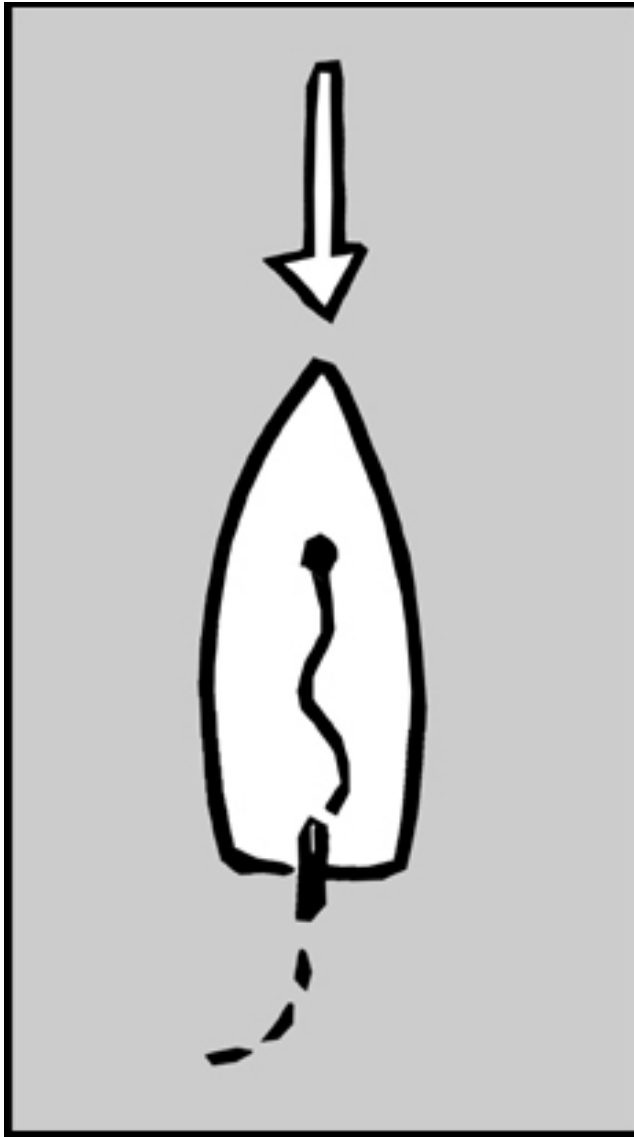
- Ⓐ Varm luft stiger
- Ⓑ Luft blåser inn
- Ⓒ Varm luft stiger
- Ⓓ Luft blåser inn

Solgangsbris er et værphenomen som inntreffer om sommeren. Solen varmer opp landet og luften stiger opp. Luft fra havet blåser inn mot land for å erstatte den luften som stiger.

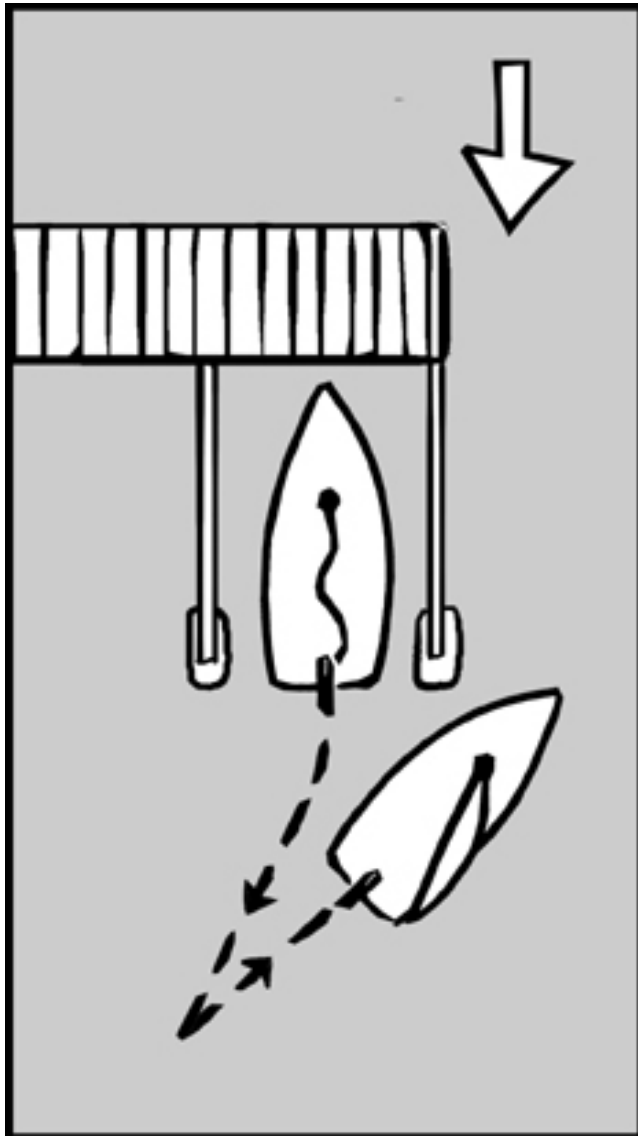
Vindretning

- Flagg eller vimpel på land.
- Windex, vaker eller vimpel i din eller andres mastetopp.
- Kroppen, still deg opp i båten snu deg rundt og kjenn etter vinden i ansiktet.
- Med en våt finger kjenner du fort hvor vinden kommer fra.

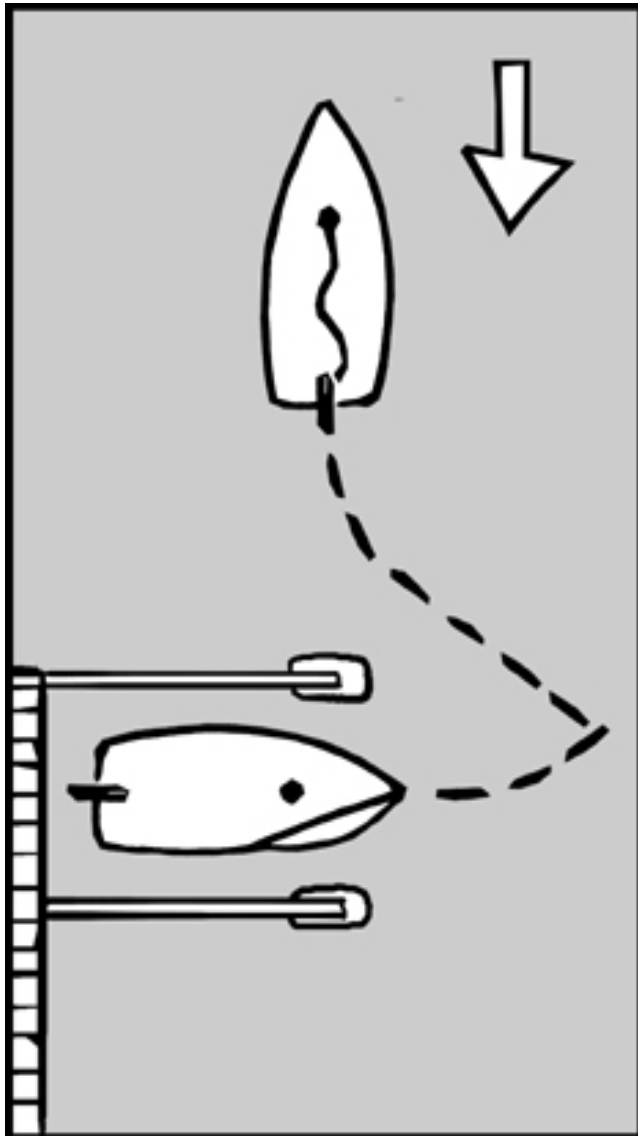
Før du heiser seil

- Legg båten i vindøyet (rett mot vinden) når du skal heise seil. Når båten er i vindøyet ligger den stille uten press i seilene slik at det er lett å heise.

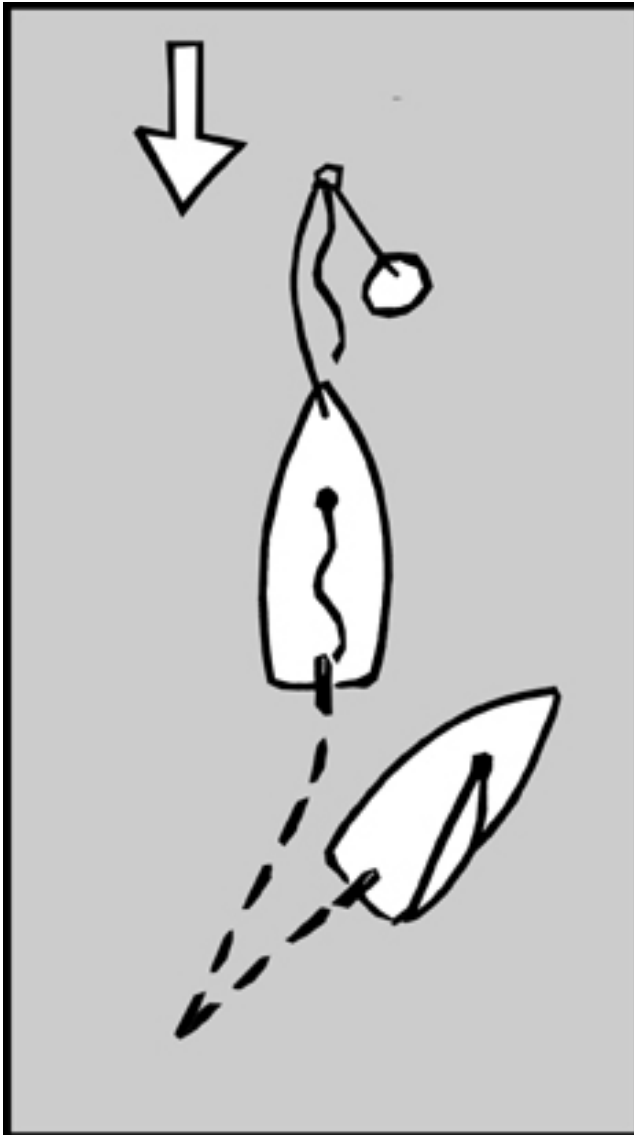
Ut av en bås

- Ligger man i bås, er det ikke sikkert at man kan heise seil når man ligger fortøyd. Klarer man å snu båten i båsen slik at man ligger i vindøyet, kan man heise både storseil og fokk mens man ligger fortøyd.

Ut av bås i sidevind

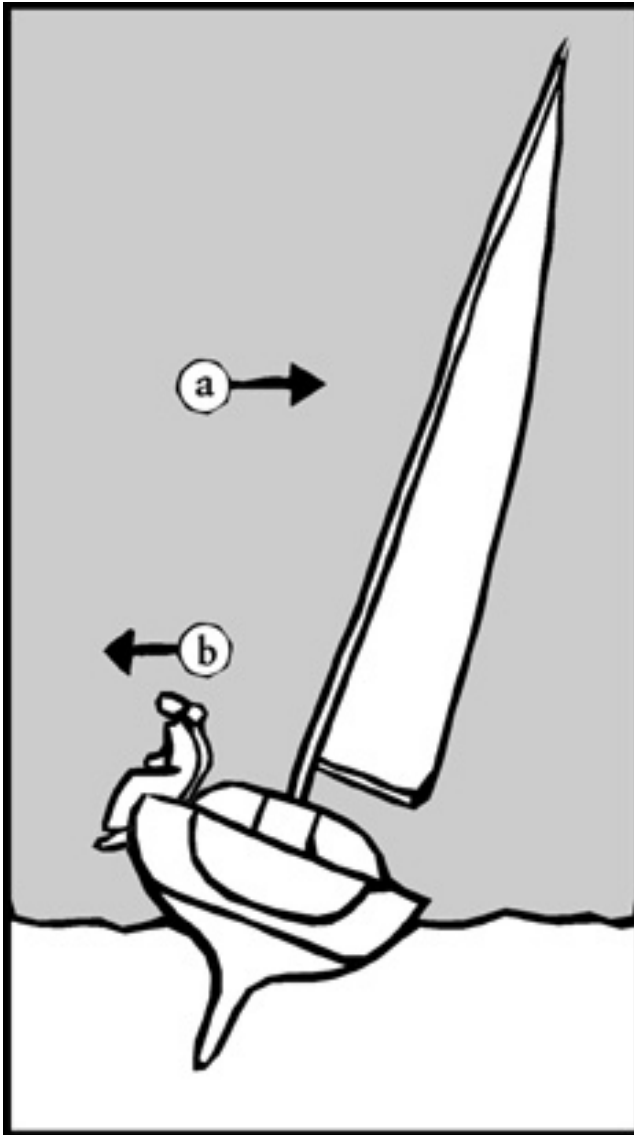
- Ligger man i bås med sidevind eller vind inn fra akter, kan det lønne seg å gå ut med fokk. Det vil si at man klargjør begge seil for heising, løsner fortøyninger, leier båten ut av båsen for så raskt å heise fokken, slik at man kan seile ut av havnen.

Heising av seil i bøye

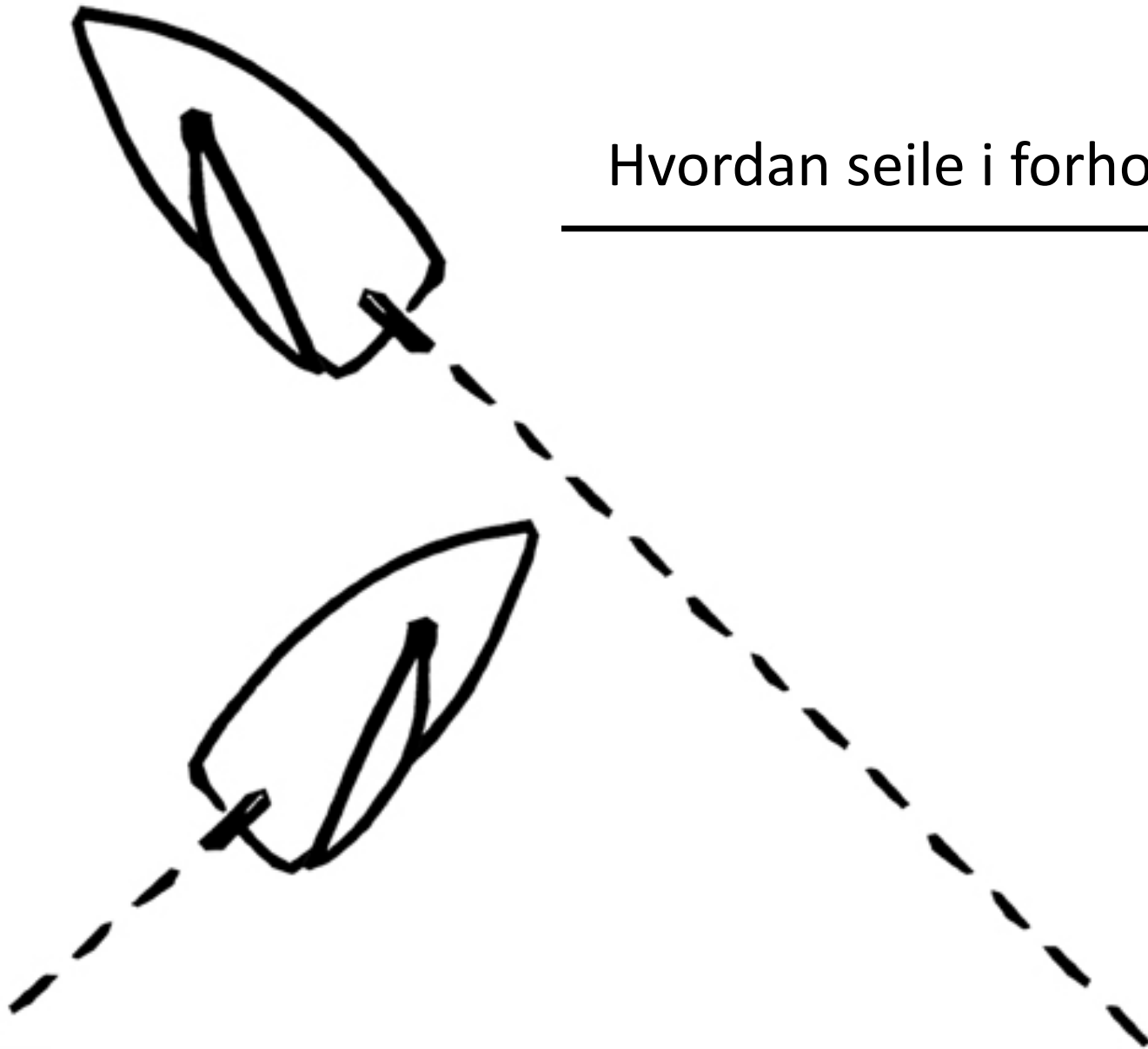
- Ligger man fortøyd i bøye, er det enkelt å heise seil. Båter som ligger fortøyd i bøye, dreier alltid med baugen opp mot vinden, vindøyet. Det vil si at man kan heise seil mens man ligger fortøyd.

Plassering i båten

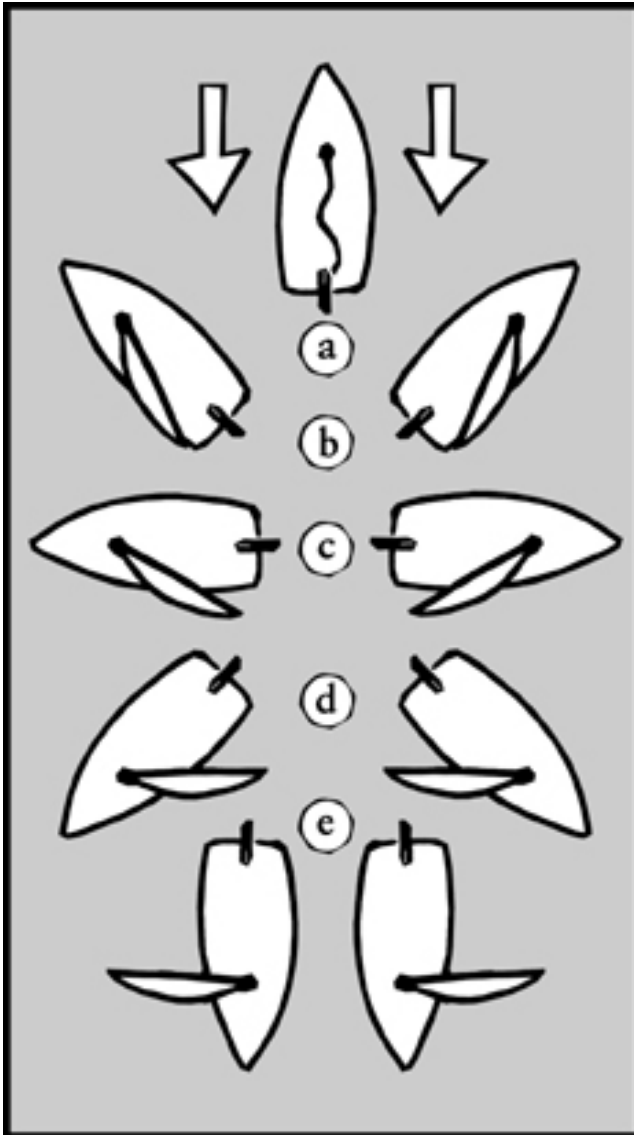

- Ⓐ Krengende krefter
- Ⓑ Flytte vekten mot lo

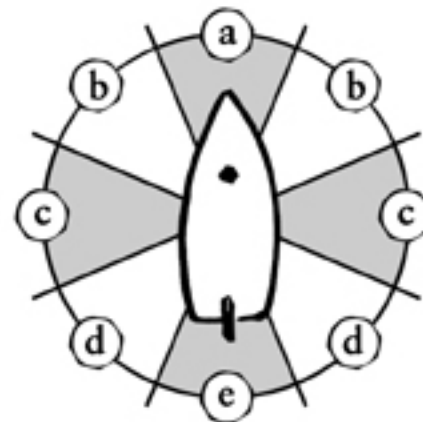
Hvordan seile i forhold til vinden

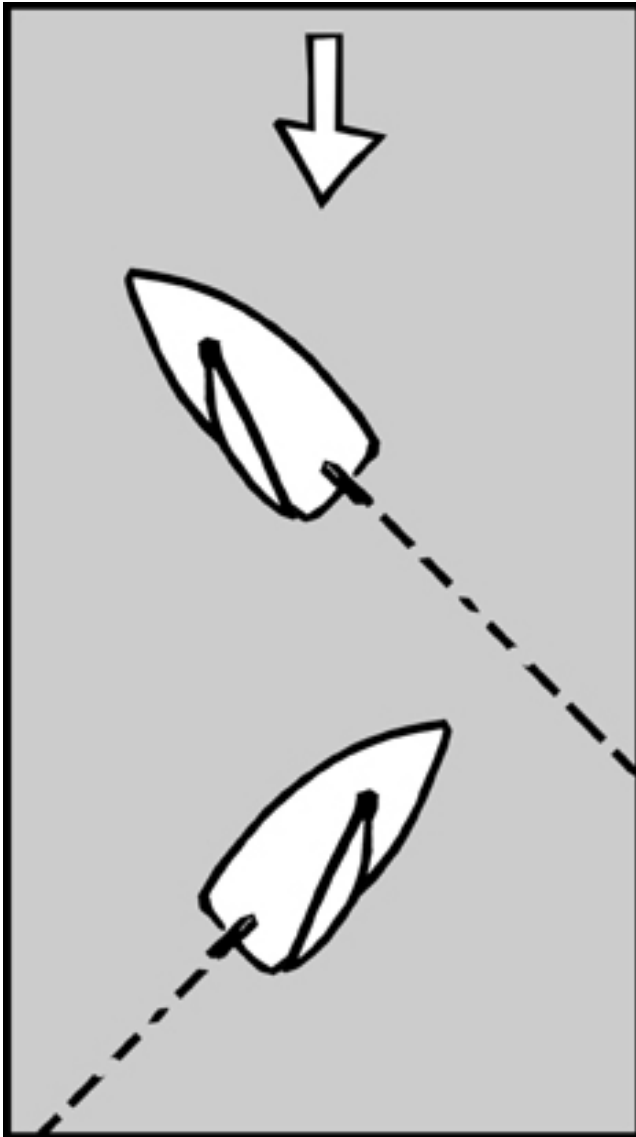

Hva heter retningene?

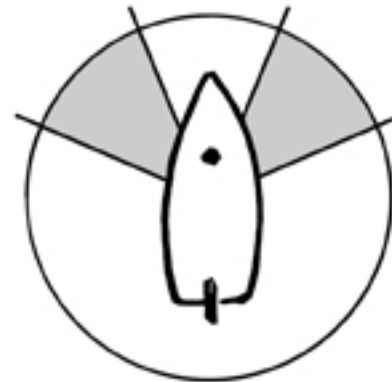
- (a) Vindøyet
- (b) Kryss
- (c) Slør
- (d) Lens
- (e) Platt Lens

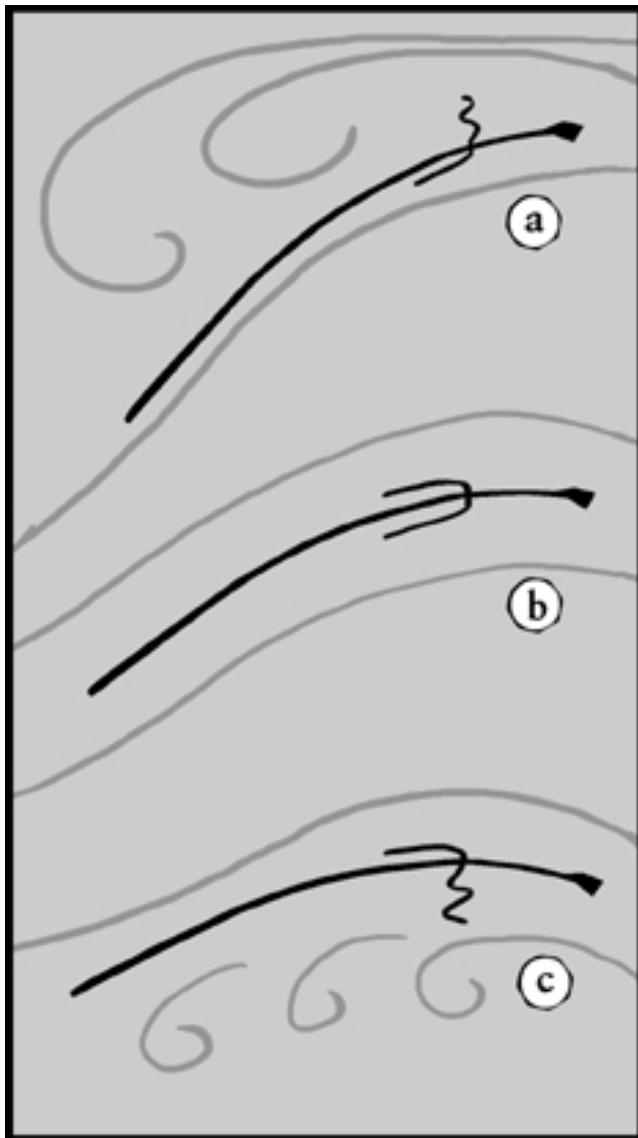

Kryss/bidevind

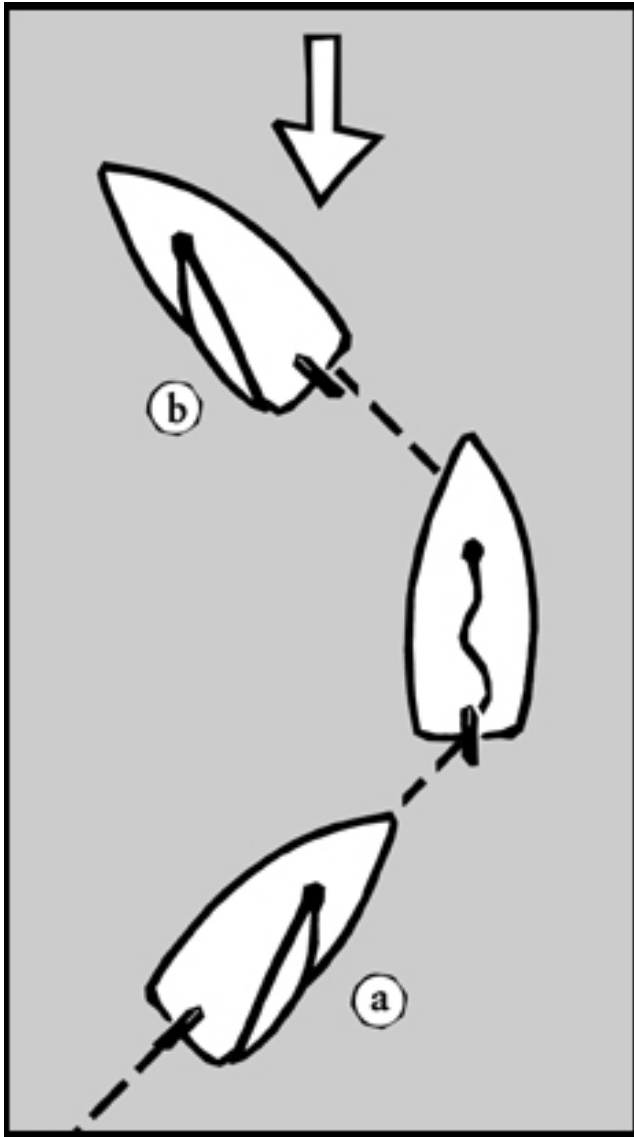
- For å seile mot vinden må du krysse. Det vil si at du seiler så høyt opp mot vinden som mulig. På kryssen seiler du i et «sikk-sakk» mønster.

Kryssing med lus

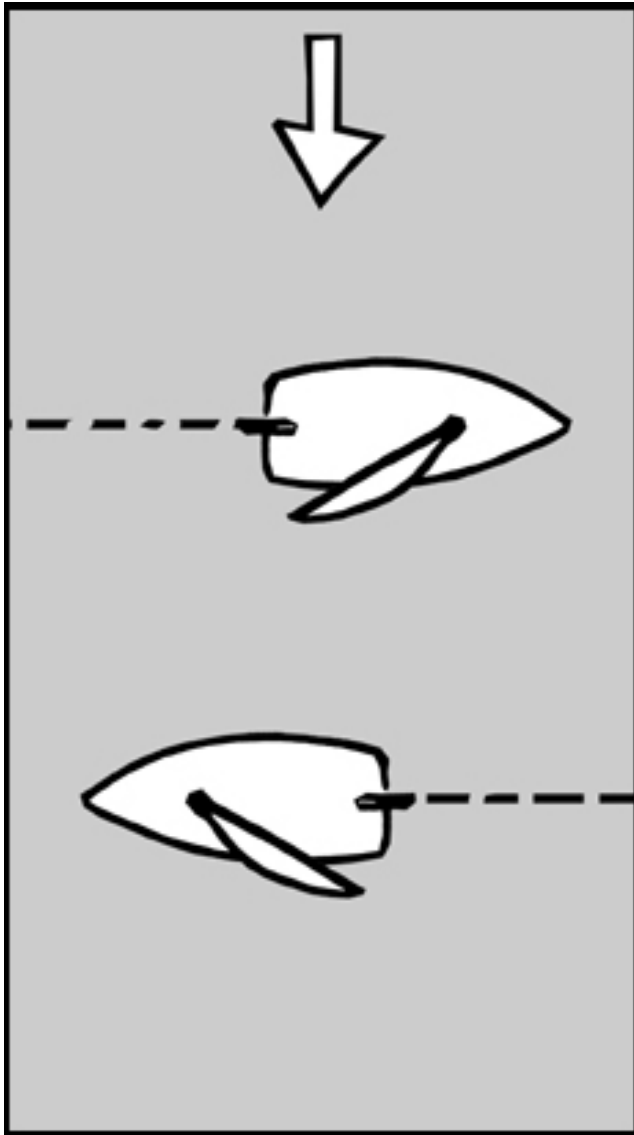
- Ⓐ Seil høyere i vinden
- Ⓑ Du seiler riktig
- Ⓒ Fall av

Stagvende/slag

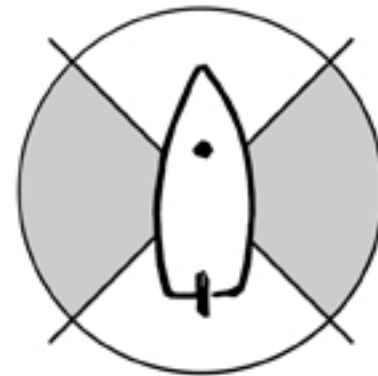
- Ⓐ Babord halser
- Ⓑ Styrbord halser

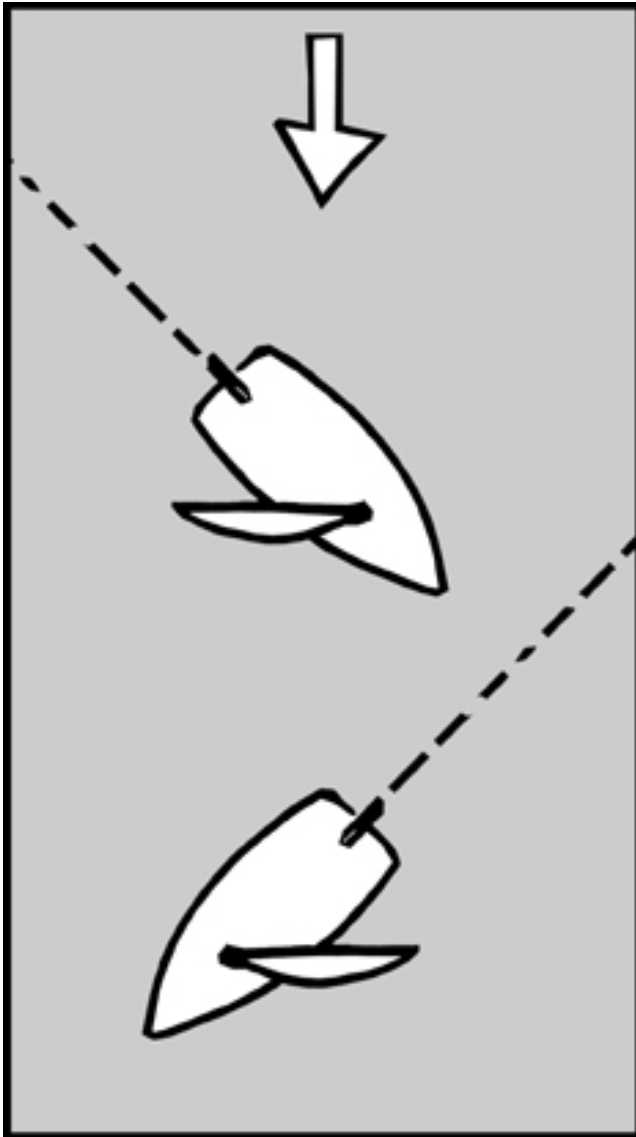
Når du ønsker å endre retning ved å stagvende, «går over stag», må baugen passere vindøyet, og vinden kommer inn på ny side.

Slør

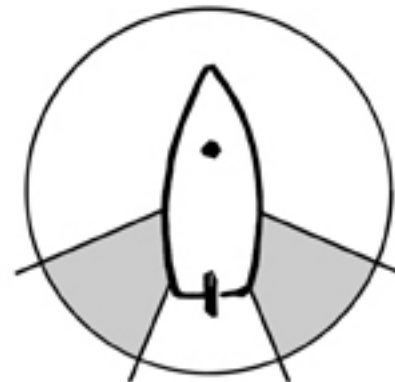
- Når du seiler med vinden rett inn fra siden seiler du slør. Slakk på skjøtet til seilet begynner og blafre og stram inn akkurat så mye at blafringen gir seg.

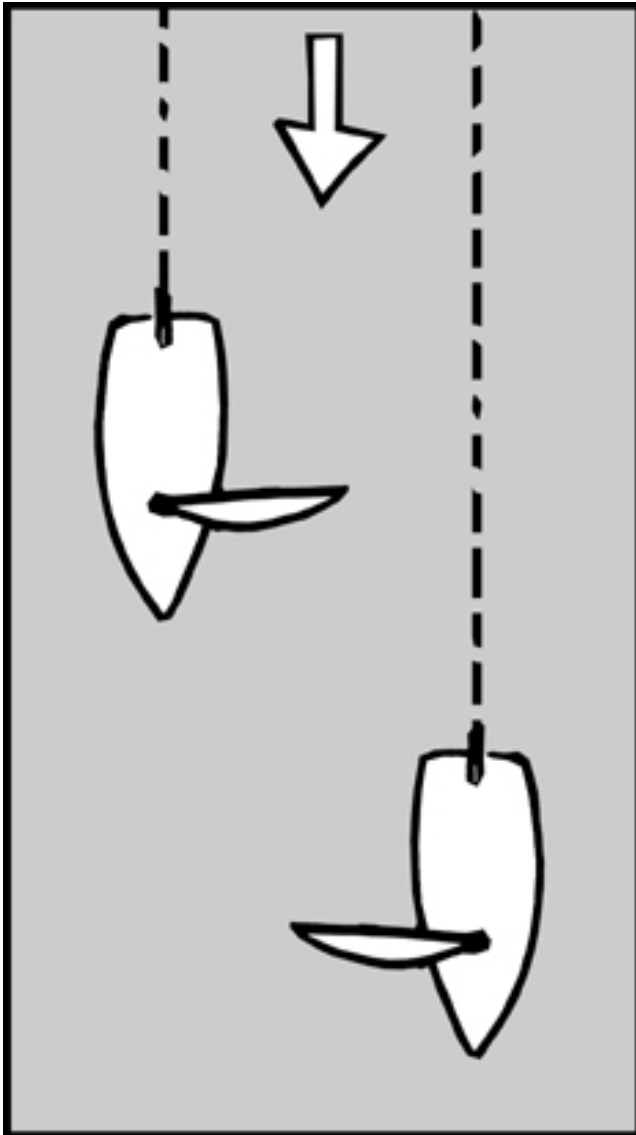

Lens

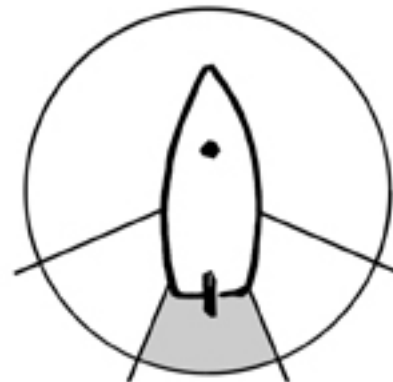
- Når man seiler lens seiler man i medvind. Vinden kommer inn skrått bakfra, aktenfor tvers.

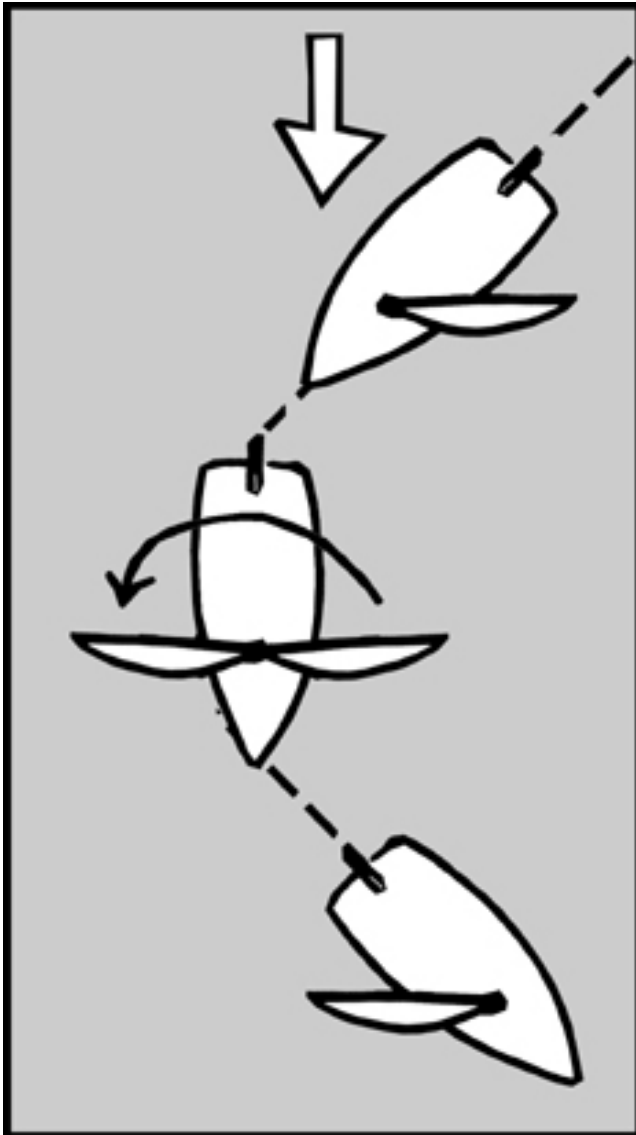

Platt lens

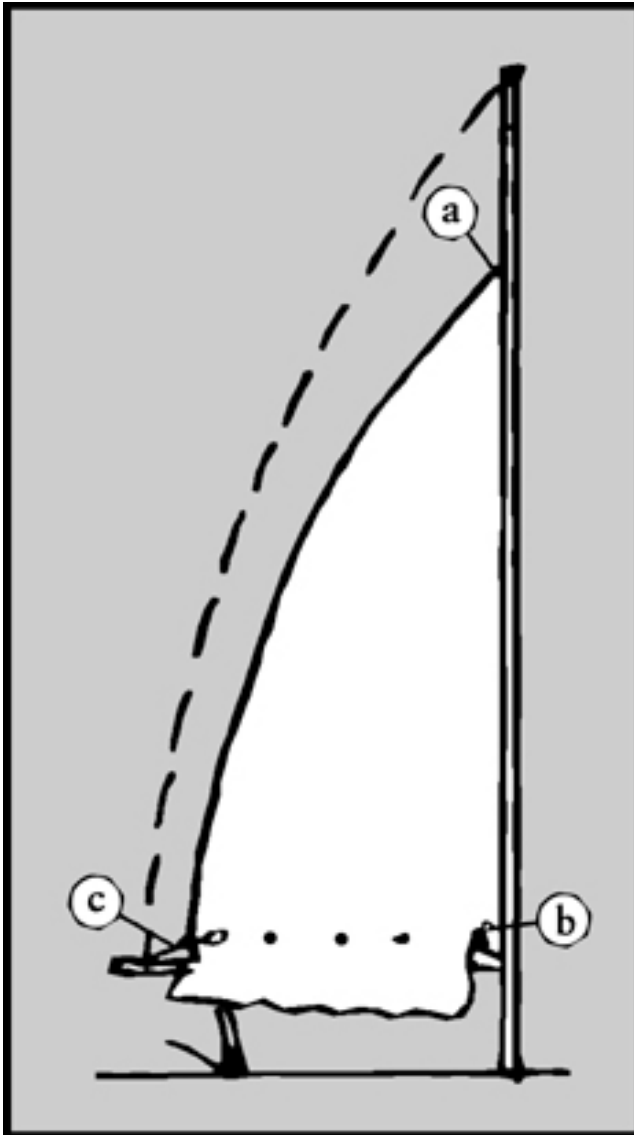
- Platt lens vil si at du har vinden inn rett aktenfra. Storseil slakkes ut til ca. 90 grader på vinden, og fokken slakkes eller spris på motsatt side av storseilet.

Jibbe

- Jibbing er en kursendring i medvind. Vinden kommer inn i seilet på motsatt side og bommen går fra den ene siden av båten til den andre.

Reving av seil

- Ⓐ Senk seilet med fallet
- Ⓑ Fest revemalje
- Ⓒ Trekk i revelinen

Når det blåser opp er det viktig å kunne redusere seil eller reve.

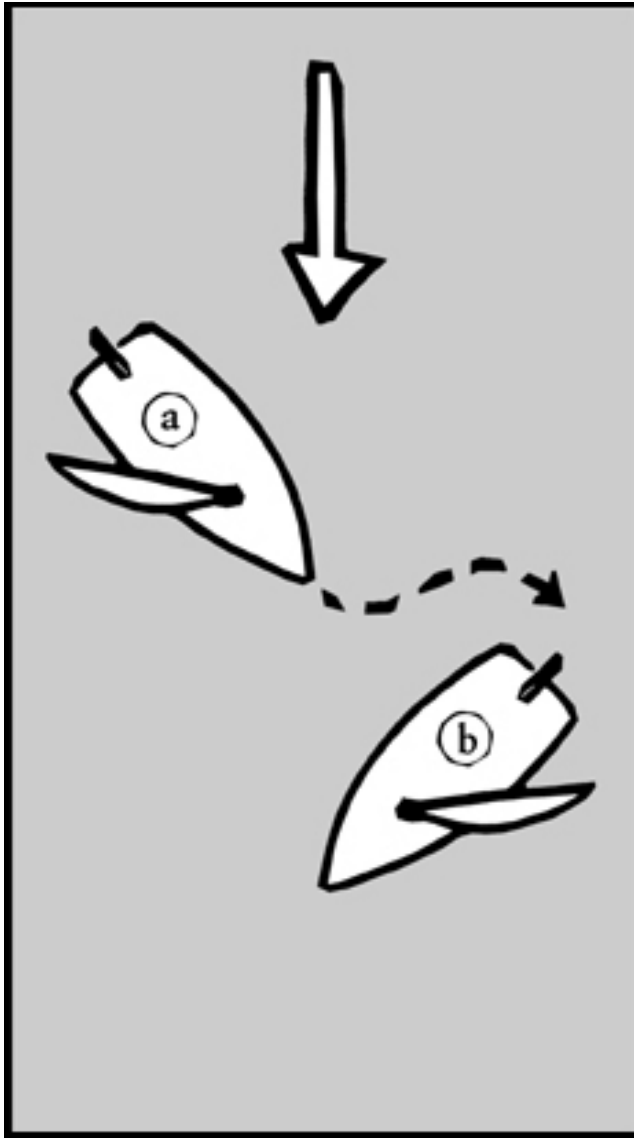
Sjøveisreglene

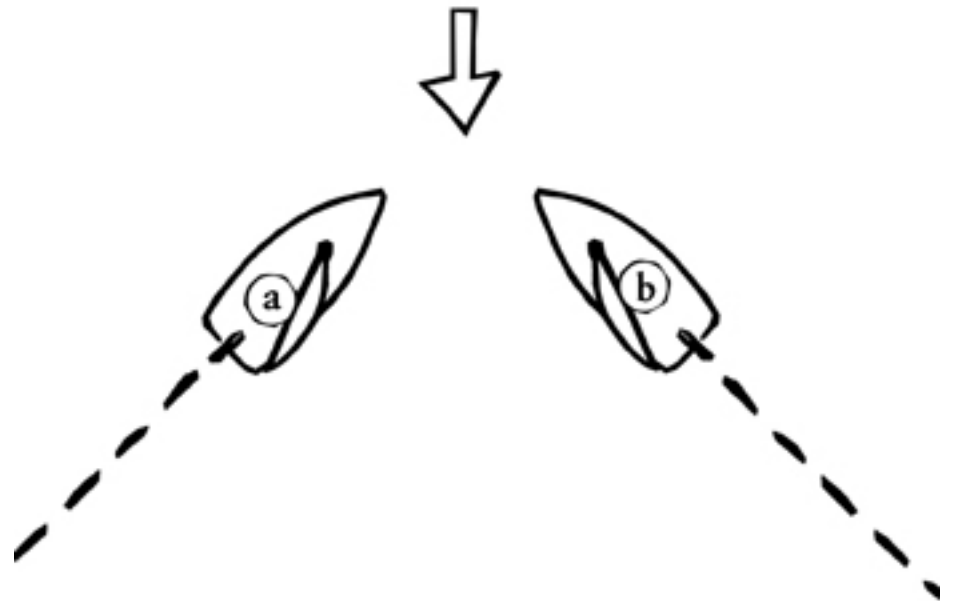
Sjøveisreglene

- Reglene inneholder bestemmelser for:
- Styring og seilas.
- Lanterner og signalfigurer.
- Lyd og lyssignaler.
- Foreskrifter om vakthold og utkikk.
- Manøvrering og nødsignaler.

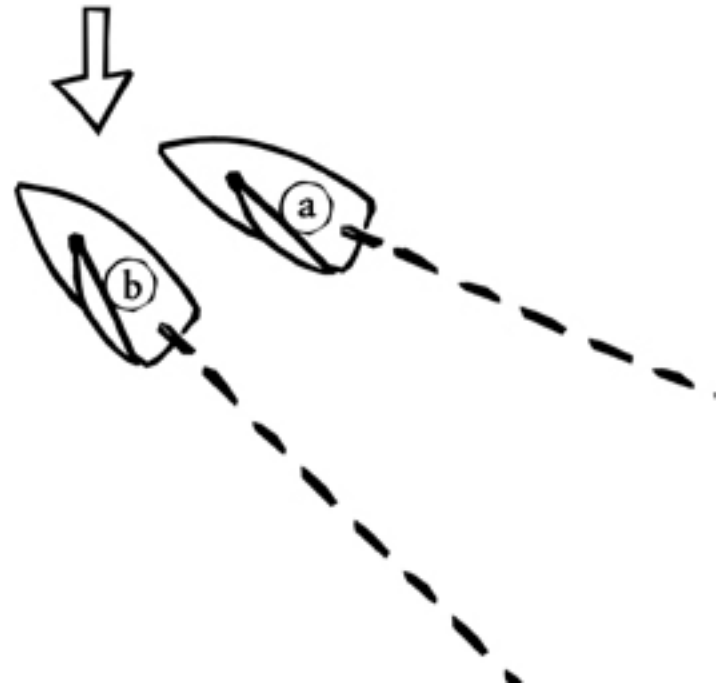
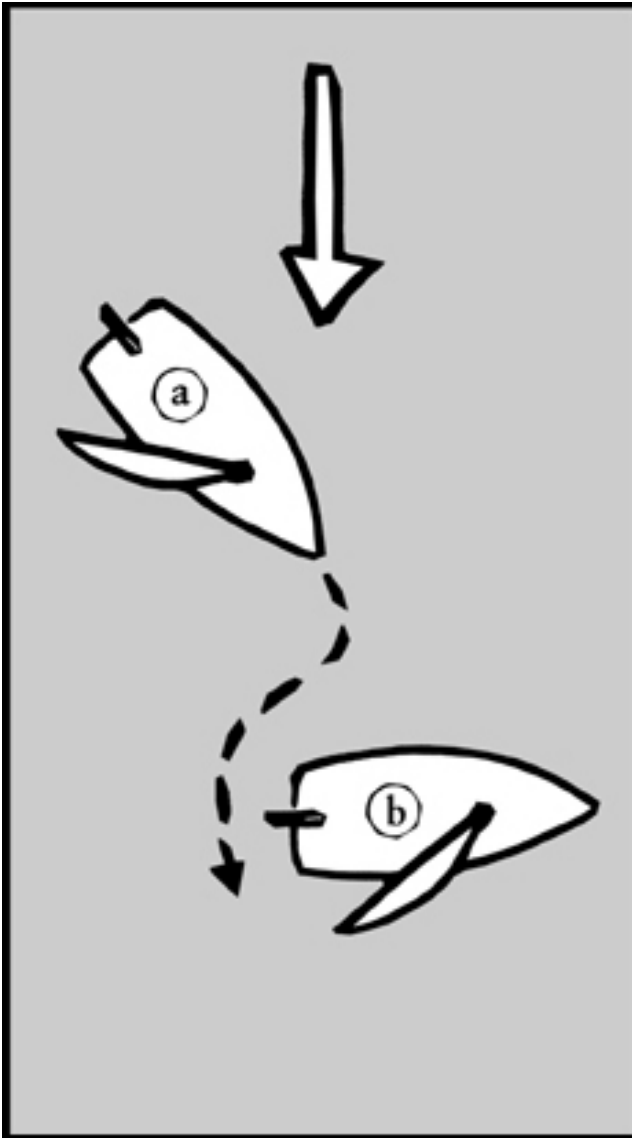
Styrbord/babord

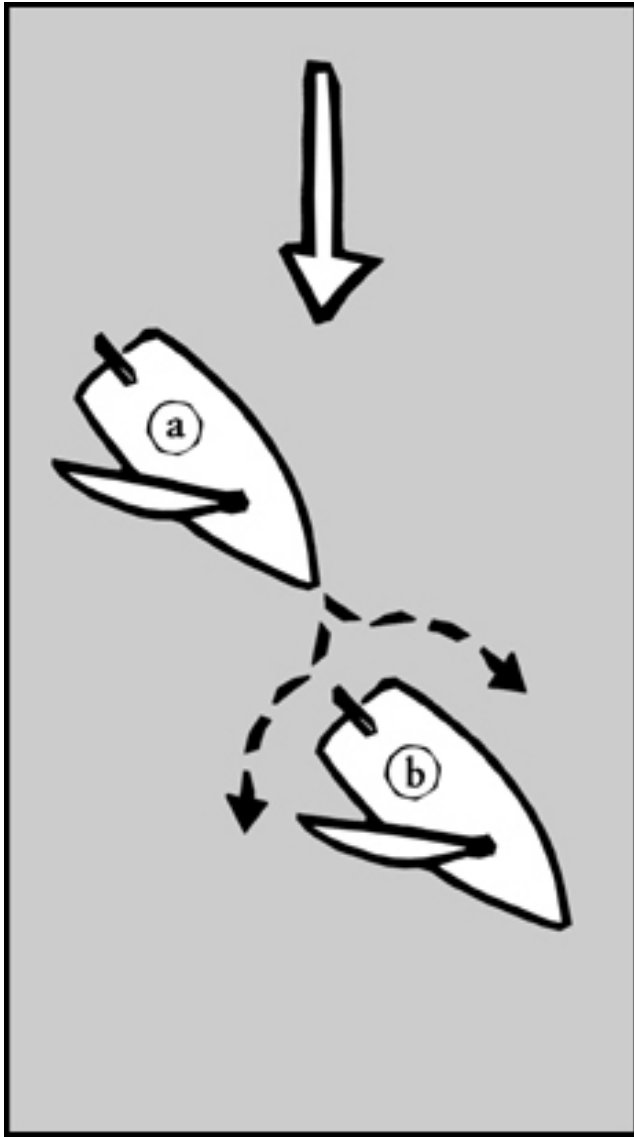
- Ⓐ Babord må vike for:
- Ⓑ Styrbord

Lo båt skal vike

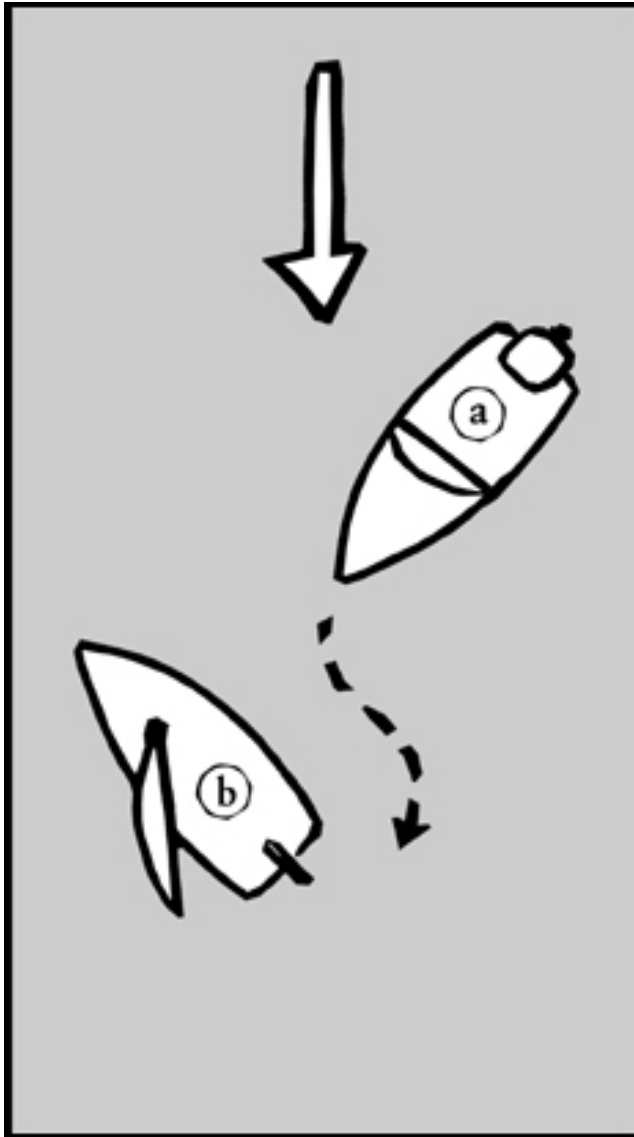
- Ⓐ Lo båt skal vike for:
- Ⓑ Le båt

Innhentende båt skal vike

- Ⓐ Innhentende båt
- Ⓑ Båt som blir innhentet

Andre vikeforhold

- Ⓐ Motorbåt skal vike for:
- Ⓑ Seilbåt

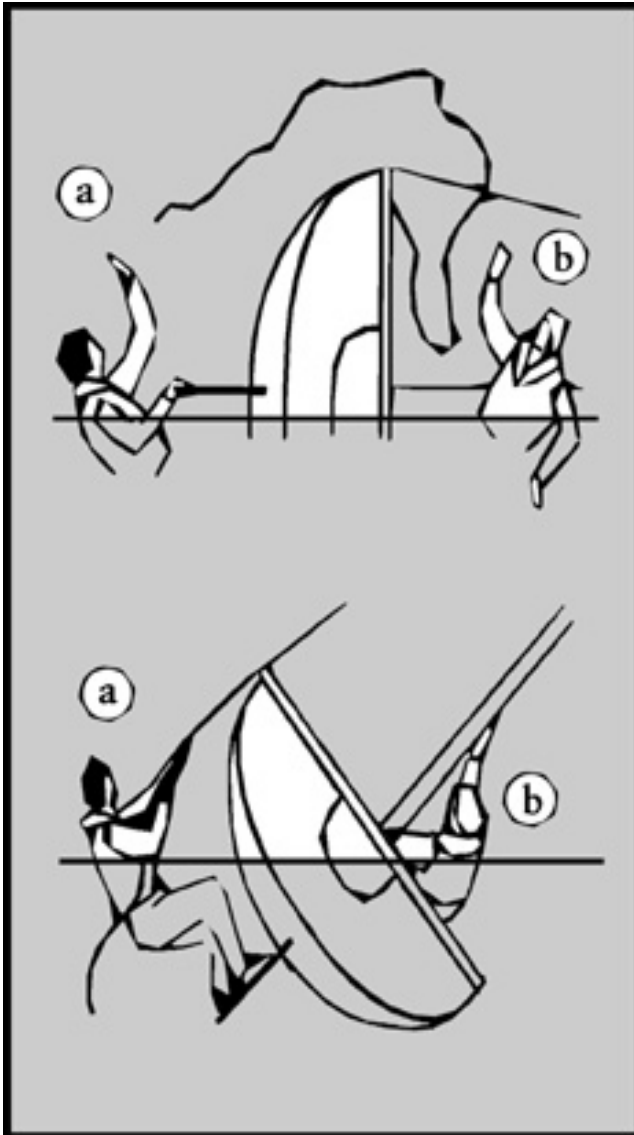
Fritidsbåter har vikeplikt for all nyttrafikk

Seilbåter har vikeplikt for robåter og padlere.

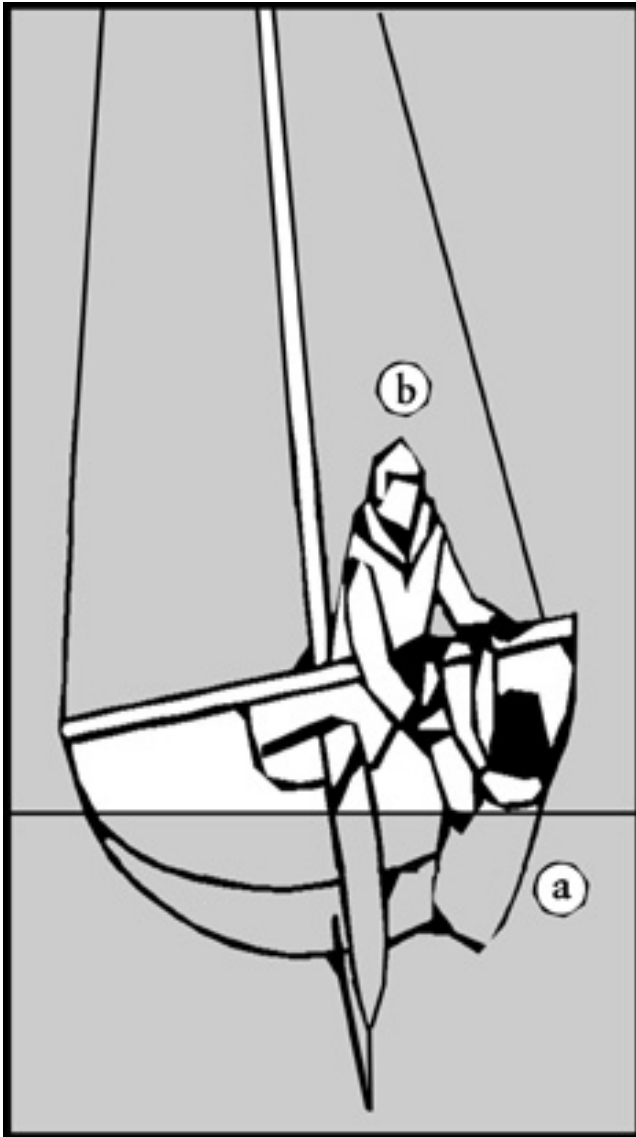

Hvis uhellet er ute?

Kullseiling

- Ⓐ Stå på senkekjølen
- Ⓑ Holder i masten

Kullseiling

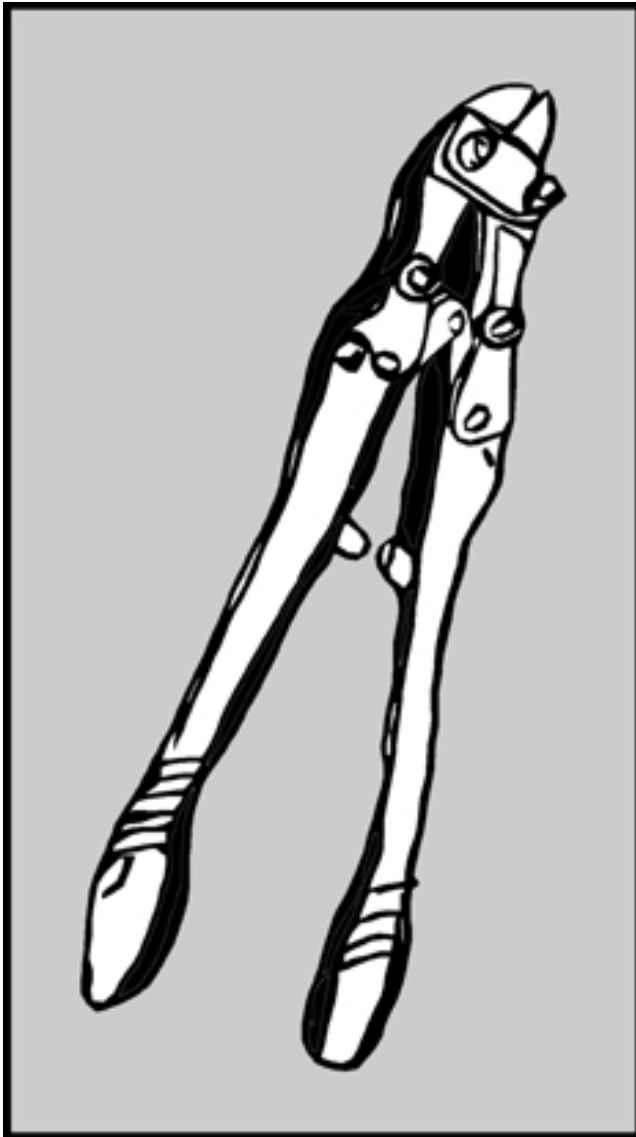
Person B hjelper person A ombord i båten.

Kullseiler du i en enmannsjolle rettes denne enklest opp ved å klatre opp på kjølen. Trekk båten helt mot deg til mast og seil kommer ut av vannet. Så klatrer du opp i båten fra akterenden.

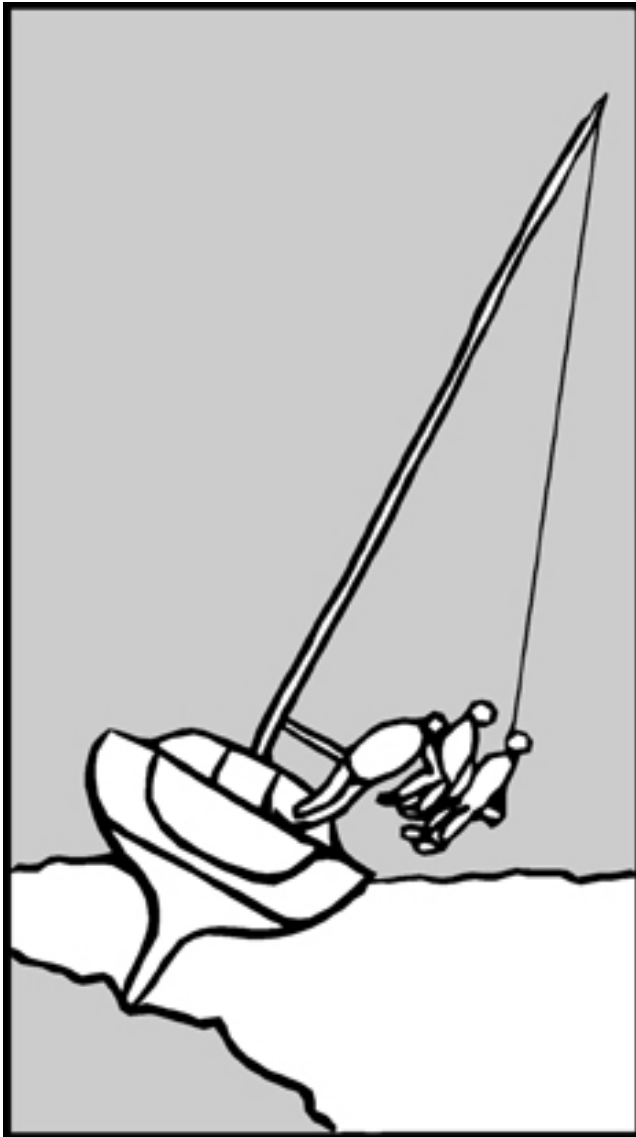
Kan større båter kullseile?

Moderne kjølbåter er konstruert slik at de ikke skal kunne kullseile. Båtene vil legge seg ned i vannet og mastetoppen kan godt berøre vannoverflaten, men kjølen vil sørge for at båten rettes opp. Mister du, eller skader kjølen, kullseiler båten og blir ofte liggende med bunnen i været.

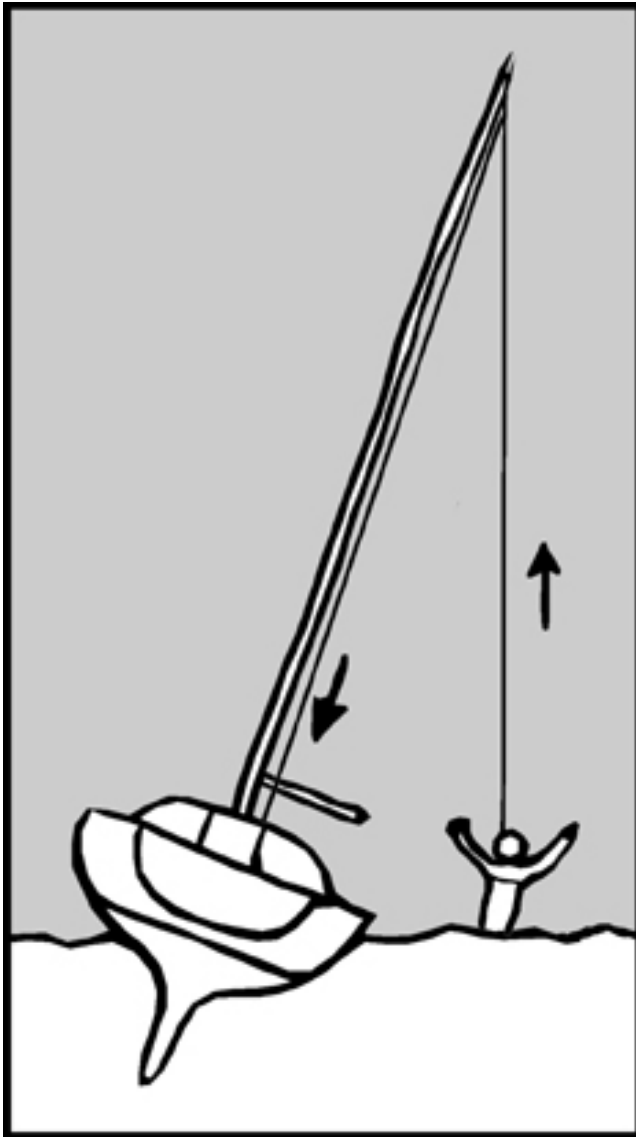
Mastebrekk

- Hvis du skulle være så uheldig å brette masten er det viktig å holde hodet kaldt. Avhengig av vær og vindforhold må du avgjøre om du skal prøve å samle sammen den ødelagte riggen eller om du skal kutte den løs fra båten.

Grunnstøting

- Har du gått på grunn bør du finne ut om du tar inn vann. Tett eventuelle lekkasjer før du trekker deg av grunnen. Finn ut på hvilken side av båten det er dypest vann. I en seilbåt kan det være lurt å prøve å krenge båten.

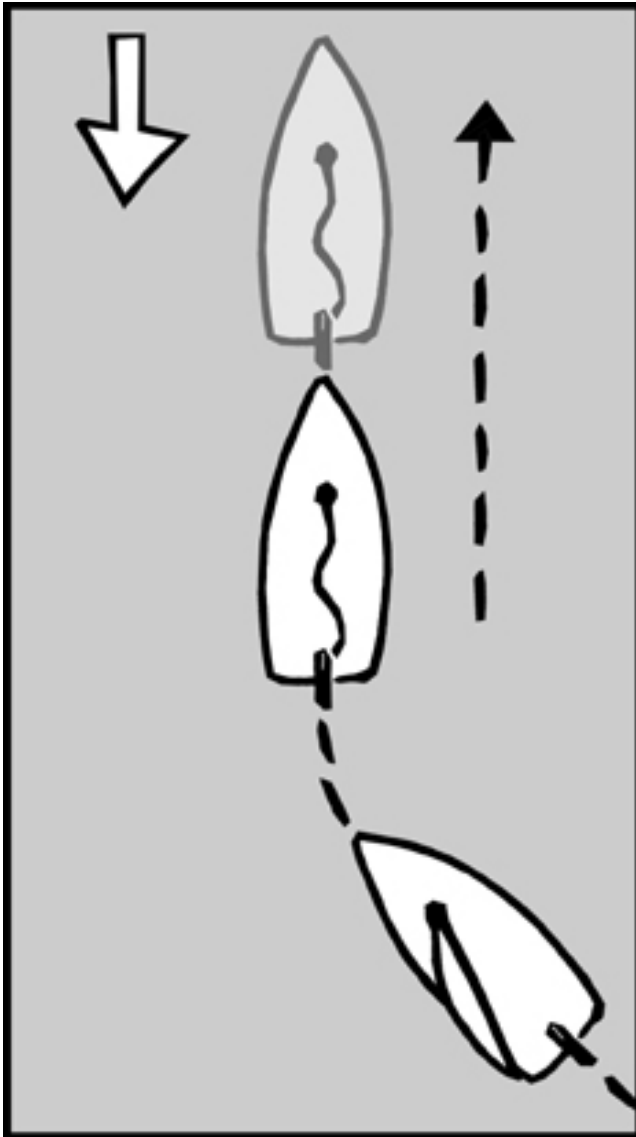

Mann overbord

- Har du mistet noen overbord er det viktig å gjøre ting i riktig rekkefølge. Det første du må gjøre er å kaste ut livbøye. Har du MOB-knapp på navigasjonsinstrumentet ditt, bruker du den. Er dere flere ombord skal ett av mannskapet se på den som ligger i sjøen hele tiden. Snu båten så fort som mulig for å seile tilbake til stedet der du mistet personen.

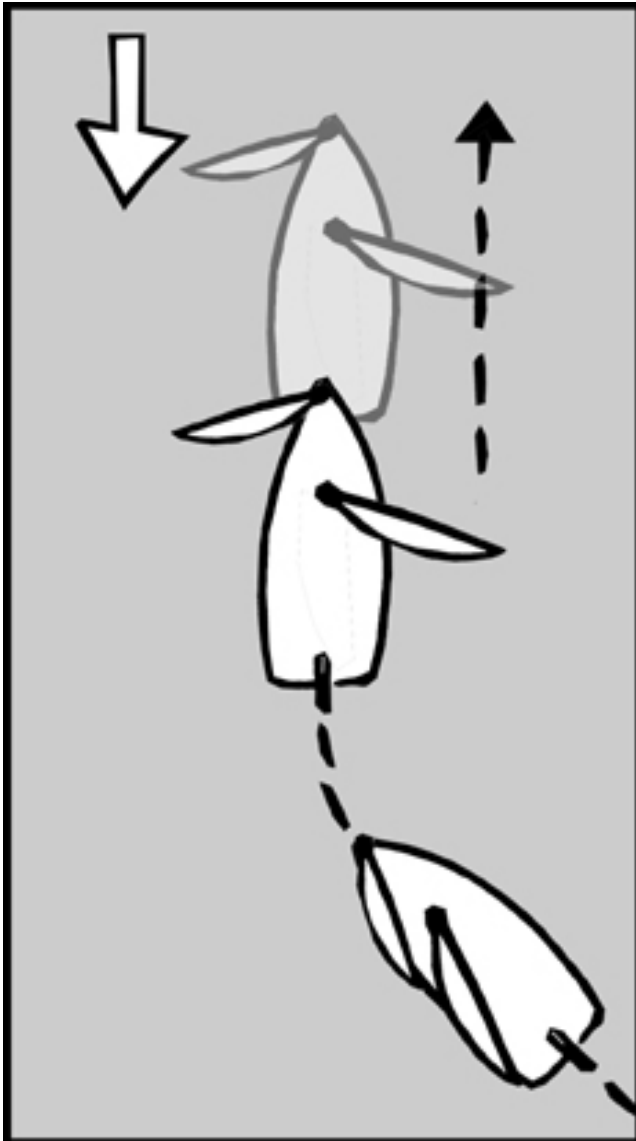

Legge til land

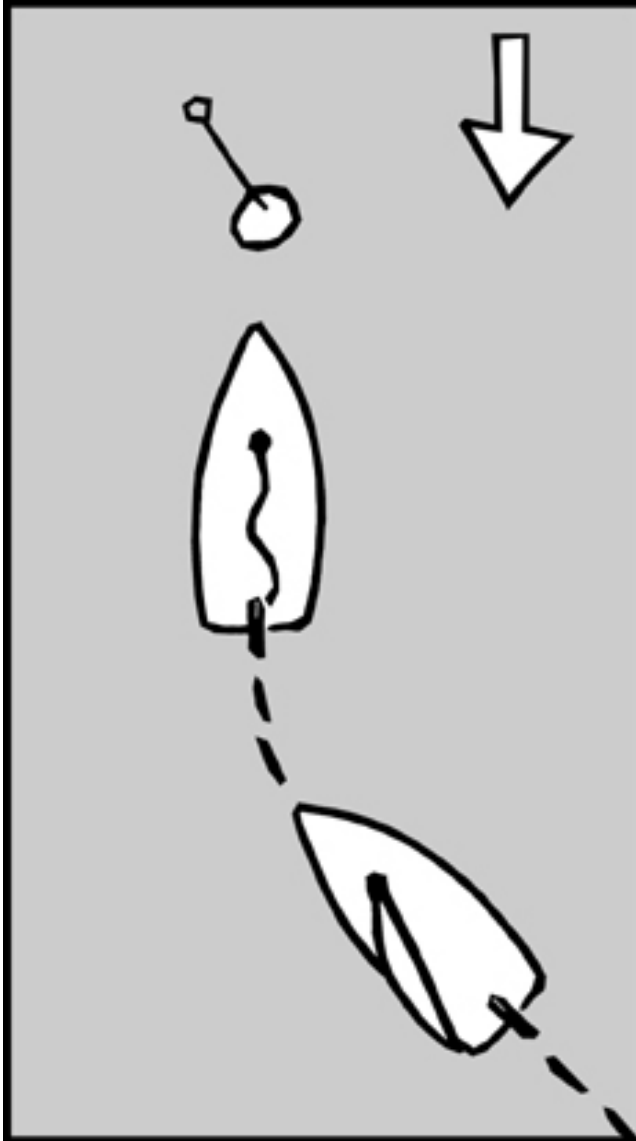
Å legge til land

- Hvor langt båten siger på den farten du har kommet opp i kommer ann på vindstyrke og båttype. Lær din egen båt å kjenne ordentlig slik at du er trygg under innseilingen.

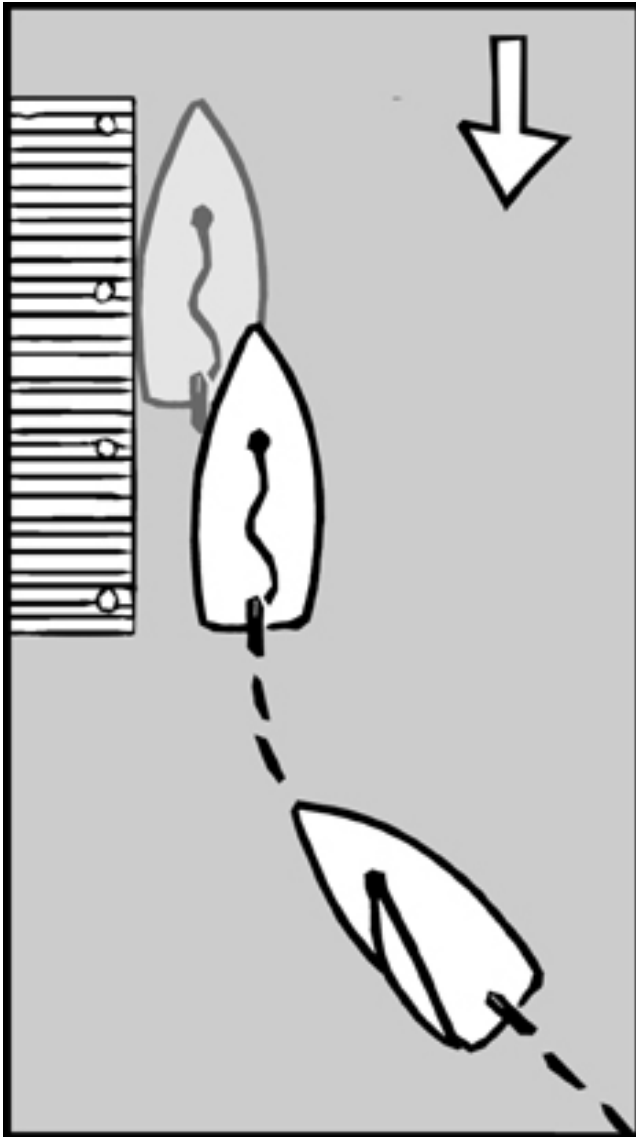
Bakke seilet

- En god måte å «bremse» opp båten på er å bakke seilene. Hvis du trekker fokken mot lo, får du vinden til å bremse fremdriften. Fører du storseilet så langt ut at vinden kommer inn fra baksiden bremser du ytterligere. Du kan bruke bakking av seil for å redusere fart, stoppe eller bakke(rygge) båten.

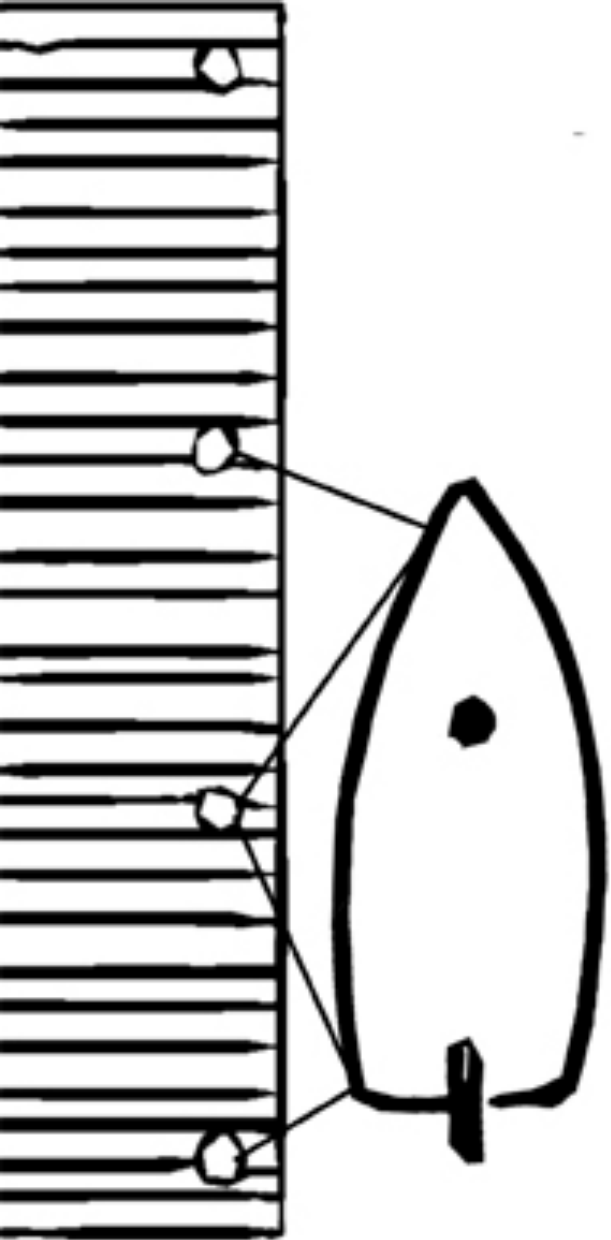
Å legge til en bøye

- Nærm deg bøyen fra le med liten fart og slakke skjøter. Loff opp imot vinden.
- Slipp skjøtene og sig frem. Fortøy i bøyen og ta ned seilene. Hvis farten er for stor eller du ikke når frem, snu og prøv igjen.

Å legge til en brygge

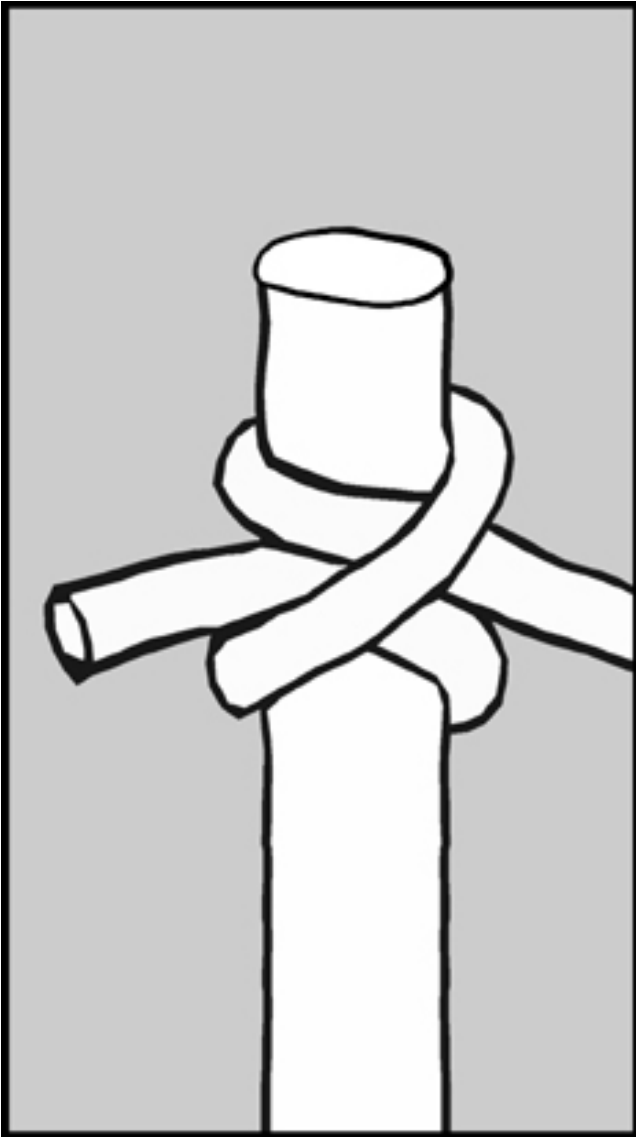
- Nærm deg bryggen fra le, med liten fart og slakke skjøter. Ha fenderne ute. Loff opp mot bryggen med passe avstand. Slipp skjøtene og gå frem og ta imot. Pass på så du ikke klemmer hendene mellom båten og brygga.

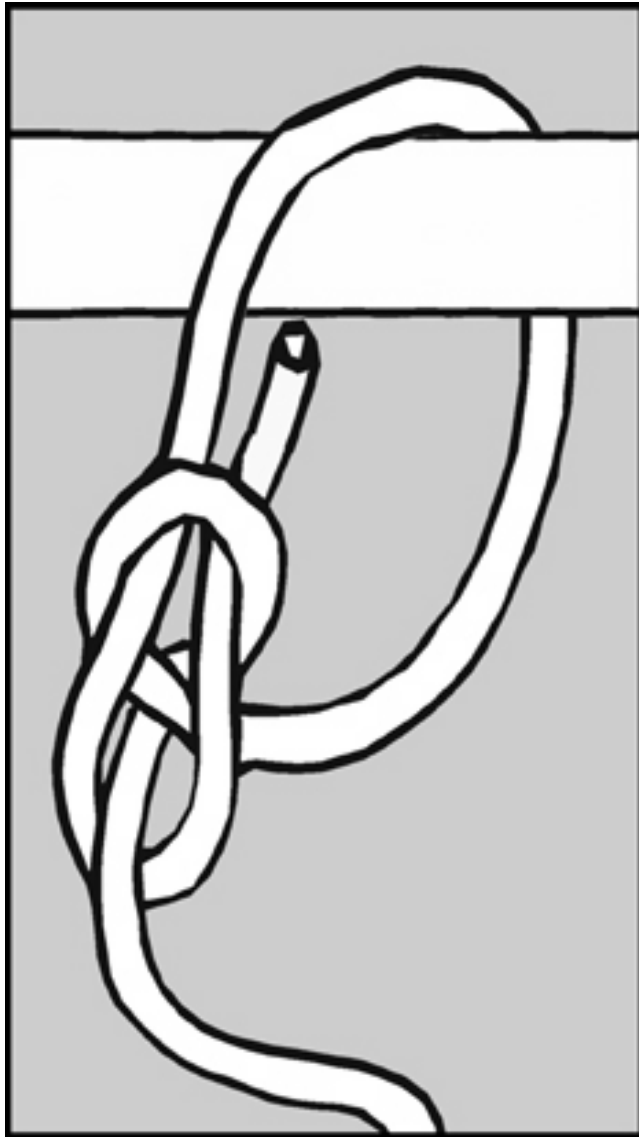

Fortøyning

Fortøye i en påle

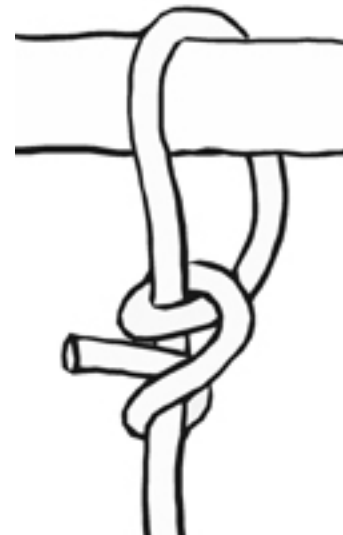
- Skal du fortøye i en påle kan du lage en løkke med et pålestikk eller bruke et dobbelt halvstikk som vist på tegningen.

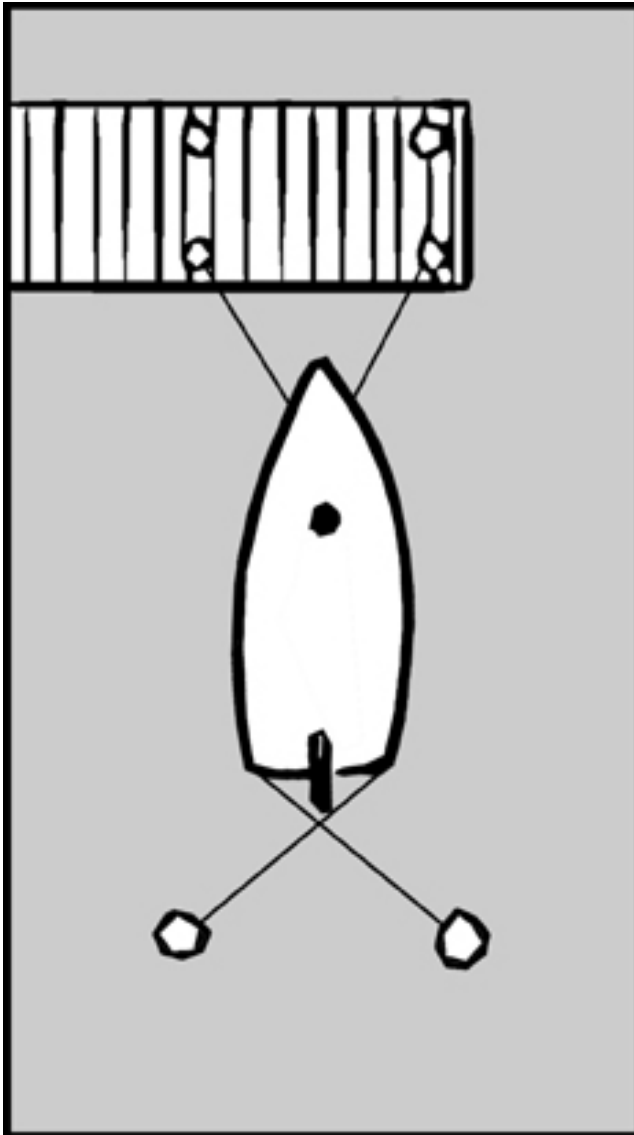

Fortøye i en ring

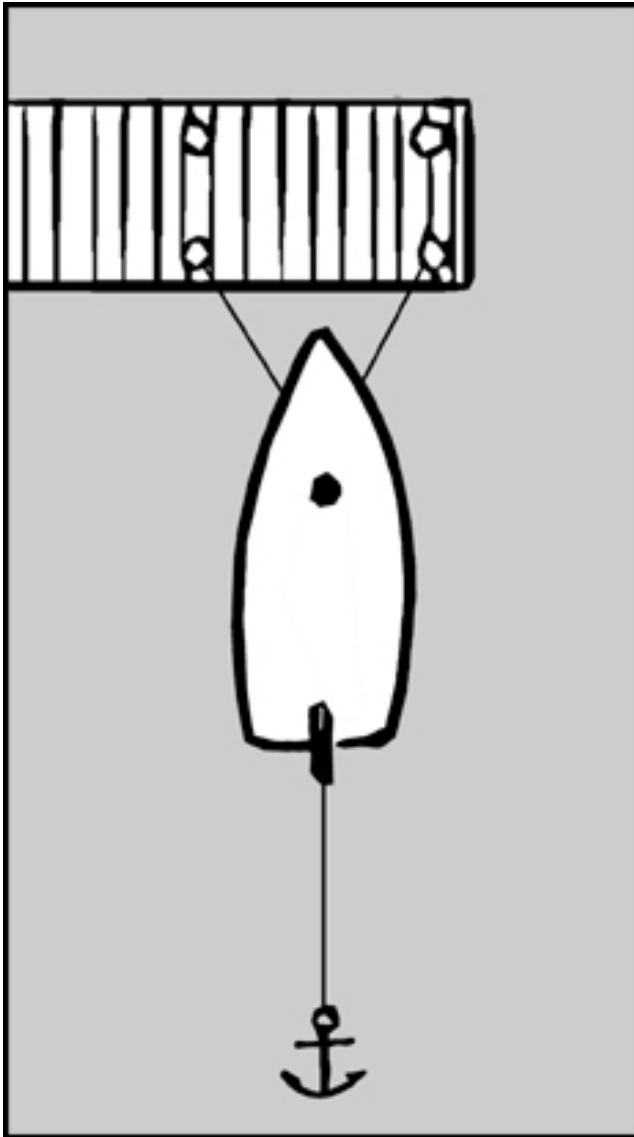
- Skal du fortøye i en ring eller noe annet som du må tre tampen igjennom kan du bruke et pålestikk.

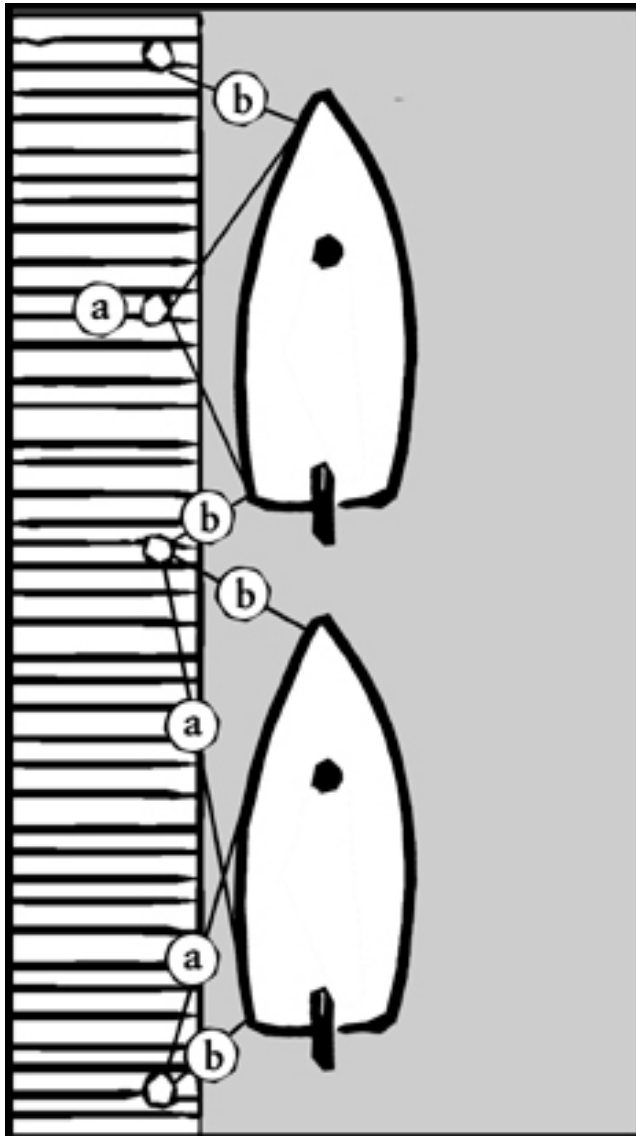
Akterfortøyning

- To fortøyninger foran og to akter gjør at båten ligger trygt. Bruk gjerne fjærer eller gummiavlasterer for å minske rykket i fortøyningene.

Dregg

- Hvis det ikke finnes bøyer eller påler å fortøye i må man bruke dregg. Sørg for at du har riklig med dreggtau og kjetting slik at du får dreggen langt nok ut. Bruk dreggtauet til å regulere farten inn mot bryggen.

Spring

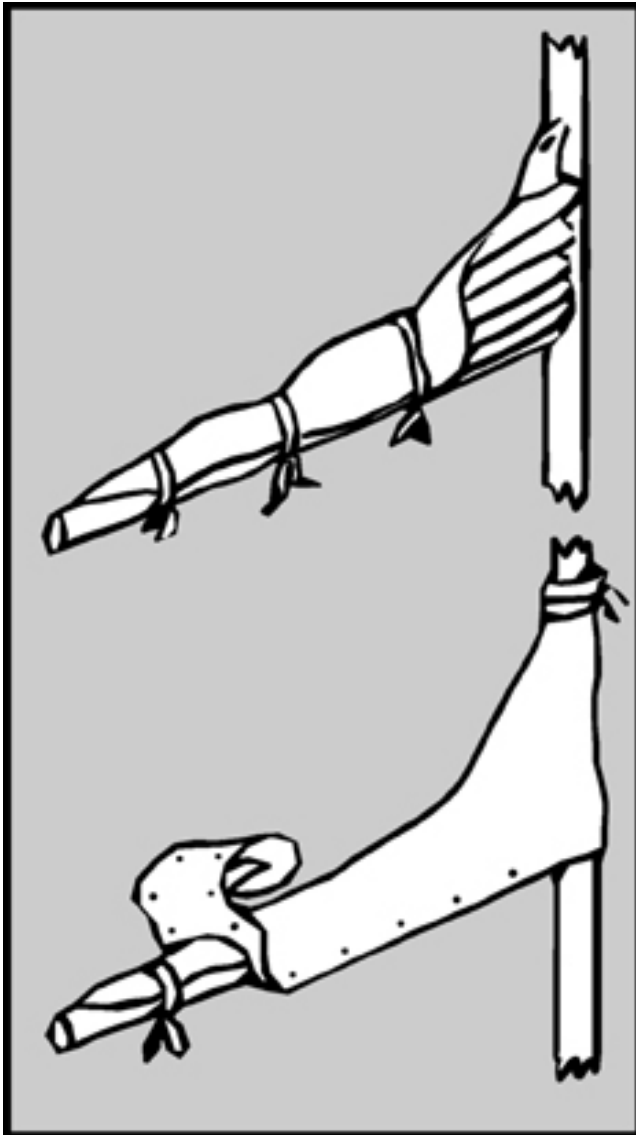
- Ⓐ Spring
- Ⓑ For- og akter fortøyning

Stram ikke fortøyningene for mye når du ligger ved en brygge. Ved lavvann kan båten da bli hengende i fortøyningene.

Når du ligger fortøyd

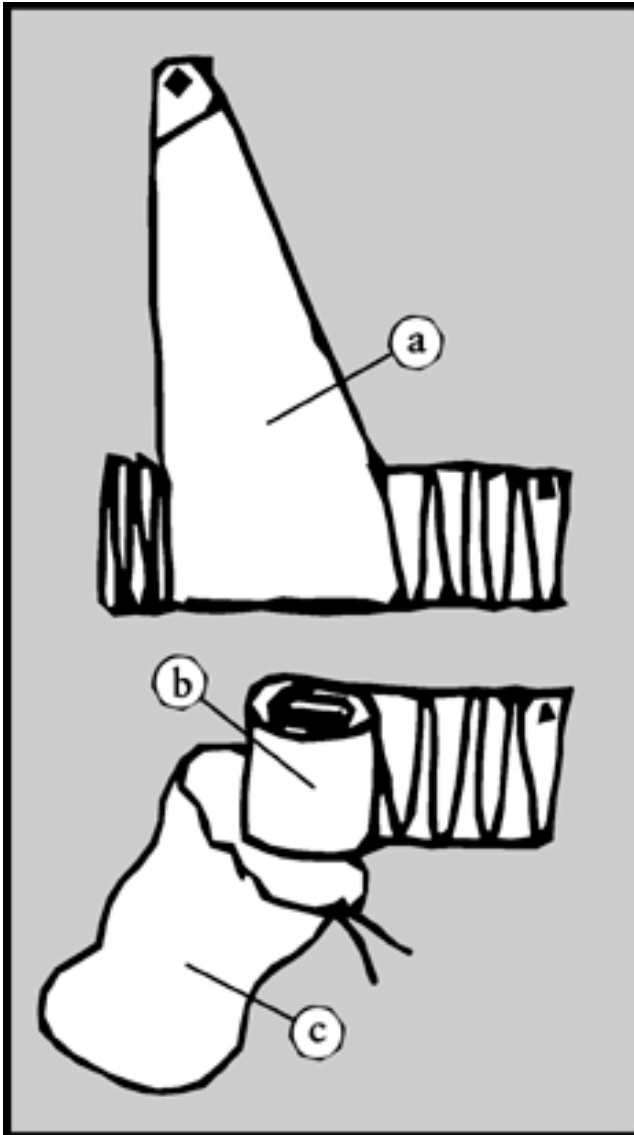

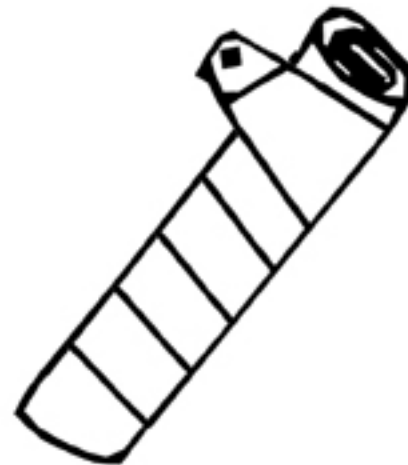
Pakking av båt

- Saltkrystaller «spiser» seilfibrene. Er seilet fullt av salt bør det skylles før pakking. Seilet kan pakkes på bommen. Et bomtrekk beskytter seilet mot vær og vind. Hvis båten ikke skal rigges ned for dagen, kan fokken pakkes pent på dekk.

Brette seilene

- Ⓐ Brette først og så
- Ⓑ Rulle sammen før det
- Ⓒ Legges i seilpose

Vedlikehold av båten

- Godt vedlikehold av båten er viktig. En godt vedlikeholdt båt er en sikrere båt, både for deg og ditt mannskap.
- Sett opp en sjekkliste.

www.flyt.no

